HALİDE EDİB ADIVAR

SEVDA SOKAĞI KOMEDYASI

ROMAN

Halide Edib Adıvar

SEVDA SOKAĞI KOMEDYASI

ROMAN

Can Yayınları 1981

Sevda Sokağı Komedyası, Halide Edib Adıvar

1. basım: 1971, Atlas Kitabevi
Can Yayınları'nda 1. basım: Haziran 2011
E-kitap 1. sürüm Ekim 2014, İstanbul
Haziran 2011 tarihli 1. basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Yayına hazırlayanlar: Mehmet Kalpaklı - Neslihan Demirkol Sönmez

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

ISBN 978-975-07-2396-4

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

HALİDE EDİB ADIVAR

SEVDA SOKAĞI KOMEDYASI

ROMAN

Halide Edib Adıvar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Sinekli Bakkal, 2007
Ateşten Gömlek, 2007
Vurun Kahpeye, 2007
Handan, 2007
Mor Salkımlı Ev, 2007
Türk'ün Ateşle İmtihanı, 2007
Son Eseri, 2008
Yolpalas Cinayeti, 2008
Tatarcık, 2009
Türkiye'de Şark-Garp ve Amerikan Tesirleri, 2009
Kalp Ağrısı, 2010
Zeyno'nun Oğlu, 2010
Âkile Hanım Sokağı, 2010
Çaresaz, 2011

HALİDE EDİB ADIVAR, 1884'te İstanbul'da doğdu. Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nde okudu. 1908'de gazetelere yazmaya başladığı kadın haklarıyla ilgili yazılardan ötürü gericilerin düşmanlığını kazandı. 31 Mart Ayaklanması'nda, bir süre için Mısır'a kaçmak zorunda kaldı. 1909'dan sonra eğitim alanında görev alarak öğretmenlik, müfettişlik yaptı. Balkan Savaşı yıllarında hastanelerde çalıştı. 1919'da Sultanahmet Meydanı'nda, İzmir'in işgalini protesto mitinginde etkili bir konuşma yaptı. 1920'de Anadolu'ya kaçarak Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Kendisine önce onbaşı, sonra üstçavuş rütbesi verildi. Savaşı izleyen yıllarda Cumhuriyet Halk Fırkası'yla siyasal görüş ayrılığına düştü. 1917'de evlendiği ikinci kocası Adnan Adıvar'la birlikte Türkiye'den ayrıldı. 1939'a kadar dış ülkelerde yaşadı. O yıllarda konferanslar vermek üzere ABD'ye ve Mahatma Gandi tarafından Hindistan'a çağrıldı. 1939'da İstanbul'a dönen Adıvar, 1940'ta İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz Filolojisi Kürsüsü Başkanı oldu, 1950'de Demokrat Parti listesinden bağımsız milletvekili seçildi. 1954'te istifa ederek evine çekildi ve 1964'te öldü.

Sunuş

Cumhuriyet'in ilk yıllarında, İstanbul'un bir sokağından yaşama dair bir kesit...

Halide Edib'in ilk olarak *Cumhuriyet* gazetesinde 17 Nisan-20 Mayıs 1959 arasında tefrika olarak yayımlanan bu romanı, yazarın sağlığında hiç kitaplaştırılmamıştı. Kitap olarak ilk baskısı 1971 yılında *Döner Ayna* ile birlikte yapılan bu küçük romanı baskıya hazırlarken 1959 yılında yapılan tefrikayı esas aldık. Gerekli gördüğümüz yerlerde, günümüz okuruna kolaylık olması açısından bazı kelimelerin anlamlarını dipnot olarak verdik.

Abdülhamid devrinden Cumhuriyet'e uzanan bir süreçte geçen olaylardan oluşan roman, tıpkı yazarın *Yolpalas Cinayeti*, *Sonsuz Panayır*, *Döner Ayna*, *Kerim Usta'nın Oğlu* romanlarında olduğu gibi, Kurtuluş Savaşı yıllarında yakından tanıma imkânı bulduğu Anadolu köylülerinin Cumhuriyet'le birlikte göç ettikleri büyük şehirde yaşadıkları geleneksel değerler ile günün değerleri arasındaki çatışmaları canlı bir şekilde aksettirir. *Sevda Sokağı Komedyası* bir bakıma, toplumda yaşanan sosyal ve psikolojik değişmenin romanıdır.

MEHMET KALPAKLI

BİRİNCİ KISIM

1

Köy yangını

Gerçi hikâyenin ismi bir komedi hissi veriyor, başlangıcında kısa bir facia havası esiyor ama bu roman ne facia ne de komedidir. Maamâfih[1], her facianın zaman zaman komik anları olduğu gibi, her komedinin de sizi kahkahalarla güldürdüğü zaman dahi ardında gizli gözyaşları olabilir. Orta Anadolu'daki yangın, Fildurağı denilen küçük köyde olmuştur. Kim bilir bu yangın olmasa, belki bu hikâye de olamazdı. Fildurağı, bir yayla eteğinde küçük bir ormanın yanındaydı. Karşısındaki Deveci köyü ile aralarında ufacık, fakat sevimli bir dere vardı. İki tarafı salkım söğütlerle örtülü idi.

Deve neyse ama fil ismi bu yerde nasıl meydana çıkmıştı? Bunu bilmek mümkün değildi. Bu karşı karşıya duran iki küçük köyün ikisi de otuz veya kırk evden ibaretti. Deve ve fil isimleri taşıyan bu köycükler, belki çok eski zamanlardaki bir Arap istilâsından sonra meydana çıkmıştı. Fakat bunu hiçbir köylü bilmezdi. Bu iki köy çok geniş, kapalı ve yüksek bir tepeye varan yaylanın eteğindeydiler. Ormanda bir hayli ceviz ve fındık ağacı vardı. Bunları umumiyetle[2] çocuklar toplar, bir kısmını da oradan geçen bir kervana veya bir şahsa satarlardı. Yaylada bu iki köye ait bir hayli hayvan sürüleri güdülürdü. Bunlara daha fazla büyükler çobanlık eder; kaz, ördek, tavuk gibi kümes hayvanlarını ise çocuklar güderdi. Bunlar daima derenin kenarında birleşirlerdi. Erkek çocuklar, daha erken çobanlığa, yahut tarlaya gittikleri için dere kenarındaki ekseriyeti kızlar teşkil eder, kendilerinden küçük olan erkek çocuklarına hükmederlerdi.

Bu ıssız ve geniş boşlukta karşı karşıya duran bu iki köy halkı, garip olarak birbirlerine düşman değilseler bile, pek de dost sayılmazlardı. Belki aralarında şimdi hafızalarından silinmiş olan bir

kan davası, belki tarla meseleleri ve biraz da kıskançlık olabilirdi. Fakat bu his, dere kenarındaki çocuklara hiç de işlememişti. Bu köyler bazan birbirlerini düğünlerine çağırırlar ve herhangisinden bir cenaze çıkarsa, öteki köy halkı derhal yaylanın tepesine doğru olan küçük mezarlığa giden cemaate katılırlardı. Bir gün hava henüz ağarırken, Fildurağı'ndan görülmedik bir duman yükselmeye başladı. Develi köyünde bunun farkına ancak sabah namazına kalkmış bir iki erkek köylü vardılar. Önce sebebini anlayamadılar ama biraz sonra alevler yükselmeye başlayınca gözleri açıldı. Mutlak orman yanıyordu. Fakat çok geçmeden köyün kendisinin yanmakta olduğunu anladılar. Damlardan ateş fışkırmaya, heyecan ve korku içinde koşuşan, bağrışan bir kalabalığın sesleri gelmeye başladı. Erkekler, birbirlerine seslendi. Dereyi geçip yardıma gitmeye karar verdiler. Bunların başında Develi köyünün çok saydığı Mehmet Çardakçı bulunuyordu. Malûm ya, köylü pek çabuk harekete geçmez, onları toplayıp gidinceye kadar Fildurağı köyünü bir alev deryası basmıştı. Köyde tutuşmamış ev kalmamıştı. Kadınlar evlerin alt katlarından yataklarını, kaplarını kacaklarını atıyorlardı. Sokak, bir kıyamet yerini andırıyordu. Bilhassa kadınlar haykırıyor, koşuyor; erkekler ise ellerinde kova, şaşkın şaşkın bakınıyorlardı. Köyü kurtarmak imkânı kalmamıştı. Hattâ köylülerin bir haylisi de uykuda oldukları için yangında yanmışlardı.

Çardakçı, bu kıyamet ortasında bir beşik gördü. İçinde küçük bir yavru, ciyak ciyak bağırıyordu. Hemen çocuğu yakaladı, kollarının arasına aldı. Koşuşanların hepsine çocuğu gösterdi. Hiçbirinin çocuğu değildi. Hattâ kimin olduğunu bile bilmiyorlardı. Her hâlde yavrunun annesi, babası yanmış, çocuk da nasılsa bir komşu tarafından kurtarılarak sokağa bırakılmıştı. Artık kimsenin evi, barkı kalmamıştı. Onun için herkes kendi çocukları ve dertleriyle meşgul idi. Köyden kim kurtulmuşsa yaylaya doğru gidiyordu. Erkekler, ağaçlığın bir kısmını kurtarabilmişlerdi.

Çardakçı, kucağında viyak viyak bağıran zavallı yavruyla dereyi yavaş yavaş ve dikkatle geçerek Deveci köyüne döndü. Evet, bu yavruyu ancak bu köyden biri alabilirdi. Karısını kandırabilirse, onu kendisi evlât edinmeye karar vermişti. Mehmet Çardakçı'nın hiç kızı olmamıştı. Bu da nereden geldiği belli olmayan bu yavrucağa karşı Çardakçı'da şuuraltı bir koruma ve muhabbet hissi uyandırmıştı.

Gökte artan ışık, yavrunun yüzüne vurunca iki koyu renk, canlı fındık gibi küçük göz, şımarıklık alâmeti[3] olabilecek dolgun ağız açıldı ve Çardakçı'ya güldü. Deveci köyünden yardıma koşanlar, hep yerlerine dönmüşlerdi. Kadınlar, dar sokakta durmuş, bir önceki faciayı münakaşa ediyorlardı[4]. Bir kısmı da ev işlerine bakmak için acele dönmüştü. Çardakçı'nın karısı Satı, meydanlarda yoktu. Esasen onların evleri köyün sokağından hayli ilerdeydi; küçük bir çiftlikti. Mehmet Çardakçı, adımlarını sıklaştırarak dar sokağı geçti, yaylaya doğru yürüdü. Bu çiftlik yavrusu üç neslin gücü, zahmet ve emeği ile kurulmuştu. Dört tarafı tepeden indirilmiş taşlarla yapılmış iptidaî[5] bir duvarla çevriliydi. İçinde iki geniş ahır, derme çatma bir odunluk ve sair malzeme konulacak binacıklar, bir köşesinde de üç odalı bir ev vardı. Evin bir odası aynı zamanda mutfak olarak kullanılıyordu.

Çardakçı'nın biri on beş, biri on iki yaşlarındaki oğulları Ahmet'le Veli, hem sürüleri, hem kümes hayvanlarını almış çıkarmışlardı. Karısı Satı, kolları sıvalı ve "Fildurağı çöle gider, Devecioğlu köyü yerinde kalır" diye bir türkü uydurmuş, mırıldanıyordu. Kocasının ayak sesini duyunca dışarı fırladı ve onun kolları arasındaki canlı bohçaya eğildi. Yavrucak galiba acıkmıştı, dudakları büzülmüş ağlıyor, o fındık gözlerinden yaşlar akıyordu:

— Bu nereden geliyor? Kimin çocuğu, Memet?

— Bilmiyon valla, yanan ailelerden olacak. Kimse tanımadı. Yerden aldım gettim. Ne diceniz?

— Alacağız Memet, o da guzular gibi büyür, bizim işimize yarar.

Bunu söyledikten sonra yavruyu içeri aldı, kundağını çözdü, soydu, bir havluya sararak minderin üstüne bıraktı. Sonra bir kâse süt getirerek kaşıkla bangır bangır bağıran dudakların arasına dökmeye başladı.

Yavru ağzını şapırdatarak sütü içti. Islak ve kirli bezlerden temiz bir havluya geçmenin zevki içinde fındık gözleri kapandı, uyudu.

— Kaç kişi yanmış, Memet?

— Valla bilmiyon ki. Geri kalanların hepsi yaylaya gitti.

— Adını biz koyak, olmaz mı? Ne koyak?

— Ne istersen.

— Emine diye, olmaz mı?

İşte bu meçhul yavrucağın Fildurağı'ndan Deveci köyüne geçmesi ve Çardakçılar'ın bir nevi evlâtlığı olmaya başlaması böyle oldu. Yavrucak orada mutfağın bir köşesinde bir hayvan yavrusu gibi büyüdü. Karı-koca Emine'yi korurlar, ihtiyaçlarını temin ederlerdi. Ona karşı içlerinden hayli derin bir alâka duyarlardı. Fakat oğulları için o, ahırda doğmuş ve büyümüş bir kuzudan farklı değildi. Bu hâdiseden beş altı yıl sonra kız kaz, ördek ve diğer kümes hayvanlarına çobanlık eden küçük bir kafileye katıldı. Hayvanları daima biraz yaylaya doğru götürdükten sonra acele acele dere kenarına gelirdi. Fakat daima küçük sokağa dalar, sağa sola bakınırdı.

Deveci köylüleri onunla –yangından sonraki günler dışında– hiç meşgul olmamışlardı. Çardakçılar'ın evinde büyüyen bir mahlûktu – Emine'nin biraz da tombulluğu köyde görülmemiş bir derecede olduğu için– onu görünce şöyle bir gülümserlerdi. Emine onlarla konuşmak isterse de iş güç sahibi kadınlar aldırmazlardı. Hâlbuki Emine, köyün üst tarafında, küçük de olsa yine bir çiftlikte yaşadığı için onlara karşı içinde bir üstünlük duygusu taşırdı. Bu duyguyu dışarıya vurabilmek fırsatını ona dere kenarındaki çocuklar verdiler. Emine, belki şişmanlığından, hiç iş görmek istemediği için bütün işlerini etrafındakilere gördürür, kendisi ise oturduğu yerde etrafını seyreder yahut gözlerini kapayıp horuldayarak tatlı tatlı uyurdu.

Emine bütün oğlan kaz çobanlarını avucunun içine almıştı. Kendi sürülerini onlara güttürürdü. Kızların da yüzlerine güler, onları kendisine bağlamaya çalışırdı. Tek işi yaz günleri sahiden fil ayağı gibi düz tabanlarını suya sokmak ve günde birkaç defa yıkanmaktı. Kız arkadaşları onu sevmezlerdi. Ona Fildurağı'ndan geldiği için "Filin Kızı" derlerdi. O da: "Yoo, ben Deveci köyündenim, babam çiftlik sahibi!" diye kısa boynunu kırarak kıvırcık kara saçlarını sallayarak karşılık verirdi.

Emine'nin koyu kırmızı fırlak, isterseniz aç gözlü, isterseniz hırçın diyebileceğiniz dudaklarının mânâsı bütün varlığının köklerini ifade ederdi. Kız arkadaşlarının bazan yanlarında getirdikleri iki üç yaşlarındaki çocuklara, onlardan başka da bütün yavru mahlûkata düşkünlüğü vardı. Bunu oldukça hayvanî bir şekilde ifade eder, yani çocukları kollarının arasında sıkar, ötelerini berilerini lezzetli bir şeymiş gibi ısırırdı. Onun için küçükler ve yavrular yanından kaçtıkları

gibi, büyükler de bütün yüze gülücülüğüne rağmen samimi bir arkadaşlık ve sevgiyle ona yaklaşmazlar, ondan çekinirlerdi. Bundan başka onları birbirlerine katacak mânâlı sözler ve fitneliklerde de eşsizdi. Fakat hakikaten sevdiği bir şey vardı: O da tabiat idi. Mavi göğe, üstünde uçuşan rengârenk bulutlara, ovada, dere kenarında dalları su üstünde sallanan salkımlara, akan suya hattâ içindeki taşlara bile kendisinin de anlayamayacağı bir düşkünlük ve hayranlıkla bağlıydı. İşte belki hiçbir karşılık beklemeyen, hesaba bağlanmayan sevgiyi bunlara karşı duyardı.

Akşamları Çardakçı'nın dizlerinin dibinde yuvarlanması, Satı'nın beline sarılması mutlak bir hesaba bağlıydı. Yemek, uyumak, işini başkalarına gördürmek, etrafından ne koparabilirse koparmak onun hâkim vasıflarındandı.

Bu günler, Abdülhamid'in son yıllarına yani hayli eski bir zamana aittir.

Bir gün dere kenarında piliçlerin arasında oynarken, oradan at üstünde, kıyafetinde köy ile İstanbul'u birbirine karıştıran orta yaşlı bir adam geçti. Bu çocuk ve yavru kalabalığının önünde durdu. Attan indi, çocukları çarşıdan koyun alacakmış gibi bir bir gözden geçirdikten sonra parlak kara gözlü tombul Emine'nin önünde durdu, kuvvetli elleriyle kızı kendine çektikten sonra saçlarının dibini bit ayıklıyormuş gibi yokladı. Çocukların hepsi bir ağızdan sordular:

— Ne yapiyon ağam?

— İstanbul'a bir besleme götüreceğim, kel olmasın diye bakıyorum. Bunun saçlarının dibi temiz (gülerek), suratı da uygun. Anası babası var mı?

Emine'nin yüreği İstanbul ismini işitir işitmez hopladı. Çünkü bütün köylüler ve Çardakçı ailesi İstanbul'dan ulaşılmaz bir cennetmiş gibi bahsederlerdi. Emine yerinden sıçradı, adamın ellerini yakaladı, tekrar tekrar öptü.

— Hadi hemen gidek ağam.

— Anan baban nerede ki?

Emine baktığı kümes mahlûkatını unutarak adamın elini yakaladı, onu çiftliğe doğru sürükledi:

— Gel ağam, seni götüreyim.

Mavi poturlu, kırmızı fesli adam gülerek bir elinde atın yuları, bir eli Emine'nin tombul elinde, çiftliğe gitti. Çardakçı, karısı mutfak kapısının önünde duruyorlardı. Bu adamın geldiğini görünce biraz şaşırdılar.

— Hoş geldin ağam, hayır ola!

Adamın kolları biraz gurur ile yükseldi;

— Ben Padişah'ın Kilercibaşısı Hamdullah Bey'in aşçıbaşısıyım. Köyüm biraz uzakta, her yıl izinli gelirim ve onlara besleme lâzım olursa, seçer, iletirim. Bu gızı beğendim.

Sesleri duyarak dışarıya çıkmış olan Çardakçı'nın iki oğlu biraz imrenme, biraz da memnuniyetle bağırdılar:

— Hemen al, ilet. Helâl olsun!

Çardakçı'nın karısına döndü, biraz mütereddit görünüyordu:

— Senin bir diyeceğin var mı bacım? Bu öyle bir nimet ki.

Oğulları analarının omuzlarını yakaladılar:

— Anamızın diyeceği yoh; hemen al, ilet, dediler.

Satı içeride küçük bir bohça hazırladı, getirdi. On dakika sonra Emine aşçıbaşının atı üstünde, kolları aşçıbaşıya sıkı sıkıya sarılmış, kendini kurtarıp büyütmüşlerin ellerini bile öpmeden, küçük çiftlikten ayrıldı. Sâde[6] dere kenarından geçerken kız arkadaşlarına gururla seslendi:

— Ben padişahın sarayına gidiyorum.

— Ya senin kaz sürüsünü nideceğiz?

— Ne diyim ben? Çiftliğe iletin...

Cevap beklemeden at koşmaya başladı. Emine de Deveci köyünü bir dakika sonra arkada bıraktı, gözleri gökte ve geniş ovada, tombul kolları aşçıbaşıya sarılı, gözden kayboldu.

1. Bununla birlikte.

2. Genellikle.

3. Belirtisi.

4. Tartışıyorlardı.

5. Basit.

6. Sadece.

2

İstanbul'a gidiş

Emine'nin hâfızasının çocukluk kısmına ait en silik safha bu İstanbul'a gidiş tarafıdır. Birkaç köy geçmişler, bir gece bir kasabada aşçıbaşının bildiği bir dükkânın arkasında uyumuşlar, nihayet heybeler hediyelerle dolu olarak, Emine'nin adını hatırlayamadığı bir Karadeniz iskelesinden vapura binmişlerdi. Geceyi güvertede geçirdiler. Aşçıbaşı heybesini başının altına koyup uzanır uzanmaz uyudu. Mehtap vardı. Emine'nin gözü soluk mavi gökteki yuvarlak ve parlak tabiat lambasında başı demir parmaklığa dayalı, daldı. Tek hatırladığı şey, yanı başında bir battaniye üstüne uzanmış iki kadının ona verdikleri elma ve bir sürü sual[7] sormalarıydı. Uyku arasında kendisinin olduğunu bile fark edemediği bir sesle "Ben çiftlik sahibi ağa kızıyım... Ben padişahın sarayına gidiyorum" demesidir.

Güneş doğarken vapur, Boğaz'a giriyordu. Herkes bohçasını toplamış, demir parmaklığa dayanmıştı. Ufuktan yuvarlak bir ateş levhası yükseliyor, altında su kıvrıntıları renk renk oluyordu. Kilyos'u geçtikten sonra iki taraftaki muhteşem yalıları, hele sarayları seyrederken, farkında olmayarak yuvarlak dudaklarının arasından sular akıyordu. Vapur, İstanbul tarafında durdu. Aşçıbaşı heybeleri yüklendi, kızı da sürükleyerek köprüyü geçti. Köprü ona bir mucize gibi geldi. Galata tarafında aşçıbaşı atlı bir araba tuttu. Nişantaşı'na doğru yol aldılar. Evet, küçük Emine için bu, bir mucizeydi... Ağzının suları mütemadiyen[8] akıyor, fındık gözleri evlerinden fırlamış sağını solunu seyrediyordu. Çok heyecanlıydı. Boğaz'ın kıyısındaki, sarayların birine niçin inmediklerini merak ediyordu.

— Hani saraya gidiyorduk emce? Niçin denizin gıyısında durup inmedik?

— Saray, sâde su üstünde mi olur gız?

Nihayet Nişantaşı'nda saray mensuplarının oturduğu muazzam binaların birinin önünde durdular. Soldaki büyük binaya bir bahçe duvarındaki kapıdan girdiler. İçerisi, birinci bahçe, solda harem, sağ tarafta selâmlık. Sıra ile muazzam bir ahır, mutfak ve mutfağın yanında hizmetkârlara mahsus bir daire.

Birinci bahçeye girince karşıda, büyük, yüksek bir duvar göze çarpıyordu. Haremin kapısı birinci bahçeye açılırdı. Burada birtakım adamlar dolaşıyordu. Aşçıbaşı heybelerini oradan geçen bir aşçı yamağına bırakarak kızı harem dairesinin kapısına sürükledi.

Kapının iki kanadı da açıktı. İçeride büyük bir taşlık görünüyordu. Kapının eşiğinde uzun boylu, potinleri pırıl pırıl, fesinin püskülü bir yanda, harem ağası Dilâver Ağa ayakta duruyor, arkasında genç yaşta bir hayli hizmetkâr, on beşinden yirmisine kadar bir sürü besleme, merakla bakıyor. Dilâver Ağa elindeki, ucunun inceliği kamçıyı andıran bir değneği pantolonuna vuruyordu. Galiba aşçıbaşının getirdiği yeni beslemeyi pencereden gören kızlar taşlıkta toplanmışlardı. Fakat, bu yavaş yavaş hareket hâlindeki değnek onları kapıya yaklaşmaktan men eden bir korkuluk gibiydi.

Dilâver Ağa haşmetle:

— Merhaba aşçıbaşı, bu yeni besleme mi?

— Kâhya Hanım'a teslim edeceğim, Hanımefendimizin eteğini öptürsün.

Bu cevabı, Dilâver Ağa'nın arkasından birdenbire görünen orta yaşlı, baş örtülü, eteği belinde bir kadın verdi:

— Hanımefendi şimdi saraydan gelecek, Kadınefendimiz çağırtmış, araba yollamış, aceleyle gitti.

Emine, aşçıbaşının beline dokunarak ağzını iki eliyle kapayıp yavaşça fısıldadı:

— Gadınefendi ne demek oliyo ki?

— Padişahın garısı.

— Ha!.. Dişi padişah desene...

Bu defa âdeta bağırmıştı. Arkadakiler gülmek istiyordu fakat Dilâver Ağa'nın değneği bacağına biraz kuvvetli vuruyor, hiç kimse ses çıkaramıyordu. İşte bu aralık sokaktan bir araba sesi geldi ve kapı vuruldu. Dilâver Ağa önde, arkadakiler de onu takip ederek kapıya

koşuştular. Evet, muhteşem bir faytondan Hanımefendi'yi, yere atlayan seyis saygıyla indiriyordu.

Hanımefendi yaşmaklı feraceliydi. Dilâver Ağa başta, hepsi birden yerlere kadar eğildiler, etek öptüler. Aşçıbaşı ile Emine, arkada kalmışlardı. Kâhya Kadın, Emine'yi çekerek başını yere kadar eğdirip "etek öp!" dedi. Emine bu ipek feracenin eteğini öperken evlerinden fırlayan gözleri yukarıya kalkmıştı. Fakat Hanımefendi, Dilâver Ağa'nın söylediklerini dinlediği için, bu acayip yeni yüzün hususiyetlerine dikkat etmedi. Emine de, biraz kırgın, geri çekildi. Uzun boylu yaşmaklı kadının etrafını saranlar arasında Emine, sâdece yaşmağın altındaki yeşil hotozu görüyordu. Bütün bunlardan Emine bir şey anlayamadı. Onun için gözleri bu bahçeden, arkadaki harem bahçesine çevrildi. Duvarın ortasındaki çifte kapının biri aralıktı. Harem dairesinin de içeriden bir kapısı bu bahçeye açılırdı. Emine, aralık kapıdan harem bahçesine daldı. Önünde yemyeşil bir çardak vardı. Asmalardan üzüm salkımları sarkıyordu. Emine, bunlara saldırmayı düşünmekle beraber, gözleri fıldır fıldır bu harikulâde bahçenin her köşesini tarıyordu. Ne yüksek çamlar, ne kadar çeşitli yemiş ağaçları vardı! Hepsinin dallarında Emine'nin ağzını sulandıracak yemişler. Hele, o yükseklerde, kıpkırmızı yemişlerin yeşil yapraklar arasından âdeta ateşten birer top gibi sallanışı... Emine, nar ağacını ilk defa burada gördü. Bir taraf hep yeşil kümbetler üzerine dikilmiş binbir renkli çiçeklerle dolu. Hele bunların ortasında, fıskiyeli, etrafı mermer kaplı kocaman havuz ve dört tarafında ağızlarından sular akan mermer arslanlar. Hele hareket hâlindeki suyun içinde yüzen o kırmızı balıklar... Birinci arslanın boynuna kollarını doladığı zaman bahçenin aşağısındaki alçak duvarın ortasından görünen manzara Emine'ye her şeyi unutturdu: Boğaçizi... Adalar... Emsali görülmemiş inhinâlı[9] kıyıların ortasından akan, güneşin altında parıldıyan Boğaz'ın suları! Emine yutkundu, arslana sımsıkı sarıldı. Gözleri huşu ve vecd içinde, bu manzaraya daldı ve yavaş yavaş dizleri çözüldü, küçük başı arslanın omuzunda, uyudu. Horultusu iştiha ile hırlayan bir hayvan yavrusunun çıkardığı seslere benziyordu.

Bu arada, haremin çardak altındaki kapısı açıldı, bir besleme başı uzandı. Emine'yi görünce içeriye seslendi:

— Buraya kaçmış maskara!

Bu, Suzidil adlı en büyük beslemeydi. Emine'ye doğru geldi, kolundan yakaladı. Emine, birdenbire kapana tutulmuş bir fare gibi yerinden sıçradı.

— Hamam hazır, seni yıkayacağız. Haydi içeriye, çabuk!

Emine, Suzidil'i takip etti. İstanbul hamamının nasıl olacağını merak ediyordu. Bu hamam, hizmetçiler tarafındaki iki kurnalı bir hamamdı. Suzidil soyundu, onu da soydu. Entarisini, çamaşırlarını bir tarafa fırlatarak, bu köylü kızını bir güzel arındırdıktan sonra ona beslemelerin en küçüklerinden birinin çamaşırlarını ve entarisini giydirdi. Entari biraz uzun geldiğinden, eteğini beline soktu. Ayağına bir çift terlik verdikten ve başına bir yemeni bağladıktan sonra haremin hizmetçiler tarafındaki bir odasına götürdü.

Hizmetçilerle beslemelerin sayısı on beşten fazlaydı. İki büyük odada yatarlardı. Ayrıca, bir de yemek odaları vardı. Buradan taşlığa inilir, karşısındaki çifte merdivenlerden yukarıki daireye gidilirdi.

Emine, odanın penceresinden, iki ayvazın[10] başlarında birer tabla, harem kapısına geldiklerini gördü. Bu tablaları iki hizmetçi aldı. Biri yukarıda Hanımefendi'ye, biri de hizmetçilerin kendi yemek odalarına geliyordu.

Suzidil, yanında üç tane daha küçük besleme ile yukarıya servis yapmaya gitti; ötekiler Kâhya Kadın'ın odasında bir sininin etrafında toplandılar. Aman Allah, kaç türlü yemek! Hem de börek, tatlı ve yemiş de beraber. Emine tıkındı, tıkındı, sofradan zor kalkarak uyuklamaya başladı. Fakat Kâhya Kadın, "Gözlerini aç, yukarıda misafir var, Hanımefendi belki seni görmek ister" diye onu sarstı.

Emine'nin gözleri fal taşı gibi açıldı. Onun hususiyetlerinden biri, en derin uykusunda bile en küçük bir sesi işitmesiydi. Bilhassa şimdi kafasında üst üste dizilen bir sürü sual işaretleri vardı. Bu kafa şimdi, sonsuz bir merakla hassas bir ses ahizesi oluvermişti.

Kâhya Kadın, onu tekrar sarstığı zaman iyice uyumuş olacaktı. Yukarıdaki yemek sona ermiş, Suzidil ve küçük yamakları, tepsi ve

tabakları indirmişler, hattâ kahveleri bile Kâhya Kadın'ın odasının yanındaki bir nevi kahve ocağında hazırlamışlardı.

Kâhya Kadın'a Suzidil, elindeki kahve tepsisiyle giderken başını çevirmeden seslendi:

— Beyefendi ile Hanımefendi yemek yerlerken yalıdan Küçük Hanım ile Damat Bey de geldiler. Onlar yemeklerini yemişler; ama kahve içmemişler, onlara da kahve pişirdim. Hanımefendi, Beyefendi'ye yeni bir besleme geldiğini, ama nasıl şey olduğunu daha bilmediğini söyledi. Belki yukarıya çağırırlar, sen kızın yemenisini çıkar, saçlarını tara... Eğer isterlerse ben iner, onu alırım.

— Eğer isterlerse onu ben götürürüm.

Kâhya Kadın bunu söyledikten sonra Emine'yi önüne çekti, saçını başını düzeltmeye başladı. Yuvarlak kafasındaki kıvırcıklar, ensesinden aşağı ve kulaklarına, yanaklarına sarkıyordu. Emine, kendini duvardaki aynada görünce, dudakları sevinçten kabardı. Kâhya Kadın'ın gözüne girmek için birdenbire sokulgan ve hamarat oluvermişti.

Ne kadar da uzun sürdü bu kahve! Belki Hanımefendi onu çağırtmayacak. Küçük kalbi nasıl çarpıyor, kulakları nasıl merdivenden ayak sesleri bekliyordu. Her dakika ona bir yıl kadar uzun geliyordu. Fakat on, on beş dakika geçmeden Suzidil indi.

— Haydi, Hatice Hanım, Emine'yi götür, Küçük Hanım görmek istiyor. Eğer beğenirse o da aşçıbaşıya bir besleme ısmarlıyacakmış...

Kâhya Kadın onu peşine taktı, taşlığa indirdi, oradan da çifte merdivenlerden yukarıya doğru götürdü. Basamaklarda dar halılar vardı. Tırabzanlar, usta elinden çıkmıştı... Önce, üstüne geniş pencereler açılan bir sahanlığa, oradan da birinci katta bir geniş sofaya çıktılar. Oraya, yemek ve misafir odaları açılıyordu. O sofadan da gene çifte merdivenlerle Hanımefendi'nin ve Beyefendi'nin hususi dairelerine çıkılıyordu. Hanımefendi, yemekten sonra Boğaz'a bakan bir misafir odasında misafirleriyle kahve içtiği için oraya âdeta ayaklarının ucuna basarak gittiler. Kâhya Kadın kapının önünde terliklerini çıkarttı, elinden yakalayarak Emine'yi, ağır ezgi fıstıkî makam[11] bir revişle[12] odaya soktu.

Dört köşe kocaman bir oda, daha doğrusu bir salon. Kapıdan girince karşılarında pencerelerin önüne konmuş bir uzun minder

gördüler. Beyaz örtülü, fakat rengârenk ipekli yastıklarla süslü idi. Minderin iki yanında ve karşısında kocaman koltuklar ile aralarında bazıları yaldızlı stil sandalyeler ve masalar.

Hanımefendi bir koltukta, arkasında saraya giderken giydiği yeşil atlas entari, hotozunun üstünde pırlanta iğneler... Göğsünde gene pırlanta bir gerdanlık, kulaklarında pırlanta küpeler, boynunun yarısına kadar iniyor. Dizinin üstünde duran elleri yüzüklerle dolu.

Damat Bey, setresinin düğmesi ilikli, kaynanasının yanında kemâl-i edeble[13] oturuyordu. Küçük Hanım o devirde garplılaşmaya[14] başlayan, yani ecnebi mürebbiyelerle büyüyen bir tip. Bu kılığı kıyafetiyle Paris'ten yeni gelmiş sanabilirsiniz. Bunların hepsini Emine'nin evlerinden[15] fırlayan fındık gözleri yuttu.

Hatice Hanım, önce ona Hanımefendi'nin eteğini öptürdü, sonra da ötekilerin... Fakat onun gözleri Hanımefendi'nin pırıl pırıl yanan elmaslarında. O kadar ki orta yaşlı olan bu kadının sarışın güzelliğinin farkına bile varamadı. Hele Küçük Hanım'a başını kaldırıp bakamadı bile. Ondan sonra Kâhya Kadın ona ellerini göğsünün üstünde kavuşturarak onu kapıya yakın, ayakta durdurdu.

Şimdi biri erkek, ikisi kadın üç çift göz, Emine'yi bir mağazadan bir meta[16] seçeceklermiş gibi tetkik ediyorlardı. Hanımefendi sordu:

— Adın neydi bakalım?

Hatice Hanım cevap verdi:

— Emine, efendim. Sizin eteğinizi kapıda öptü de.

Küçük Hanım:

— Aman anne, adamakıllı bir ad koyun. Ama Suzidil, Çeşmielâ gibi acayip adlar olmasın, dedi.

— O hâlde adını değiştirmeliyim.

— Olmaz.

— Ben Emine ismini çok severim.

Damat Bey alaylı bir tebessümle söz aldı:

— Aynı harflerle bir isim koyun, olmaz mı?

Hanımefendi gülerek:

— Galiba en yakını NUMUNE olacak.

Küçük Hanım ellerini çırptı:

— Bravo anneciğim!

Emine söze karıştı:

— Numune ne demek oluyo ki?

Hatice Hanım elini kızın ağzına kapatarak:

— Sen sus!

Hanımefendi tatlı ve lûtufkâr bir tebessümle:

— Örnek demektir... Sen bir nevi örneksin, dedi.

Damat Bey dedi ki:

— Doğrusu iyi buldunuz. Numune örneğin en iyi ifadesi.

Bu sözlerden bir şey anlamayan Emine'nin gözleri şıldır şıldır bir yüzden ötekine geçiyor, uzun tüylü bir kıvırcık kuzu gibi lüle lüle saçları heyecandan hareket hâlinde. Hatice Hanım:

— Emrederseniz, götüreyim Hanımefendi.

— Biraz daha durun.

Şimdi Hanımefendi'nin elâ gözleri Emine'yi süzüyor. Boyalı dudaklarında bir tebessüm, belki de bir sual işareti. Tam beş dakika Hanımefendi onu süzdükten sonra eliyle işaret etti. Hatice Hanım artık, adı NUMUNE olan bu şaşırmış kıza tekrar etek öptürdükten sonra çekti götürdü.

Kilercibaşı Hamdullah Bey'in eşi Sabiha Hanım, bir Kazasker kızıydı. Eski usulde terbiye görmüş, fakat dindarlığı çok geniş ve insanî olan babası ona en fazla etrafına iyilik etmek insiyakını[17] aşılamıştı. Sabiha Hanım iyi hocalar elinde yetişmiş, okumayı seven bir kadındı. Bilhassa tarihe düşkündü. Osmanlı tarihini okurken eski saray kadınlarının hayırseverliği dikkatini çekmişti. Çok zengin bir kocaya düştükten sonra onun en çok sevdiği şey, küçük beslemeler almak, onları terbiye etmek, okutmak, istidatlılarına[18] musiki öğretmek, nihayet yirmi yaşlarına gelince çeyizlerini temin ederek adamakıllı bir kimseye verip, ev bark sahibi etmekti. Fakat, onun aynı zamanda asri[19] bir romancı kadar psikolojik bir görüşü de vardı. Adını Numune koyduğu bu yeni beslemenin nevi şahsına has bir mahlûk olduğunu derhal sezmiş, onu yakından tetkik etmeye karar vermişti.

Tabii ilk görüşte bu küçük mahlûkun hususiyeti onu düşündürmüştü. Önce bu haris, meraklı parlak gözler, etrafını yiyip yutmak istiyormuş gibi açılan oynak dudaklar... Bunlarda hem ölçüsüz

bir ihtiras, hem de bu ihtirası tatmin için hiçbir şeyden çekinmeyecek bir ifadesi vardı.

Bir taraftan gülerek bu kızla meşgul olmaya karar verirken, diğer taraftan da ötekileri kıskandırmamak için bu alâkanın ölçüsünü kaçırmak istemiyordu.

Kızı ve damadı çaylarını da içip gittikten sonra kendisi yukarı kattaki dairesine çekildi. Şahsî hizmetine Suzidil bakardı. Fakat onun evlenmek çağı geldiği için yanında daima birkaç küçük yamağı bulunurdu. Onlar, Suzidil konaktan ayrılınca, istidatlarına göre sıra ile Hanımefendi'nin hizmetinin başına geçeceklerdi. Bu yamakların yanına Numune'yi de ilâve etmeye karar verdi.

Numune'nin konağa geldiği gün cumartesi idi ve o gün öğleden sonra beslemelerin hocası gelirdi. Kâhya Kadın o gün, Numune'yi sınıfa sokacağını söyledi. Fakat Numune yukarı katı, bilhassa Hanımefendi'yi gördükten sonra bununla pek alâkadar olmamıştı. Artık okuma devrini bitirmiş olan Suzidil küçük beslemelerin oturduğu odanın kapısını açarak, "Hoca Efendi geliyor, haydi, hazır olun!" diye seslendi. Hepsi yerinden fırladı, başlarını örttü. Bu, hocadan kaçmaktan ziyade, derslerinin yarısı Kur'an okumak olduğu içindi. Biraz sonra hepsi Kâhya Kadın'ın odasına gittiler. Bir rahle başında, yeşil sarıklı, kara sakallı bir hoca efendinin karşısında diz çökerek oturdular. Hepsinin elinde Kur'an ile beraber bir de kıraat[20] kitabı vardı.

Hoca Efendi kendi Kur'an'ını rahlenin üzerine koyup, resmî bir öksürükle dersin başladığını ilân eder etmez, Kâhya Kadın, Numune'yi yanına götürerek el öptürdü:

— Bu küçük de yeni geldi. O da derslerinize girecek, Efendim, dedi.

— Peki otursun karşıya, sıraya girsin.

Küçük kızın fıldır fıldır gözleri, Hoca Efendi'nin sarığına, sakalına dikilmişti.

— Zeki bir kıza benziyor. Gel otur. Cebimde bir elifba[21] var, ötekiler bitirince seni şuraya alırım.

Hoca Efendi ötekileri birer birer önüne aldı. Kur'an' dan birer sûre okuduktan sonra kıraat kitabına başladılar. Numune bunları

seyrederken aklı yukarı kattaki Hanımefendi'ye kaçtı. "Elif Ennî" diye Hoca Efendi'yle beraber beş altı harfi tekrar ettikten sonra başı bir tarafa düştü. Harfleri çiğneyerek uykuya daldı. Hoca Efendi fena hâlde kızdı. Nihayet üç gün devam ettikten sonra Hoca Efendi, bu çocuğun hiç okumak kabiliyeti olmayan bir alık olduğunu söyledi ve sınıfa bir daha sokmadı. Hâlbuki Hoca'nın "aptallık numunesi" diye vasıflandırdığı kız, sırf içinden okumamaya karar vermişti. Evet, bundan ne fayda vardı ki... O sâdece merakını tatmin ve arzularını yerine getirebilecek şeylere dikkat ediyor, ondan ötesine kıyamet kopsa aldırmıyordu.

Numune'nin gözleri daima taşlıktan yukarı giden çifte merdivenlere hasretle dalar, Suzidil'in, hattâ Kâhya Kadın'ın verdiği işi ihmal ederdi. Nihayet Dilâver Ağa'ya söylediler, o da Numune'yi bulaşıkları yıkamaktan kaçıp merdiven başına koşarken yakaladı, değneğini şak şak indirmeye başladı.

Hanımefendi'ye yeni beslemenin alıklığını, işten kaçtığını, bilhassa ikide bir harem bahçesindeki yemiş ağaçlarına tırmanıp yemiş bulduğunu haber verdikleri zaman bu değnek cezasına izin vermişti. Fakat her dayak faslında Hanımefendi gelir, değnek beş defadan fazla vurulursa elini kaldırır, "Yeter!" emrini verirdi.

İşte Hanımefendi'nin bu alâkasına güvenerek ona kendini acındıracak bir bahane bulurdu.

Geldiğinin ikinci haftasında Hanımefendi'ye hizmet eden yamaklara katılması emri gelince öteki beslemeler kıskançlıktan ne yapacaklarını bilemediler. Fakat, onun çenesine, hepsini birbirine katan fitneliğine dayanamaz olmuşlardı.

7. Soru.

8. Sürekli.

9. Kıvrımlı.

10. Uşağın.

11. Çok yavaş, çok ağır ve istifini bozmadan.

12. Yürüyüşle.
13. Tam bir terbiye ile.
14. Batılılaşmaya.
15. Yuvalarından.
16. Ürün.
17. İçgüdüsünü.
18. Yeteneklilerine.
19. Çağdaş.
20. Okuma.
21. Alfabe.

3

Famdöşambr Numunesi

Hanımefendi müsveddeliğine onu ulaştıran ilk basamak, Sabiha Hanım gibi Abdülhamid devrinin tanınmış bir kadınına famdöşambr[22] yamaklığı ile başlar.

Birinci famdöşambr Suzidil'in kısmeti çıkmış, onu sarayda Kilercibaşı'nın baş hademesine nişanlamışlar, çeyizleri hazırlanmaya başlamış, yerini de Bezmi Safa adlı yeni bir besleme almıştı. Hanımefendi'nin sabah hizmetini bu kız yapar, kahvaltılarını o götürürdü. Hamdullah Bey'i o zamana kadar Numune ancak bir iki defa merdivenden inerken görmüştü. Kerli ferli, uzun boylu, tam bir İstanbul efendisiydi. Hanımefendi'ye hizmet asıl akşamları başlıyordu. Fakat daha evvel yukarısı misafirle dolu olduğu için Numune de onlara kahve götürenlerin peşine takılıyor, fincanları alıyordu. Her akşam üstü Hanımefendi hamama giriyor, makyajını yapıyor. Kızlar onu giydirdikten sonra billur bir tepsi içinde elmaslarını getiriyorlar, hotozunun üstüne, göğsüne iğnelerini takıyor, gerdanlığı pırıl pırıl, parmakları yüzüklerle dolu Hamdullah Bey'i bekliyordu. Hamdullah Bey de merdivenden çıkarken daima o kalın ve vakarlı[23] sesinde garip bir düşkünlük ifadesiyle, "Sabiha, Sabiha!" diye sesleniyor, hanımefendi sofaya fırlıyor, karı-koca kol kola verip odalarına gidiyorlardı. Herhâlde onun akşam hizmetini karısı görüyordu. Bunu seyreden on beş yaşındaki Numune, kendisi bir bey ile evlendiği zaman, onun hizmetini kendisi görecek değil, onu kendisine hizmet ettirmeye karar veriyordu.

Acaba ağa, efendi sınıfından yukarı bey unvanını taşıyan bir adam ile evlenebilecek miydi?

Onlar yemek odasına inip çıngırak çalıncaya kadar, öteki kızlar aşağı iniyorlar, fakat Numune odalarında ne geçtiğini çok merak ediyordu. Onları gözetlemek ve dinlemek için kurnazca bir plan hazırladı. Kızlar aşağı inerken, o ikinci kattaki ayakyoluna çok sıkışmış gibi koşuyor. Kızlar aşağıya inince terliklerini çıkarıyor, yavaş yavaş yukarıya çıkıyor, kulağını kapıya yapıştırıyor, anahtar deliğine bir gözünü uydurarak içeriyi gözetliyordu. Fil ayağı gibi düz tabanları hiç ses çıkarmıyor, kulakları inanılmaz derecede bir hassasiyetle söylenenleri işitiyordu. Birinden biri kapıya gelince, sofadaki büyük masanın altına bir topaç gibi toparlanıp gizleniyordu. Odada gördüğü manzara hayatında yeni bir ufuk açmıştı. Sabiha Hanım'a kocası herhâlde hayrandı. Oturduğu koltukta kollarını daima karısına uzatıyor, Sabiha Hanım da onun dizine oturuyordu. Karı-koca öpüşüyorlar, iki kumru gibi birbirlerine başlarını dayıyorlardı. Evet, evet erkekleri elde etmek için mutlak kucaklarına oturmak lâzımdı. Numune her hâlde bir erkeğin kucağına oturmayı deneyecekti, fakat aşağıda hiç erkek yoktu ki... Evvelâ Dilâver Ağa'nın kucağına oturacak, sonra sonra belki bir gün Damat Bey'i yalnız bulursa yahut... Konakta en ağır cezaya, yani Dilâver Ağa'nın kamçı kılıklı değneğine maruz kalanlar, satıcılara yahut sokaktan geçen delikanlılara odalarının pencere kafesini kaldırarak fingirdeyenlerdi. Buna dikkat etmiş olan Numune sâdece kafesin arkasından sokağı seyretmekle iktifa ederdi[24]. Bazan yemek getiren ayvazlar ona göz kırptıkları zaman etrafını kolladıktan sonra uzaktan dilini çıkarırdı. Evet, isminin başında bey olmayan erkeklere zaafı yoktu. Konağa geldiğinden birkaç sene sonra bir yaz, Sabiha Hanım kızının yalısına misafir giderken, evi Kâhya Kadın'a bırakarak kendisi sâdece o kış evlendirecekleri Suzidil'i ve ilk defa olarak Numune'yi götürdü.

Numune o kadar oda hizmetçiliğini kavramıştı ki Hanımefendi'nin bavullarını hem aferin hem de bahşiş alabilecek derecede hazırlardı. Sabiha Hanım, Hamdullah Bey'e o akşam dedi ki:

— Bu kız iyi kötü birçok şeyin numunesi olabilir. Fakat oda hizmetçiliğinde onu geçen yok, orada lâzım olabilecek şeyleri öyle şeytan gibi bildi ki...

Nihayet bavullarıyla Beşiktaş İskelesi'ne inerek oradan Kanlıca'ya geçtiler. Bavullarını bir hamala yükleyerek iskeleye yakın deniz üstündeki yalıların en büyüğü olan kırmızı binaya gittiler.

Hanımefendi'nin kızı Mübeccel'in oturduğu yalı, kocasının babasından kalmış, harem ve selâmlık tarafına ayrılmış iki bölük, iki katlı muazzam bir malikâneydi. Selâmlık tarafını kayınvalidesi işgal ediyordu. Kendisi dadısı olan yaşlıca bir Çerkes kadın ve iki besleme ile buraya gelmişti. Arkasındaki ağaçlı çiçekli güzel bahçede mutfakları ve aşçıları ile kayıkçıları Salim Ağa ve uşakların yattıkları iki oda vardı.

Bütün ev halkı, onları bahçede karşıladı. Mübeccel annesinin boynuna sarılırken sordu:

— Beybabam her akşam gelebilecek mi?

— Bugünlerde Yıldız'ın vaziyeti biraz karışık, İttihat ve Terakki diye bir cemiyet çıkmış, Efendimize suikast yapacaklarmış, deniliyor. Saray erkânı şaşkın bir hâlde, pek saraydan ayrılamıyorlar. Maamâfih, cuma günü herhâlde buraya gelir, zannederim.

Kızı ile kol kola, önde yürüyen Hanımefendi'nin hayli arkasında olmakla beraber konuştuklarını hattâ fısıldaştıklarını kelimesi kelimesine Numune'nin kulakları zapt ediyordu.

— Anneciğim, Numune'yi iyi ettin, getirdin. Fakat orada beybabamı bir sürü güzel kız arasında bıraktın, değil mi?

— Babana dil uzatma, ben onu kullanmasını bilirim. Sen kendi beyini sakın.

— Aman, keşke biraz çapkınlık etse de beni kıskandırsa. Hayatımız o kadar sükûn içinde geçiyor ki!

Nihayet yalıya girdiler. Sabiha Hanım'a deniz üstünde geniş bir yatak odası hazırlanmıştı. Numune, Suzidil ile beraber bavulları açtı, aynalı dolaba eşyaları yerleştirdi, Hanım'ın geceliğini karyolasının üstüne, terliklerini altına, tuvalet takımlarını tuvalet masasının üstüne yerleştirirken, ikide bir gözlerini pencereye dikiyordu. Denizin akışı onu kendinden geçiriyordu. Öğle yemeğini yedikten sonra herkes öğle uykusuna daldı. Fakat Numune belki ömründe ilk defa bir türlü uyuyamadı. Aşağı kata indi. Kayıkhaneyi, yanındaki deniz hamamını gözden geçirdi. Hemen üstünü başını orada çıkarıp kayıkhanedeki sığ sulara daldı. Evet, ilk defa köydeki dereyi hatırladı ve içi sızladı. Burada gök görünmüyor. Ağaç yok. Kapkaranlık bir yer. Ama o,

omuzlarına kadar yükselen kenar sulara oturdu. Gerçi sular kayığın gireceği yere doğru derinleşiyorsa da ortalarda kayık görünmüyordu. Numune bu derinleşmeyi tahmin edemedi. Oturduğu yerde kollarını suda oynatarak yüzmeye çalışırken derinliğe kaydı. Orada az daha boğuluyordu. Talih eseri olarak o aralık kayıkçı, kayığı ile kayıkhaneye giriyordu. Denizin dibinde bir şeyin çabaladığını gördü. Hemen kollarını uzatarak kızı yakaladı, yukarı çekti.

Kayıkçı, yakışıklı, sarışın Kemahlı bir delikanlıydı. Başını bu toparlak ve çıplak kızdan çevirerek onu biraz evvel üstünü başını bıraktığı yere indirmek istedi. Fakat Numune o kadar korkmuş, yuttuğu sudan o kadar boğulmak derecesine gelmişti ki, kolları adamın boynuna dolandı kaldı. Kayıkçı sert bir tavırla:

"Otur şurada da giyin!" dedikten sonra içeri giderek merdivenin başından Dadı Hanım'a seslendi. Biraz sonra Dadı inerken, "Bu kıza söyleyin bir daha kayıkhaneden denize girmeye çalışmasın. Büyük Hanımefendi'nin yeni beslemesi olacak. Bizim kızlar ona deniz hamamını göstersinler," diyordu.

Bir saat sonra Hanımefendi, kızıyla bu kayığa binerek deniz sefasına çıktı. Beyaz, geniş gömleği, kırmızı yeleği ile kayıkçı, kızın muhayyilesini[25] esir etmişti. Onun erkek kollarının kendini bir tüy gibi denizden çıkarmasını unutamıyordu.

O akşam Dadı Kalfa'nın odasında yatağını sererken sordu:

— Kayıkçının adı ne?

— Salim...

— Efendi mi denir, bey mi?

— Kayıkçıdan ne bey olur, ne efendi. Sâdece ağa olur.

Numune kendi de farkında olmayarak, "Ben beyden başkasına varmam," diye mırıldanıyordu.

— Merak etme Salim Ağa seni almaz... Fakat beye varmayı da aklından çıkar, kızım. Seni efendi de almaz. Olsa olsa bir ağa.

Cevap vermedi. Fakat ertesi gün, bir misafirin hanımlarla konuşmasını kapıdan dinlerken ileride evleneceği adamı içinden seçmişti. Anlaşılan hanımın kocası tanınmış asil bir hâkimdi.

— Hâkim Bey hâlâ eve gelmiyor mu?

— Allah o kahpe karının gözünü kör etsin. Bir defa evine çekti, oraya mıhladı adamı. Bey şimdi yalnız cumaları geliyor, bize masraf parasını bırakıyor. Macit'le konuşuyor. Bazan da akşamları kalıyor.

— Ya kadının kocası?

— Herif, İzmir'de bir yerde kaymakam. Bir terfi edip de mutasarrıf[26] olsa belki İstanbul'a gelir de vaziyetten haberdar olunca karıyı boşar. Şimdilik dargınmışlar ama bir türlü boşamıyormuş.

— Kadının evinin masrafını da sizin bey mi görüyor?

— Tabii, fakat kadının ihtiyacı yok ki... Babadan kalma koskoca bir evi var. Yarısı kirada.

— Macit Bey ne yapıyor?

— Bir türlü mektebe devam ettiremedik. Şimdi bizim evin altında bir kunduracı dükkânı açtı. O sanatı öğrendi galiba. Bir de kalfası var. Fakat oğlan serseri. Bir saz takımında da kendine iş bulmuş. Bilirsiniz ya ne kadar iyi ud çalar, hem de tef çalar. Oradan da bilmem para kazanıyor mu?

— Evlenme çağı gelince o da uslanır, Saffet Hanım!

— Kim ona kız verir ki... O hep aşiftelerin peşinde, piç... Kocamı elimden alıp evimi yıkan kadının mektebe giden bir kızı varmış, çok güzelmiş, Allah'a şükür ki kız çok küçükmüş...

Bu aralık Numune, fincanları almak için içeri girdi. Saffet Hanım ona fincanını uzatırken kızın parıldıyan gözlerine baktı:

— Bizim oğlana olsa olsa bunu alırız. Şeytan gibi. Ne de güzel gözleri var. Bizim oğlanın aklını, bu kız başına getirir.

Saffet Hanım yalıya daha sonra da Nişantaşı'na sık sık gelirdi. Her defasında Numune'nin sırtını okşar, gülerek, "Nasılsın gelinim?" derdi.

İşte o günden sonra İstanbul'un uzak bir köşesinde oturan bu hanımın oğlu Macit Bey'in karısı olmaya karar vermişti. Mutlak onu bulacak, ona varacaktı. Esasen adının sonunda bey olması kifayet ederken[27], aynı zamanda saz çalması, hovardalığı, ele avuca sığmaz olması da onu pek çok çekiyordu. Fakat aynı zamanda yalıdaki kayıkçı da içini karıştırmakta devam ediyordu. Ne zaman yalıya gitse kayıkhaneyi bir gözden geçiriyordu.

Macit Bey'in saz çalması da ayrıca aklını çelmişti. Onun musiki ile ilgisinin belki şuuraltı psikolojik bir kaynağı da vardı. Bizim eski

şarkıların umumiyetle erkeklerin kadınlara karşı ölçüsüz bir zaaf ve rikkat[28] ifade etmesi galiba hakikî idi. Çünkü, bunu Sabiha Hanım ile Hamdullah Bey'in münasebetlerinde o da sezmişti. Meselâ "gözümün nuru", "gönlümün sürurU"[29] gibi tâbirleri Hamdullah Bey karısını dizlerinin üzerine oturturken, hazin bir ifade ile tekrar ettiğini kapının arkasından duymuştu. Hanım da akşamları Bey'i oyalamak için piyano çalar ve çaldıkları hep alaturka olduğu için Numune de kulağını kapıya verir, dinlerdi. Küçük Hanım da piyano çalarsa da hep alafranga olduğu için, Numune kulaklarını tıkardı. Konağa haftada bir iki defa beslemelere "tabii, istidadı olanlara", saz ve şarkı tâlim eden bir hoca gelirdi. Numune'nin hiç istidadı olmadığı için bu sevdiği şarkı ve türküleri de ne kulağı zapt edebilir, ne de sesi ifade edebilirdi. O sene sonbaharda birkaç gün tekrar Kanlıca'ya gittikleri zaman kayıkhaneden Erzincan, Kemah türkülerini sık sık işitirdi. Fakat bunlar bambaşkaydılar. Köylü ifadesi olduğu için heyecan dahi verse müstakbel bir bey karısının bunlardan hoşlanmaması lâzım geleceğine kanaat getirmişti. O sene kayıkçıya beslemelerden birini verdiler. Çeyizlerin parlaklığı Emine'yi hayran etti. Nihayet, Salim, Nesime adlı kızı alıp izinle köye gittiği zaman biraz içi yanmıştı. Aynı zamanda Kâhya Kadın'ın odasında, "Ben köye değil, bir konağa gelin gideceğim, bir ağaya değil, belki bir beye varacağım," diye söylendi. Kâhya Kadın, "Haydi sen de! Seni kayıkçı değil, eskici bile almaz," diye alay etti. Buna o kadar öfkelenmişti ki, çığırtkan bir ifade ile bağırarak kadını azarladı. Kâhya Kadın, Dilâver Ağa'yı çağırtıp ona bir sopa çektirdi ve Hanımefendi'ye de sormadı. Fakat Hanımefendi bahçeye inerken içerideki çığlığı işitip odasına kadar geldi. Sertçe bir sesle, "Artık yeter Dilâver Ağa!" dedikten sonra Numune'yi yanına çağırdı, arkasını okşadı, aldı beraber bahçeye götürdü. Ondan sonra hepsi onu Hanımefendi'nin gözdesi telâkki ettiler. Bir daha sopa yemedi.

Evet, Hanımefendi'nin gözdesi olmayı hak etmişti. Hiçbir besleme onun kadar mükemmel bir famdöşambr olamamıştı. Şimdi artık Hanımefendi'yi o yıkıyor, saçlarını o tarıyor, elbiselerini o giydiriyor, bunu yaparken gelecekte kendisi de böyle ipekli çamaşırlar giymeyi, saçlarını böyle kıvırıp düzeltmeyi düşünüyordu.

Bundan sonraki yıllarda ortalık çok karıştı. Epeyce zamandan beri İttihat ve Terakki söylentileri bir hakikat hâlini almış, Abdülhamid tahtından indirilmiş, Sultan Reşad onun yerini almıştı. Bu hâdisenin Hamdullah Bey' de hattâ bütün konakta uyandırdığı yankı onu hiç ilgilendirmedi. Herkes, hattâ Dilâver Ağa ve aşçıbaşı muhiti ve Kâhya Kadın dahi hep politika konuşuyorlardı. Bütün bunlar Numune'nin bir kulağından girip öbür kulağından çıkıyordu.

Balkan Harbi başladığı zaman, Hamdullah Bey çok endişeli görünüyordu. Bundan başka da artık eskisi gibi konak kalabalık değildi. Ayvazların, uşakların çoğu askere gitmiş, kocaya verilen beslemelerin yerine de yenileri alınmamıştı. Artık ne Hamdullah Bey saraya gidiyor, ne de Hanımefendi saraya çağrılıyordu. Hele saz ve kalabalık ziyafetler tamamen durmuş gibiydi. Bilhassa, Küçük Hanım'ın beyi de anlayamadığı bir sebepten ortadan kaybolunca yalı kapanmış, Küçük Hanım da onların yanına gelmişti. Hüzün ve yeis, elle tutulacak kadar kuvvetliydi.

Birinci Dünya Savaşı ilân edildiği zamandan epeyce sonra Hanımefendi konağı kapatıp Fatih civarındaki büyük bir eve taşındı. Çok geçmeden Beyefendi orada rahmet-i Rahman'a kavuştu.

Fatih'te eski konağın haşmeti olmamakla beraber gene de muhitine göre çok yüksek bir mevkii vardı. Bir sürü komşu geliyordu. Bunların arasında Numune'ye, “Seni oğluma alacağım,” diyen Saffet Hanım da vardı. Onunla Hanımefendi de Küçük Hanım da uzun uzun konuşuyorlardı.

— Çok şükür Macit Bey askere gidecek yaşta değil. Yanınızdan ayrılmaz.

— Keşke o yaşta olsaydı, Hanımefendi. On sekizine yaklaştı, fakat bu son yıl çok avare... Bir şeyler oluyor ama anlayamıyorum. Sık sık geceleri dışarıda kalıyor, bir şey de söylemiyor. Artık bütün mânâsıyla bir mecnun. Kim bilir Leylâsı kim?

Numune, Saffet Hanım'ın nerede oturduğunu öğrenmeye, izinli izinsiz mutlaka Macit Bey'in dükkânına gitmeye karar vermişti. Bir sabah Hanımefendi'ye dedi ki:

— Hanımefendi ben Saffet Hanım'ın oğlunun dükkânına iskarpinlerimi tamir ettirsem olur mu?

— Tamir yapıyor mu pek bilmiyorum. Fakat ben bugünlerde ona örnek göndereceğim. Ama sen onun dükkânının nerede olduğunu biliyor musun?

— Sorar, bulurum. Zannedersem o kadar uzak değil buraya.

Hanımefendi biraz hüzünlü, biraz garip bir gülüşle dedi ki:

— Ne garip, bu işler artık sana düşecek...

22. (Fr.) Oda hizmetçisi.

23. Ağırbaşlı.

24. Yetinirdi.

25. Hayalini.

26. Sancak veya liva mülkî âmiri.

27. Yeterliyken.

28. İncelik.

29. Sevinci.

İKİNCİ KISIM

Reng-i ruhsarına gülgûn dediler
Sana Leylâ, bana Mecnûn dediler

1

Mecnun Bey mi? Macit Bey mi?

Onu takdim ederken, evvelâ sokağı gözden geçirelim. Fatih'te oldukça küçük ve dar bir sokak, iki tarafında muhtelif sınıflara mensup ailelerin umumiyetle eski, kimi küçük, kimi büyük ahşap evleri var ve altlarında her çeşit dükkân: bakkal, attar, manav, sebzeci, kunduracı, vesaire. Taş kaldırımı yer yer küçük, yürünmesi hayli zor ve perişan bir geçit. Tarih, Sabiha Hanım'ın o civardaki konağına taşınmasından bir iki yıl evvel. Vakit, akşama doğru. Bu çarpık çurpuk taşlı sokağın ortasında bir çeşme, köşesinde de mini mini bir mescit var. Mevsim ilkbahar. Fakat yaza adım atmak üzere olduğundan hava sıcak; mavi gökteki güneş hayli alçalmış, fakat yine de bir gün evvel yağan yağmurun ötede beride bıraktığı suların üstünde ışıldıyor. Bu vak'a, mayısın son çarşambasında başlar: yani kimine yarayan, kimine yaramayan bir günde.

Sokakta tatlı bir hüzün ve sessizlik. Biraz sonra kovalarıyla çeşmeden su almaya gelen kadın sesleri, uzak mekteplerden dönen çocukların bağırarak konuşmaları bu sessizliği bozuyor. Sokağın asıl adı İbnüssuud'dur. Fakat levhası çok eski ve siliktir. Asıl isminin üstüne bir muzip genç, büyük harflerle SEVDA yazmıştır. Esasen eski zaman usulü sevişmelere bu sokakta çok rastlandığı için mahalleli oradan "Sevda Sokağı" diye bahsederler. İşin garibi bu sevda hâdiseleri sâdece gençler arasında değil, yaşlı başlı, oldukça mevki sahibi kadın ve erkekler arasında da gelip geçmiştir.

İki tarafında kulübe denilecek kadar ufak evlerin ortasında üç katlı, vaktiyle itina ile yapılmış beyaz boyaları kararmış bir konak yavrusu göze çarpıyor. Dışarıdan bakarsanız, altında yan yana iki kunduracı dükkânı görünür. Birinin camekânına bu semtten pek

beklenilmeyen şık ve zarif kadın ayakkabıları dizilidir, ötekinde de daha fazla tamir edilmiş, yahut yeni mest, kundura, terlik ve erkek ayakkabıları göze çarpar. Her hâlde, bu tarafta eskicilik de yapıldığı anlaşılmaktadır.

Biraz yaklaşır da camlardan içeriye bakarsanız, iki dükkân arasında büyücek bir kapı görürsünüz. Eskici tarafında palabıyık, galiba bir Ermeni, Franta Kalfa, bir potini göğsüne dayamış, başını eğmiş, tabanına yama vurmaktadır. Ötekinde kimse fark edilmiyor. Yalnız içeriden bir genç ses *Kâtibim* türküsünü mırıldanmaktadır. Her hâlde bu ikinci dükkânın sahibi de o türküyü çağıran adamdır.

Biraz sonra kadın kunduraları görünen süslü dükkândan ufak tefek bir genç, elinde yeni küçük bir kadın iskarpini ile kapıda göründü. Anlaşılan bu iskarpini o yapmış olacak ki güneşin son ışığında onu tetkik ediyordu. Temiz giyinmiş bir delikanlıydı. Fakat önünde bir önlük vardı. Bir eli önlüğün cebinde, arkasını kapıya vermiş, gözleri öpecekmiş gibi hayran hayran baktığı mini mini iskarpinden karşıdaki bir geçene daldı.

Bu genç, dükkânın üstündeki evin oğluydu. Evin sahibi Saffet Hanım'dı. Mecnun, diye bahsettiği Macit Bey buydu. Bu "Mecnun" lâkabı birkaç sene içinde mahalleli tarafından da ona verilmeye başladı. Çünkü, süslü kunduraların bulunduğu dükkâna sık sık birçok kadın geliyordu. Bununla beraber, mahallenin genç-ihtiyar bütün adamları da onun dükkânına gelirdi. Macit hepsine çay ikram eder, orada geçeceğine inanılmaz derecede yüksek mevzular münakaşa edilirdi.

Onun dükkânına kundura ısmarlayanlar arasında bir hayli üniversiteli gençler ve münevver adamlar da vardı. Bunların arasında kısmen akraba olduğu din adamları da görülürdü. Babasının tanınmış eski bir ulemâ ailesine mensup olması bir vâız, bir imam ve bir müezzini de ona akraba yaptığı gibi hattâ hâkim ve yüksek rütbeli askerleri de akrabaları arasına sokuyordu.

Bu delikanlının yüzünü târif etmek biraz güçtür. Boyu gibi burnu, ağzı ve çenesi de ufacıktı. Etrafına değil, içine bakar gibi duran elâ gözlerinde sonsuz bir yaşamak iştihası[30] hayatın her gösterişine katılmak, her şeyi anlamak için çırpınan bir kalbi vardı. İşte bundan

dolayı olacak ki saz heyetine girmiş, haftada birkaç defa Şehzadebaşı'nda ud ve tef çalmış, bazan da şarkı söyleyerek sesi hayli ilgi toplamıştı. Bütün bunların arasında bir kalfanın idare ettiği kunduracı dükkânının camında görünen en güzel ayakkabılar bilhassa kadınlarınki onun eseriydi.

Bugün çok çalmış ve yorulmuştu. Sırtı kapıda etrafını seyrederken gelip geçenleri âdeta görmüyor gibiydi. Fakat, birdenbire gözleri açıldı, tam kapının karşısında durup çoraplarını çeken bir genç kıza daldı.

Ufak tefek, muntazam ve cazibeli vücutlu bir kızcağızdı. Arkasında kısa, mavi bir manto vardı, başında da bir ipekli mendil bağlıydı. Aşağı doğru eğilince, başındaki mendil çözüldü, sırtına düştü. O zaman, bu biçimli başına altın bir zincir gibi bir örgünün sarılı olduğunu ve alnında güneşin son ışığı ile pırıldayan kısa bir kâkül gördü. Bu hassas ve çapkın delikanlının yüreği hopladı, elinde hâlâ o küçük iskarpin, güya yardım etmek ister gibi, fakat aslında yakından görmek için ona doğru yürüdü.

Kız birinin kendisine yaklaştığını hisseder etmez başını kaldırdı. Göz göze geldiler. Macit'e çevrilen pırıl pırıl yanan yeşil gözler uzun siyah kirpikler arasından kendisine istihfâfla[31] baktığının farkına varamadı. Çünkü Macit, bu beyaz tenli simayı süsleyen iki ince siyah kaş altındaki yeşil ışıklara değil, insanın ağzını sulandıran turfanda kirazları hatırlatan kırmızı dudaklara dalmıştı. Ne harikulâde bir ağızdı bu! Ne büyük, ne de küçük, fakat ilâhî bir fırça ile çizilmişti! Bilhassa üst dudağının ortasında mini mini bir kadehi hatırlatan bir inhinâ vardı.

Macit'in belden aşağısı gevşemiş, kalbi vücudundan ayrılmış gibi bir cezbeye tutulmuştu. Genç kızlara düşkün olan Macit hiçbir zaman bu kadar kendinden geçmemiş, birdenbire Leylâlar'ın kiraz dudaklarından aşk suyunu içen ezelî Mecnunlar'dan biri oluvermiş, olduğu yerde mıhlanmış kalmış, vücuduyla münasebeti olmayan ve ruhunu saran bir cezbeyle kıza bakıyordu. Genç kız onunla pek alâkadar olmadı, fakat maddî veya manevî havada hâsıl olan bir ruh hâletinin dalgası o güzel yüzde de bir tebessüm uyandırdı. Ondan sonra oradan süratle ayrılıp gitti.

Macit onun peşinden gitmeye zaman bulamadan bir araba ile karşılaşmış, dükkâna dönmüştü. Kendi kendine saz takımında bazan söylediği bir şarkının nakaratını mırıldanarak ustanın yanına gitmişti.

— Ne söylüyordun Macit Bey, sesin çıkmıyor?

Bu defa Macit yüksek sesle, "Hayatı gel içelim, içelim buseden kadehle," diye dükkânı inletti. O akşam çok dalgındı. Annesinin suallerine bile cevap veremiyordu. Bütün gece bu kızın nerede oturduğunu, onu nasıl bulacağını düşündü. Genç kızın mektepler boşaldıktan biraz sonra geçtiğine bakılırsa ya Beyazıt'ta çalışıyor, yahut da Üniversite'den geliyordu. Ertesi gün o saatlerde Macit kapının önüne çıktı. Gözleri aşağı taraftan gelenleri süzmeye başladı. Fakat, bu defa üstünde kunduracı önlüğü yoktu. Saçları itina ile arkaya doğru taranmış, üstünde lâcivert bir ceket vardı. Boyunbağı da dikkatle bağlanmıştı. Âdeta bir merasime gidiyormuş gibi derli topluydu. Ayaklarında en yeni, parıl parıl yanan siyah kunduraları vardı.

Hemen aynı saatte, ertesi gün sarı saçlı kız göründü. Macit kendini zorla olduğu yerde tutabildi. O siyah ipek kirpikler altında ışıldıyan yeşil gözler kendisine çevrilince bir yıldırım tesiri yapıyordu. Gene aynı küçük tebessüm. Sonra Macit kendisini toparlayıp arkasına düşmeden gözden kayboldu. Çünkü aynı zamanda yukarıdan bir erkek kalabalığı işten dönmüş geliyor, kızın gittiği yeri kapatıyordu. Her hâlde karşı tarafa açılan küçük sokaklardan birine sapıyordu. Çünkü kalabalık geçtikten sonra, o da sokakta görünmüyordu.

Tam dört gün, bu bekleme, bu göz göze gelme aynı yerde tekrarlandı. Altın saçlı kızdan bir tebessüm, biraz onunla eğleniyormuş gibi bakan yeşil gözler... Sonra, sonrası daima o kaybolduktan sonra Macit onun ertesi gün hangi sokağa saptığını mutlak anlamak, evini öğrenmek için karar veriyordu... Fakat o kadar şaşırıyor, o kadar dizleri tutmuyordu ki âdeta kendinden geçip hareketsiz kalıyordu.

Bütün bu olup bitene rağmen, dükkâna gelen genç kızlara Macit'in alâkası kesilmiyordu. Gerek orada gerek Şehzadebaşı'nda saz heyetine katıldığı zamanlar, akşam keyfi daha aşkın ve taşkındı. Her akşam içkiyi biraz fazla kaçırdıktan sonra "Hayatı gel içelim," nakaratını tekrar ediyor, bilhassa Şehzadebaşı muhitinde hanımların iltifatına mazhar oluyordu.

Bu garip haftanın sonlarında, bir gün, şiddetli bir yağmur yağıyordu. Macit'in kafasında hemen bir şimşek çaktı. Kız biraz gecikmişti. Fakat her hâlde evine dönecekti. Macit onu bir şemsiye ile bekleyecek, bu şemsiyeyi açarak onu evine götürecekti

Kendisinin şemsiyesi yoktu. Yukarı çıksa belki kız gelip geçerdi. Hemen kalfanın daima getirdiği partal şemsiyeyi yakaladı. Kalfa imalı bir ifade ile ona takıldı:

— Şemsiyeyi ne yapacaksın? Bu havada kızlara takılmak için sokağa çıkmanın sırası mı?

— Hava alamazsam boğulurum. Hem şemsiyesiz bir kızcağız geçerse (göz kırparak) onu evine götürürüm.

— Bırak Allah'ını seversen küçük usta, benim emektar şemsiyeyi böyle saçma sapan çapkınlık uğrunda harcama...

Macit kalfaya kulak asmadan, şemsiye elinde dışarı fırladı. Uzaktan, mektepten dönen çocukların ayak sesleri kulağına çalınmıştı. Tam zamanında dışarı çıkmıştı. Çünkü sırma saçlı kız, altın kâkülünden sular damlayarak, üstü başı sırsıklam, omuzlarını kaldırmış, acele acele geçiyordu. Macit koştu, şemsiyeyi açtı, arkadan kızın başının üstünde tutarak yürüdü. Kız döndü, gülümsedi. Macit dedi ki:

— Sizi evinize kadar götüreceğim.

— Teşekkür ederim, zahmet etmeyin, benim evim şu sokağın içinde.

— Mektepten dönüyorsunuz, değil mi?

— Mektep gibi bir şey.

— Hastahaneden mi?

— Ben bir doktor yanında çalışırım.

Sevda Sokağı'nın biraz ötesinde açılan bir sokağa kızla beraber girdiler.

— İsminizi sorabilir miyim?

— Niçin bilmek istiyorsunuz?

— Arkadaşlık etmek istiyorum. Benimki Macit ama ailem bana Mecnun der.

Kız bir kahkaha savurdu.

— Niçin gülüyorsunuz?

— Benimki… Bana Gülgûn derler.

— Mutlak sizin adınız Leylâ olacak.

Artık kapının önündedirler. İki katlı eski ahşap bir ev. Kız cevap vermeden cebinden bir anahtar çıkardı, kapıyı açtı. İçeri girerken başını bile çevirmeden bir, "Teşekkür ederim," dedikten sonra kapıyı Macit'in yüzüne kapadı.

İyi ki Macit ayağını içeri atmamıştı. Bu nezaketinden sonra kızın onu birkaç dakika içeri alacağı ümidine kapılmıştı. Başı biraz ileride olduğu için kapı burnuna çarpmış, fena hâlde sızlatmıştı. Eğer işittirebilse, "Terbiyesiz!" diye bağıracaktı. Gözlerinden akan yaşların hayal kırıklığından mı, yoksa burnunun sızısından mı olduğunu bilmiyordu.

Dükkâna başı önünde, yavaş yavaş döndü. Şemsiyeyi kalfaya fırlatarak, o gün başlamış olduğu bir çocuk patiğini yapmaya başladı. Yağmur devam ettiği müddetçe, içinden bir daha o kıza bakmamaya karar verdi. Fakat, biraz sonra yağmur diner dinmez, akşamın loşluğu âdeta güneş doğmuş gibi içini açtı ve içindeki ümit canlandı.

Evet, içinden tekrar, daha yarın hattâ yüzlerce yarın var, diyordu. Bir gün mutlak o kapıdan içeri girecek ve... Gene dizleri tirit gibi gevşedi... Hayatı onun dudaklarından bir buse ile içmek azmini tekrar içinden geçirdi. Bir yarın, iki yarın, üç yarın fakat Leylâ sokaktan geçmiyor. Acaba hasta mı? Yoksa ona tesadüf etmemek için bir başka sokaktan mı evine dönüyordu.

Birkaç gün akşamları Şehzadebaşı'ndaki büyük sazlı kahvede uzun kaldı; hep tef çalıp şarkı söyledi. Fakat ortalık çok neşesizdi. Birinci Dünya Savaşı sona ermiş, Müttefik donanması Boğaz'dan girmiş... Bir sürü mitingler oluyor... Artık kahvede saz dinleyen yok gibi... Fakat Macit kendi âleminde yaşıyor. Hiçbir şeyle alâkadar olmuyordu. Bazan o şarkı söylerken kahvede masaların etrafında baş başa konuşanlar başlarını kaldırıyor; o, platformdan inerken yanlarına davet ediyor ve rakı ikram ediyorlardı.

Kimse Macit'i konuşturamıyordu. Macit, kadehleri üst üste yuvarladıktan sonra sallana sallana evine dönüyordu.

Acaba kız o günlerde hiç o yerden geçmiş miydi? Macit, "Sen bu yerden gideli, seni söyler bana dağlar!" diye başladığı şarkıyı hemen "Sen bu yerden gideli, seni söyler bana damlar" diye değiştirip

tekrarlıyor, fakat aynı zamanda gözleri sokağı yukarı aşağı süzüyor, sonra odasına çekiliyordu.

Kızı şemsiye ile evine götürdükten –yani bir hafta– sonra kahvede kafasını epeyce tütsüledi, sendeleye sendeleye evine döndü. Odasında gece yarısına kadar üzüntüler içinde düşündükten sonra birdenbire Leylâ'nın hasta olması ihtimali aklına geldi. Evet, o gün epeyce ıslanmıştı. Ortalık enflüenzadan[32] kırılıyordu. Mutlak hastadır ve yataktadır. Hemen tefini aldı, sokağa fırladı. Ortalıkta kimse görünmüyordu. Kızın oturduğu küçük sokağa saptı, kapısının önünde durdu. Gözleri hafif bir ışık yanan ikinci kattaki odaya dalmış, tefini yavaş yavaş çalarak yanık yanık fakat alçak sesle:

Reng-i ruhsarına Gülgûn dediler
Sana Leylâ bana Mecnûn dediler.

Aşağı sokaktan geçen iki üniversiteli, köşede durup bir küçük adamın sırtı sokağa çevrilmiş, gözleri bir pencerede mütemadiyen[33] bu şarkıyı tekrarladığını gördüler.

Biri dedi ki:

— Galiba dilenci, yahut sarhoş.

Öteki güldü:

— Hayır, mutlak bir serenat... Romeo Juliet sahnesi.

O gençler bunu söyleyip gittikten sonra hemen kimse geçmedi. Fakat Macit, tefini yavaş yavaş çalarak türküsünü mütemadiyen tekrar ediyordu. Nihayet gece yarısından sonra birisi kapıyı açtı. Bir kadın başını çıkardı:

— Oğlum komşuları uyandıracaksın. Benim kapının önünden artık çekil...

İkisi de birbirinin yüzünü seçemiyordu. Fakat kadının dargın olmaktan ziyade sesinde acıyan bir ifade vardı.

— Hanımefendi burada oturan Leylâ Hanım hasta mı?

— Niçin soruyorsun?

— Mutlak onu görmek isterim, yoksa sabaha kadar penceresinin altında inleyeceğim.

Kadın güldü:

— Demek kızıma âşık oldun? Fakat o biraz hasta… Olmasa da bu saatte kimseyi göremez.

Bunu söylerken kapıyı iyice açmıştı. Macit hemen içeriye daldı.

“Hasta gibisin oğlum, gel şu odada biraz otur da derdini anlat,” dedikten sonra taşlığa açılan bir odaya girdiler. Lambanın ışığında birbirlerinin yüzüne baktılar. Leylâ’nın annesinin yüzü, kızının yaşlı bir portresiydi. Kadın Macit’in yüzünü görünce acı acı güldü:

— Doğru tahmin etmişim. Siz hâkim merhum Sırrı Beyefendi’nin oğlusunuz, değil mi?

— Evet, siz babamı tanır mıydınız?

— Oturun şuraya... Babanız kapımda tef çalmadı ama (biraz sesi kısıldı) bu evde benim kollarımın arasında öldü. Kaç sene, kaç sene beraber yaşadık. Eğer kocam ölünceye kadar beni boşamamakta ısrar etmeseydi karı-koca olacaktık. Biz o zaman bu evde değil, benim babamdan kalma büyük bir evde idik. Yukarıki caddede. O öldükten sonra ben evin büyük bir kısmını kiraya verdim. Fakat gene umumiyetle orada yaşarım. Bu köhne ev kızıma babasından kaldı. Biz ayrı otururuz. Beni hiç istemez. Fakat ne de olsa analık, hasta olunca geliyorum. (Sesi heyecandan kısılmıştı) Nasıl beni tersler, bir görseniz...

Macit hemen kadının elini yakaladı, öptü. İçinden ilk defa babasının annesini bırakıp bir başka kadınla yaşamış olmasına isyan etmedi. Evet, gençliğinde o da bir Leylâ imiş. Gözleri aynı, sâde etrafları kırışık. Dudaklar tazeliğini kaybetmiş, dalından dökülecek birer kiraz.

— Ben kızınızı Allah’ın emriyle sizden istiyorum. Siz her hâlde âşıkların hâlinden anlarsınız.

— Bana kalsa hemen veririm oğlum. Fakat kızımın amcası bilmem muvafakat eder mi?[34] Hem kızımın sizi isteyeceğini hiç zannetmiyorum. Babasını terk ettiğim için beni affetmedi... İçinde babanıza karşı da biraz hınç var.

— Kurban olayım Hanımefendi, büyüklerin hayatından biz gençler niçin mes’ûl olalım?

— Ama öyle olmasa da kızımın kafasında neler dönüyor, bilmiyorum. Bana hiç içini açmaz.

— Bana bir defa yüzünü gösterin, ne olur?
— Bu saatte seni nasıl yukarıya götüreyim, evlâdım? Yüzü bana benzer ama kendisi ne kadar aksidir, bilemezsin. Bugünlerde de çok düşünceli, biraz da hasta. O, biliyorsunuz ya, bir doktorun yanında çalışıyor. Patronu olan doktor bir arkadaşının ağabeyidir. İki sabahtır uğradı, ilaç verdi, birkaç gün yatmasını tavsiye etti.
— Ama ben onun yüzünü görmezsem, bu akşam kendimi öldürürüm.
Macit tefini birdenbire yere atmış, yüzünü elleriyle kapamış, bir çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Kadın omuzunu okşadı:
— Vah zavallı! Arkamdan yavaş yavaş gel, sana kapısından yüzünü gösteririm, inşallah uyanmaz.
Leylâ'nın annesi oda kapısını açınca içeride lâmba yandığını gördüler. Kız yatağından kalkmış, pencerenin önündeki uzun mindere yatmıştı. Annesinin odaya girdiğini hissetmiş, uyanık olmakla beraber gözlerini açmamıştı. Macit de ayakları ucuna basarak hemen odaya dalmıştı. Artık o güzel ten gülgûn[35] değil, bir kamelya gibi bembeyaz; fakat bu beyaz zemin üzerinde daha kırmızı, daha insanı baştan çıkaracak bir cazibesi var. Annesi Leylâ'ya doğru eğildi.
— Leylâ, komşumuz Macit senin hatırını sormaya geldi, çok yalvardı. Bir geçmiş olsun, deyip gidecek.
— Demek kapının önünde mırıldanan oydu. Beni uyutmadı. Göremem.
Annesi kızın kulağına eğilerek fısıldadı:
— Yavaş söyle, kendisi kapıda arkamda.
— Kapıda yetmiyor da şimdi yatağımın başında mı şarkı?
Macit devam etti:

Göz göz oldu ciğerim, gözlerinin derdinden.

Kız sustu. Annesi biraz geri çekilmiş, Macit kızın baş ucuna gelmişti. Kadıncağız belki de onları biraz yalnız bırakmak istemişti. İşte bu an münasebetlerinin müstakbel şeklini veren ilk hâdise oldu. Macit birdenbire eğilerek kızın hayat kadehi diye düşündüğü dudaklarına kendi dudaklarını yapıştırdı ve bir an için, buseden kadehle "hayatı içti". Macit bir an için o kadar kendinden geçmişti ki

iki küçük yumruk kafasına indikten sonra keskin tırnakların da yüzünü tırnakladığını zor hissetti ve hemen diz çötü:

— Affet beni Leylâ... Ben hakikî bir Mecnun'um, dedi.

Kız gene gözlerini kapadı, dudaklarına kirli bir şey dokunmuş gibi eliyle silmeye başladı. Macit ayağa kalktı, geri çekildi. Yanaklarını bu küçük tırnaklar kanatacak kadar çizmişti. Fakat o gene de odadan çıkmadı. Kızın annesi bu aralık elinde bir fincan kahve ile içeri girdi:

— Macit Bey'e kahve getirdim.

— Aşağıda içir. Babamı kahreden âşığın oğlunu sana bırakıyorum.

Bunu söylerken başını yastıktan kaldırmıştı. Gözlerinde öfkeden şimşekler çakıyordu. İçindeki isyan âdeta aklını başından almış gibiydi. Annesi önde Macit arkada odadan çıktılar. Dışarıda Macit tekrar kadının elini öptü:

— Kendimden geçtim… Kusur ettim. Artık onun yüzüne bir daha bakamam.

Bunları söylerken merdivenden iniyordu. Fakat kızın annesi Salime Hanım'ın gözlerinden, babası ile geçen yılların hâtırasıyla yaşlar akıyordu. Macit'in arkasından seslendi:

— Beni kovuncaya kadar seni gözüne sokmaya çalışacağım. Mutlak seninle onu evlendireceğim.

Ertesi gün, Macit bir demet gül ile kapıyı çaldı, açan olmadı. O da çiçeği kapının önüne bırakarak çekildi ve üç gün o tarafa uğramadı. Evde Macit'in ekseri[36] az süren hüzün ve sıkıntılarının bu defa dudaklarını kilitlediğine annesi dikkat etti. Macit saz heyetine hiç gitmiyor, hep dükkânda çalışıyordu. Yalnız akşamları, mutat olan[37] olan saatte, ikide bir dükkânın penceresinin hayli gerisinden sokağı gözetliyordu. Fakat Leylâ'dan eser yoktu. Demek kalkmış, doktorun muayenehanesine devama başlamıştı. Oradan dönerken de mutlak bir başka yol tutuyordu. Artık bu kapının önünden belki bir daha geçmeyecekti. Geçse de ne olacaktı... Kafasına yumruk yemiş, kovulmuştu. Ama biraz da hak etmemiş miydi?

Şimdi Macit'in içinde iki kuvvetli cereyan var: Biri bir daha o kızın peşinden gitmemek, akşamları tekrar Şehzadebaşı'na gidip orada kendisine bir yâr edinip keyfine bakmak... Fakat bunun altında sakin bir denizin dibinde kabaran bir fırtına gibi bir şey var: O da Leylâ'nın

dudaklarına temasın onu kendinden geçiren vecdi[38] ve aynı zamanda onu tekrar elde etmek, onunla yaşamak için her şeyi göze alıp harekete geçmek... Bakalım bir hafta tahammül edebilse, onu sahiden çıldırtan yola sırtını çevirecek... Aksi takdirde Sevda Sokağı'nın hakikî Mecnun'u olacak.

30. İsteği.

31. Küçümsemeyle.

32. (Fr.) Gripten.

33. Sürekli.

34. Onaylar mı?

35. Gül renkli.

36. Genellikle.

37. Alışılmış olan.

38. Aşk hâli.

2

Sevda Sokağı'nın Leylâsı'na dair

Macit'in bu küstahça hareketi Leylâ'yı çok sarsmıştı. Macit sayısını unuttuğu kız veya kadının dudaklarından öpmüştü. Fakat Leylâ'nın dudaklarına ilk erkeğin teması ona göre ömrü boyunca manen temizlenemeyecek bir kir bırakmıştı.

Bu yaştaki bir kızın bu hissini anlamak için Leylâ'nın hayatını gözden geçirmek gerekir. Esasen Leylâ da Macit çekildikten sonra kafasının içinde kendini bildiği günden itibaren hayatının bir revüsünü[39] yapıyordu. Leylâ'nın ilk hatırladığı şey annesinin Macit'in babası Sırrı Efendi ile münasebetidir. İnce, uzun fakat yüzü Macit'e benzeyen sarıklı zarif bir efendiydi. O zaman annesinin evinde yaşıyorlardı. Her akşam Leylâ, o gelir gelmez elini öper, o da Leylâ'yı kolları arasına alarak iki yanaklarından öper, sonra yere bırakır, ondan sonra da annesine döner, sarmaş dolaş olurlardı.

Leylâ ona "baba" derdi. Hayli zaman da onu babası zannetmişti. Annesi, kızını, "Haydi Leylâ artık sen bebeklerinle oyna," diyerek başından savmak istediği zaman o,

— Bana bak hanım, onun adı Leylâ değil, Gülgûn. Dünyada bir tek Leylâ vardır o da sensin, derdi.

— Ama annemin adı Salime, baba.

— Kim demiş? O ezelden Leylâ, diyerek güler, sonra da "Haydi bebeklerini al!" diyerek onu gönderirdi.

Beş yaşına basmadan Sırrı Bey onu biraz okuttu ve biraz sonra da o civardaki ilk mektebe verdi. Okumak onu o kadar çok işgal etti, o kadar kitaplara daldı ki etraf ile hiç alâkalanmaz oldu. Leylâ'ya namaz sûrelerini ezberleten, yazı yazdıran bu adam annesine de eski aşk hikâyeleri okurdu. İlk hatırladığı "Leylâ ile Mecnun" hikâyesiydi.

Ondan sonra “Aslı ile Kerem”, “Ferhat ile Şirin” gibi bütün lirik destanları okur, bazan bir cümlenin ortasında durur, annesiyle birbirlerinin gözlerine acayip bir şekilde bakarlardı. İşte bu acayip bakış Leylâ’ya bu hikâyelerden nefret ettirdi. Belki annesinin aşırıya kaçan bu türlü hassasiyetine karşı onda bir aks-ül-amel[40] uyanmıştı.

Bu sarıklı baba, yalnız cuma günü ve gecesi eve gelmezdi. Annesi o günleri ve geceleri camide geçirdiğini söyler, fakat kendisi yerinde duramaz, aşağı yukarı dolaşır, bazan da ağlardı.

Leylâ ilk mektebi bitirip ortaya geçtikten sonra bir sabah bütün hayatında unutamayacağı bir hâdise oldu. Bir cuma sabahıydı. Evlerinde yemek pişiren ve annesine yardım eden Havva Hanım yukarıya telaşla koşarak yanlarına geldi. O gün tabii, mektepler tatildi. Baba dediği adam da gelmediği için annesi onun saçlarını tarayıp üstünü başını giydirerek o civardaki Karagöz, kukla gibi oyunlar verilen bir bahçeye götürecekti.

— Hanım, hanım, Ahmet Bey geldi, sizi mutlak görmek istiyor. (Eliyle Leylâ’yı göstererek) Onu da görecek...

Leylâ annesinin nasıl sarardığını, telaşlandığını hâlâ hatırlıyordur.

— Çocuk burada kalsın, ben iner onu aşağıda görürüm.

— Sakın ha... Çocuğu göstermezseniz dava açacağını söyledi.

Annesi hemen Leylâ’nın elinden tutarak aşağı kattaki Havva Hanım’ın oturduğu odaya âdeta sürükledi. Odanın ortasında uzun boylu, kara bıyıklı bir efendi ayakta duruyordu. Annesi, Leylâ’yı ileri doğru sürerek dedi ki:

— Haydi amca beyin elini öp!

O çağda, her misafir erkeğe amca bey denmesi tabiiydi. O da eğildi, iki yanaklarından öptü:

— Ne kadar büyümüş... Hiç babasına benzemiyor.

— Ona ahlâkı benzer.

— Babası üç gün için İstanbul’da, onu görmek istiyor.

Leylâ atıldı:

— Babam daha dün gece buradaydı.

— O senin baban değil, yavrum. O...

Annesi yalvaran bir sesle sözünü kesti:

— Buradaki senin üvey baban yavrum. Ben sana şimdiye kadar söylemedim. Bu efendi, senin öz amcandır.

Ahmet Bey annesine bakarak:

— Daha söyleyeceğim var.

— Buyurun.

— Ragıp, Erzurum'dan İzmir'e nakledildi. Siz Sırrı Bey'den vazgeçer de onunla İzmir'e giderseniz, sizi affedecek.

— Bu lafları çocuğun yanında söylemek günah değil mi, Ahmet Bey? Bakın yavrucağım nasıl şaşırdı?

— Asıl günahı işleyen biz değiliz.

— Hayır, hayır...

— Sıhhati de hiç iyi değil. Âdeta tehlikeli bir vaziyette. Size de gidip onu görmenizi tavsiye ederim.

Bu tehlikeli vaziyet Salime Hanım'ın yüzünde eseften ziyade sevinç uyandırdı. Hınçlı bir sesle:

— Ne olurdu, beni bıraksaydı da ben de Sırrı Bey'in nikâhlı karısı olsaydım. Çocuğunun annesi böyle çirkin bir damga yemezdi. Ben de yıllarca inlemekten kurtulurdum.

Ahmet Bey sert ve alâkalı bir sesle cevap verdi:

— O bıraksa da Sırrı Bey sizi nikâhla almazdı. Onun ne muhterem bir karısı vardır. Ondan da başka evlâtları.

— Rica ederim, artık bu sözü kesin. Leylâ'yı alın götürün, ben gelmem, fakat onu akşam getirin.

Ahmet Bey, Leylâ'nın elini tuttu, Salime Hanım'a hafif bir selâm verdikten sonra çıktı. Kapıda bir araba bekliyordu. Ahmet Bey, Osmanbey'de evi olan tanınmış bir dava vekiliydi. Leylâ'yı arabaya alarak o tarafa yollandılar.

Araba iki katlı bir kâgir evin önünde durdu. Kapıyı hizmetçi açıp da içeriye ayak atar atmaz, merdivenlerden uzun boylu bir kadının indiği görüldü.

— Ah, Ahmet! Bilsen nasıl sabırsızlıkla bekliyor. Çarpıntısı arttı. Kapı çalınınca inmesine zorla mâni oldum.

Ahmet Bey, "Yenge'nin elini öp!" diyerek karısını Leylâ'ya takdim etti. Ahmet Bey'in karısı, bir İngiliz kadındı. Gerçi İstanbul'da yıllarca oturmuşsa da gene telâffuzu hattâ kıyafeti bu muhite yabancı bir ülkeden gelmiş olduğunu gösteriyordu.

“Ne güzel kız!” diye kadın da Leylâ’yı okşadıktan sonra elinden tutarak yukarıya götürdü. Babasının odasına evvelâ Ahmet Bey girdi, “Kızı getirdim,” diyerek Leylâ’yı robdöşambrını giymiş, sivri sakallı, ince uzun yüzlü, bıyığına ak düşmüş bir adamın önüne sürdü. Ayakta bekleyen adam kıza bakmadan önce gözleri birisini arar gibi kapıya döndü; sonra birdenbire kızın boynuna sarıldı, zayıf yüzünü rikkatle[41] kızın yanağına dayayarak, “Leylâ, Leylâ,” diye inledi.

Şimdi karşı karşıya, el ele, iki arkadaş gibi oturuyorlardı. Leylâ onun elâ gözlerindeki hasretle karışık rikkatin, o kadar tesiri altında kaldı ki yeşil gözlerinden yaşlar, pembe yanaklarına döküldü. Ondan sonra, yıllardan beri arkadaşlık etmişler, gibi birbirleriyle konuştular. Kızına mektebini, hangi dersleri sevdiğini soruyor; kız da kitap okumaktan nasıl zevk aldığını anlatırken adamcağız âdeta onu huşu içinde dinliyordu.

Leylâ o evi hiç yadırgamadı, kitap raflarına, eşyaya merakla bakıyordu. Gözleri Ahmet Bey’in karısına ilişince birbirlerine gülümsediler. Babası dedi ki:

— Leylâ, yengen Hadiye beni ölümden kurtardı. Bana bir kalp krizi gelmişti. O iki gün yatağımın yanından ayrılmadı. Bilsen nasıl fevkalâde bir hastabakıcı. Hakikî bir Florence Nightingale. İzmir’de ne yapacağım?

— Ben beraber gelir sana bakarım babacığım.

— Annen bırakır mı?

Kız omuzlarını silkti. Âdeta, “İster bıraksın ister bırakmasın,” diyor gibiydi.

— Sen ne dersin Ahmet?

— Şimdi zaten Hadiye seninle gidecek, çocuğu ben bu akşam evine götüreceğim.

Bunu müteakip aralarında uzun bir konuşma oldu. Yengesi söze karıştı:

— Ahmet sen annesine söyle ben çocuğa da bakarım. Hem de İzmir’de onu Amerikan mektebine veririz. Azıcık alışınca babasına teslim eder, dönerim.

Leylâ az daha sevincinden kadının boynuna sarılacaktı:

— Ama ben de senin gibi hastabakıcı olacağım Yenge.

— Birkaç sene orada oku, sonra hastabakıcılık mektebine veririz.

— İzmir'de hastabakıcı mektebi var mı?

Babası söze atıldı:

— Ben seni getirir, elimle hastabakıcı mektebine veririm, Leylâ.

— Ben senden hiç ayrılmak istemem ki babacığım. Ne olur, beni bu gece buradan salıverme...

Garip olarak Leylâ hiçbir zaman annesine karşı böyle bir muhabbet[42] hissetmemişti. Baba-kız birbirlerine kalpleri kilitlenmiş gibi sarılıyorlardı. Hakikat hâlde Leylâ bu kadar masum, bu kadar derin bir muhabbeti ömrünün sonuna kadar kimseye karşı hissedemezdi. Mademki annesi babasına hiyanet etmiş, ona eziyet çektirmiş, Leylâ bu hiyanetini ödeyecek, hiçbir zaman evlenmeyecekti. Şuurunun altını birdenbire saran bu his, Leylâ'ya henüz on ikisini bitirdiği zaman gelmişti.

O gün orada yemek yedi. Sofranın intizamına, Hadiye Yenge'nin kadınlığına hayran oldu. Akşam ayrılmadan evvel gene uzun bir müzakereden sonra Ahmet Bey'in Salime Hanım'a bu meseleyi nasıl açacağı hakkında bir karara vardılar. O akşam baba-kız birbirinden ağlayarak ayrıldılar.

Eve döndükleri zaman Leylâ, annesini heyecan içinde buldu. Ahmet Bey bu mevzuyu açmadan önce kızı odadan uzaklaştırdılar. Ne konuşmuştular, bilmiyordu. Her hâlde annesini ikna etmişti. Salime Hanım buna Ragıp'ın kendisini boşaması şartıyla razı olmuştu. Fakat Ahmet Bey, İzmir seferinin bir deneme olduğunu, ancak kız oraya intibak eder[43] ve orada kalırsa Ragıp'ın onu boşayacağını söyledi. Zavallı kadın, kızından ayrılmak istememekle beraber bir gün âşığına nikâh edilmesi imkânı, üzerindeki kötü damgayı sileceğini tahayyül etmesi onu çok sevindirmişti. Leylâ yattığı yerde bütün bunları zihninden geçirirken oradaki dört seneyi düşündü. Babasının yanında yaşamak ona bir rüya gibi gelmişti. Hadiye Yenge İstanbul'a dönerken Leylâ babasıyla âdeta dört yıllık ruhî ve manevî bir balayı geçirmişti. Nasıl babasına bir ana gibi bakmış, nasıl baş başa konuşmuşlar, babası ona bütün hayatını anlatmış, nasıl Leylâ'nın yaşının üstünde mevzular konuşmuşlar ve kızın fikri nasıl gelişmişti.

Evet, artık ömrünü hastalara şifa, dertlere deva olmaya vakfedecek, babasını uzun yıllar yaşatacaktı.

Garip olarak İzmir'deyken bir sabah, gazetede Hâkim Sırrı Bey'in öldüğünü okudular. Babası, acı acı güldü:

— Belki annen şimdi benim yanıma gelmek ister...

— Sakın ha baba! O gelirse ben giderim...

— Ya, demek annen senin rakibin?

Fakat ne annesi geldi, ne de babası onu çağırdı. İzmir'deki hayatı, dördüncü yılda sona erdi. Babası bir kalp krizinden öldü. Kız, bedbaht ve perişan çırpınırken Ahmet Bey ile Hadiye Yenge, İzmir'e geldiler, onu alıp İstanbul'a getirdiler. Biraz onların yanında kaldıktan sonra babasının bıraktığı, şimdi yaşadığı eve onu götürüp yerleştirdiler ve o civardaki hemşire mektebine yazdırdılar. İlk zamanlar annesini hiç görmek istemiyordu. Fakat amcasının ısrarı üzerine annesiyle görüştü. Fakat beraber yaşamaya katiyen muvafakat etmedi.[44]

Leylâ'nın evinin arka tarafındaki iki odayı, iki hastabakıcıya kiralamışlardı. Kız yalnız yaşıyordu. Fakat ne de olsa hastalandığı zaman annesi gelir, yanında kalırdı. Leylâ'nın annesine karşı hıncı hiçbir zaman geçmedi, bilâkis babasının onu nasıl sevdiğini, eziyet ve azaplar çektiğini öğrendikten sonra bu hınç bir kat daha arttı. Kadın geldiği zaman ne yapsa bu hırçın kızın muhabbetini kazanamıyordu.

Hastabakıcı mektebine devama başladığı ilk günden itibaren orada kendinden büyük bir hemşire ile aralarında evvelâ ahbaplık, sonra da çok sıkı bir dostluk hâsıl oldu.

Hemşire Safinaz, bir müddet Gedikpaşa'daki Amerikan mektebine devam etmiş, iyi İngilizce öğrenmiş, tıpkı Leylâ gibi çok okuyan ve düşünen bir şahsiyetti. Onunla beraber haftada bir gün gezmeye giderler, dışarıda yemek yerler, uzun uzun konuşurlardı. Bu uzun konuşmalar esnasında Leylâ ona bütün hayatını anlatmıştı. Babasının ölümünden sonra nasıl bir rahibe gibi yaşamaya karar verdiğini söylediği zaman, Hemşire Safınaz gülerek demişti ki:

— Kim bilir? Senin gibi güzel bir kız bu kararda nasıl ısrar edebilir?

— Ölünceye kadar. Şayet dönersem belki kendimi öldürürüm.

— Aman böyle saçma şeyler söyleme, Leylâ... Ha, sana bir şey söyleyeceğim. Benim kardeşim Doktor Kerim... Hani Fatih'te muayenehanesi olan şu tanınmış cerrah, o epeyce zamandır ciddî bir hemşire asistan arıyor. Mektep ona kimi isterse verir ama o çok titiz. Şimdiye kadar aldıklarını yeter derecede ciddî bulmamış galiba. Seni tavsiye ettim. Yarın benimle beraber oraya gidip konuşur musun? Karısı Suzan da çok aklı başında bir kadındır. Zaten yarın ben öğle tatilinde orada yemek yiyeceğim, ne olur sen de gel.

— Hiç tanımadığım yere nasıl yemeğe giderim?

— Orası aynı zamanda benim de evim. Annem üst kattaki apartman dairesinde oturur. Ben de hastahanede nöbetçi olmadığım akşamlar annemin yanında yatarım. Annem kendi katından pek aşağı inmez. Haydi, peki de!

— Peki.

Ertesi gün yemek vakti Hemşire Safinaz'la beraber Fatih'e gittiler. Cadde üzerinde dört katlı büyücek bir evin kapısını çaldılar. Anlaşılan üçüncü katta Doktor Kerim'in ailesi oturuyor, o da aşağıdaki katı muayenehane olarak kullanıyordu. Burası geniş bir muayenehaneydi. Cerrah için lâzım olan odadan başka, ameliyat ettiği hastaları yatırmak gerektiği zaman kullanılan iki yataklı bir yatak odası da vardı. Fakat, bugün muayenehaneye girmediler, doğru yukarıya çıkacaklardı. Doktor, beyaz gömleği ile kapıda, iki gün sonra ameliyat edeceği bir hastaya bazı direktifler veriyordu. Onları ancak yukarı çıkarlarken gördü ve seslendi:

— Sizi Suzan bekliyor, ben yirmi dakika sonra gelirim.

Bunu dedikten sonra beyaz gömlekli uzun boylu adam bir gölge gibi muayenehanesinin kapısında kayboldu.

Safinaz, Leylâ'nın kulağına eğilerek dedi ki:

— Yengem ağabeyimden hayli büyüktür, fakat kocası onu ne kadar sever, tasavvur edemezsin. Kadın ona lâyıktır. Melek gibi mahlûktur. Bize de akraba olur.

Leylâ, Doktor'un yüzüne dikkat etmemiş olduğu için cevap vermedi. Biraz sonra geniş, süslü olmaktan ziyade temiz ve insana hakikî bir aile yuvası hissi veren bir kata girdiler.

Kapıyı bir hizmetçi açtı. Karşıdaki odada uzun boylu, tombalak, sâde fakat güzel giyinmiş bir kadın kucağında bir çocukla dolaşıyordu.

Onları görünce yere bıraktığı küçük oğlan Leylâ ile göz göze gelince annesinin eteğinin arkasına saklandı.

Suzan Hanım elâ gözlü, lepiska saçlı, bütün varlığından samimiyet ve dostluk akan ana yürekli bir kadındı. Leylâ'nın elini sıktıktan sonra iki yanaklarından öptü.

— İnşallah bizden hoşlanırsınız da Doktor'un yanında çalışmayı kabul edersiniz. Safinaz sizden o kadar bahsetti ki yıllarca tanıyormuş gibi olduk. O kadar öteki hastabakıcılardan çektik ki...

— Niçin Suzan Hanım?

— Ya Doktor'un işini yapmıyorlar, yahut da nasıl söyleyeyim, işi aşifteliğe vuruyor, hastalara hattâ bizim Doktor'a bile fingirdiyorlar. O da çok ciddî olduğu için hiçbirine tahammül edemedi. (Gülerek) İnsan sizin gibi hem genç hem de Safinaz'ın söylediğine göre rahibe ruhlu bir hastabakıcı nerede bulur? Buyurun yemek odasına, orası hem de oturma odamızdır. Doktor şimdi gelir. Ben bizim oğlanı içeriye götüreyim de geleyim, onu sofraya oturtmuyoruz.

Leylâ'yı rahat bir koltuğa oturttuktan sonra kendisi de yine oğlanı kucağına alarak içeri gitti.

Çok sevimli bir oda idi burası. Duvarları kitap dolu, oturacak yerleri rahat, yemek odası olduğunu ancak ortadaki yuvarlak masanın üzerindeki beyaz örtüden ve tabaklardan anlayabiliyordunuz. Suzan Hanım gelince üç kadın karşı karşıya tatlı tatlı konuştular. Leylâ, hiçbir kadından bu kadar hoşlanmamıştı. İçinden, "İnşallah kocası onun kadrini bilir," dedi.

Biraz sonra hizmetçi geldi. Orta yaşlı, tecrübeli bir Rum kadınıydı. Çocuğu uyutmuş, yemeğini vermişti. Şimdi sofrayı düzeltirken diyordu ki:

— Yemek hazır ama Doktor Bey çok geç kaldı.

— Kim bilir, belki şimdi gelir.

Sanki bu sözleri duymuş gibi merdivenden bir ayak sesi geldi. Sonra da Doktor birdenbire âdeta koşarak içeri girdi.

Safinaz'ın omuzlarını okşadı, Leylâ'ya başını eğerek selâm verdi. Bu uzun boylu, beyaz gömlekli adamın çok hususî ve dikkati çeken bir kafası vardı. Tepesi açık, şakaklarında ve ensesindeki saçlar karısındaki gibi lepiska, gözleri de genç karısınınki gibi elâ, uzun ve kudretli bir

burun, zahiren[45] hiç hareketli görünmeyen bir ağız, fakat işin garip tarafı, yüzünün bütün azası âdeta dondurulmuş gibi hareketsiz duran bu simanın arkasında, biraz eğlenen, biraz acıyan ve şefkat ifade eden bir tebessüm vardı. Leylâ, Safinaz ile Suzan Hanım'ın arasında oturmuş, Doktor'la yüz yüzeydi. Doktor ise sâde kendi kafasının içindeki şeylerle meşgul, gözleri (karısı müstesna) hiçbirinin yüzünde durmuyor. Evet, karısına baktığı zaman o iç tebessümün şefkat tarafı galipti. Çok acele yemek yiyordu. Galiba aşağıda çok işi vardı. Yemek ortasında Leylâ'nın yüzüne bakmadan ona hitap etti.

— Safinaz size benim bir hastabakıcıya ihtiyacım olduğunu söylemiştir. Sizin bu işi kabul etmenizi çok istiyoruz. Şimdilik yalnız öğleden sonra akşama kadar. Bu, sizin için bir hastahane tecrübesi gibi bir şey olacak. Şunu da söylemek lâzım ki, bazı mühim ameliyatlardan sonra hasta burada bir veya iki gece kalır. Sizin de hastanın yanında kalmanız gerekecektir. Hastanın yatağının karşısında önü paravanlı bir şezlong vardır. Orada dinlenebilirsiniz.

Karısı güldü:

— Erkek hastaların yanında bu kadar genç bir hastabakıcı yatabilir mi, Kerim?

— Niçin yatmasın? (Bu defa tebessüm dudaklarında belirdi). Leylâ Hanım'ın bir rahibe gibi hayatını hastalara vakfettiğini işitmedin mi?

Hep birden güldüler.

— Şimdi şartlara gelelim: ayda yüz lira. Fakat ameliyatlarda ve bilhassa geceleri kalmak gerekirse, her defası için yirmi lira... Az ama..

Leylâ'yı, bu adamın sözlerinden ziyade fizyonomisi ilgilendirmişti. Her hâlde düşünen ve okuyan insanların psikolojisiyle ilgili olacak...

— Evet, kabul ediyorum.

Uzun bir kol ona doğru uzandı, kudretli bir el elini yakaladı. Leylâ'nın küçük eli âdeta bu demir parmaklar arasında ezildi.

— Ne zaman geleceksiniz?

— Müdürle konuştuktan sonra. Çünkü beni Haseki' ye göndermek istiyordu.

— O konuşmayı Safinaz yapar. Ben de telefonla işi hallederim. Tabii siz ebe olacak değilsiniz.

— Hayır.

Bu "hayır" biraz bir şeyden tiksinmiş gibi ağzından çıktı. Evet, Leylâ'nın cinsî olan her nevi hayat tezahürlerine karşı kuvvetli bir çekinmesi vardı.

Doktor bileğindeki saate bakarak, tatlısını bitirmeden tabağı itti, ayağa kalktı:

— Affedersiniz... Bir arkadaşa randevu vermiştim. Üç gün sonra mühim bir ameliyat yapmak gerekecek. Tabii eteri siz vereceksiniz. Onu üç gün burada alıkoyacağım. Siz de kalacaksınız. Orövuar,[46] pazartesi günü görüşürüz.

Karısının tepesinden öptü, onlara hafif bir baş eğerek odadan uçtu gitti. Suzan Hanım o çıkınca dedi ki:

— Her hâlde size çok itimat ediyor.[47] Her hemşireye eter verdirmez. Bu ameliyat edeceği adam da en çok sevdiği bir arkadaş doktordur.

Safinaz sordu:

— Doktor Feridun mu?

— Evet.

— Onun biraz kalbi de bozuktur, değil mi?

— Biraz öyledir, zavallı. Belki bir dahiliyeci arkadaş da çağıracaktır.

Safinaz ayağa kalktı:

— Haydi, Leylâcığım biz de geç kaldık.

Vedalaşıp çıktılar. O yolda diyordu ki:

— Bizim Kerim biraz sert görünür ama çok rakik kalplidir[48], onun insanları nasıl kesip biçtiğine şaşarım.

— İnsanların iyiliği için, bilhassa canlarını kurtarmak için acımak gerekirse merhamet günahtır.

— Anlaşıldı, sen de benim insan kasabı Kerim'le anlaşacaksın.

39. (Fr.) *Revue*. Gözden geçirmesini.

40. Tepki, reaksiyon.

41. Nezaketle.

42. Sevgi.

43. Alışır.

44. Razı olmadı.

45. Dıştan.

46. (Fr.) *Au revoir*. Görüşmek üzere.

47. Güveniyor.

48. Yufka yüreklidir.

3

Leylâ Doktor'un evinde

Pazartesi günü Leylâ, elinde küçük bir paketle geldi. Ameliyattan sonra hastanın başında kalacağı için bazı şahsî ihtiyaç eşyasını getirmişti. Paketi, yukarıda Suzan Hanım'ın yanına bıraktı.

Ameliyata gelen Doktor Kerim'in Paris'te beraber ihtisaslarını yaptıkları Feridun, olduğundan daha genç görünen ve arkadaşına hiç benzemeyen çok yakışıklı bir adamdı. Karaciğerinden mühim bir ameliyat geçirecekti. Ameliyatta hastanın nabzını bırakmayan yaşlıca bir dahiliyeci de bulunuyordu.

Ameliyat sükûn içinde ve muvaffakiyetle geçti. Leylâ eter verdi. Dahiliyeci bu kadar genç bir hemşirenin gösterdiği kabiliyet ve sükûna biraz hayran olmuş gibiydi. Fakat Doktor Kerim ona, düğmesi basılınca herhangi bir işi gören robot gibi muamele ediyordu. Buna karşılık, Leylâ'ya da Doktor Kerim, yüksek tabakadan bir robot gibi görünüyordu. "Al, getir, götür!" diye emirler veriyor, onun varlığından haberdar bile görünmüyordu.

Ameliyat bitince, hastayı yatağına Doktor'la beraber götürdüler. Gerek çayını, gerek yemeğini ona aşağıya gönderdiler. Üç gün için kendini tamamen bir hastahanede zannediyordu. Geceleri hastayı o bekliyor, gerekli hizmeti sessizce yapıyordu. Fakat Doktor Feridun onu üç gece hiç uyutmamıştı. Paravananın arkasına çekilmesine tahammül edemiyor, mütemadiyen yanı başında oturtuyordu. Üçüncü gün onu evine kaldırdıkları zaman kızcağızda gözünü açacak hâl kalmamıştı.

Bununla beraber hiç belli etmiyor, Doktor'un hizmetlerini muayenehanede bir makine gibi görüyordu. İlk günler, ne o kızın varlığından haberdardı, ne de kız onunkinden. Sâde, Leylâ bir sargı sararken kolunu uzatıyor, direktif veriyordu. Bu demir kadar kuvvetli

kolun teması Leylâ'yı düşündürüyordu. Acaba hizmetinden memnun muydu? Muayenehanede vazife başında hep o kudretli robottu, fakat akşam yemeğine yukarıda alıkoydukları zaman şakalaşıyor, gülüyordu. Doktor'un bütün dikkati Suzan'da ve küçük Ahmet'teydi. Sâde, bir gün Feridun'un ameliyatından üç hafta sonra, dostunu yoklamadan geldiği zaman Leylâ ile epeyce meşgul oldu. Hattâ Leylâ'nın o akşama yemeğe kalmasında ısrar etti.

— Akşam geç vakit dönmek biraz zor oluyor. Malûm ya, bizim sokakta çok sarhoş var.

Suzan atıldı.

— Seni Doktor, evine kadar götürür. Bu gece bizim Eleni o kadar güzel bir tatlı yapmış ki...

— Doktor Bey'i rahatsız etmek istemem.

Doktor gülerek:

— Suzan'ın hatırını kırmak olmaz. Hademe de bu akşam izinli. Eleni de götürebilir ama cumartesi akşamları sarhoşlar azgın olur (kollarını gururla kaldırdı): Ama bu kollar yüz sarhoşun hakkından gelir.

Artık senli benli konuşacak kadar aralarında bir dostluk hâsıl olmuştu. Suzan dedi ki:

— Sana bir teklifimiz var Leylâ, yarın Ahmet'i de alıp Kerim'le Heybeliada'ya gideceğiz, çamların arasında vakit geçireceğiz. Seni de uğrayıp alacağız. Hayır mayır yok!

Leylâ hareketsiz duran Doktor'a baktı. Acaba o bu aile gezintisine Leylâ'yı ister miydi? Doktor'un içindeki tebessüm dışarıya vurdu. Bir eliyle karısının yanağını okşarken Leylâ'ya baktı:

— Siz Ahmet'le iki çocuk gibi oynarsınız. Ben de Suzan'la çamların altında rahat rahat yatarım. Suzancığım biliyor musun, bizim hastabakıcının ciddiyeti hastaları ürkütüyor. Feridun bunun en iyi misâli.

— Ne diyor Feridun?

Doktor bir gözünü Leylâ'ya kırparak karısına döndü:

— Feridun, senin dostun Leylâ nâm[49] hemşireye âşık olmuş, iyileşince ona talip olmak istiyor.

— Yoo, onu buradan salıvermeyiz... Evlenseler de geceleri evlerinde buluşurlar. Leylâcığım sen onun yanında üç gece kaldın... O çapkınlığı ile meşhurdur. Sana hiç sulandı mı?

Leylâ gülmedi, çok ciddi bir sesle:

— Doktorlar, hastabakıcılara sulanamazlar.

Doktor Kerim cevap verdi:

— O değişmez bir kaidedir. Fakat Feridun'a pek inanan olmaz. Bilir misiniz ben ona, size hislerini ihsas edip[50] etmediğini sorduğum zaman ne dedi?

Suzan atıldı:

— Ne dedi?

— İngiltere Kraliçesi'ne ilân-ı aşk etmek senin o taştan yaratılmış fakat gözleri alev saçan hemşireye ilân-ı aşk etmekten daha kolay...

— Sen ne dedin?

— Biz rahibe koyduk onun adını...

Suzan sordu:

— Sen ne dersin Leylâ?

Leylâ gözlerini Suzan'a çevirdi, muhabbetle baktı:

— Ben evlensem de asla doktorla evlenmem.

O akşam uzun oturdular. Gece onu evine Doktor götürdü ve Leylâ'nın hayatına istikamet[51] veren, daha doğrusu faciasını teşkil eden hâdisenin mukaddemesi[52] o gece başlar.

Cadde aydınlık olduğu için Doktor onunla hiç meşgul olmadan yürüyordu. Fakat Leylâ'nın evine giden bir yan sokağa sapınca Doktor, Leylâ'ya biraz daha yaklaştı. Sokak pek aydınlık değildi. Leylâ bozuk taşların üzerinde sendelediği zaman Kerim'in o kudretli çelik kolu onu belinden yakalayıp düşmekten koruyordu. Tam sokağın ortasında iri yarı bir herif sendeleyerek karşılarına çıktı. Bir pencereden sızan ışıkta gözleri Leylâ'ya ilişince birdenbire kıza saldırdı. Doktor harekete geçmeden herif kızı kollarının arasına almıştı. O zaman Doktor'la sarhoş arasında bir müsademe[53] başlamıştı. Doktor, sarhoşun kızın beline dayanan kolunu yakalayıp çevirdi. Herif de öteki eliyle belinden bir bıçak çıkararak Doktor'a saplamak istedi. Fakat bıçağın ucu kızın elini yaraladı. Doktor sarhoşu yere fırlattıktan sonra kızın beline

kolunu sararak evlerine kadar öyle götürdü. Kapıya geldikleri zaman Leylâ heyecandan ve elinden akan kandan hayli sarsılmıştı.

— İçeriye girip elinize bir bakayım.

— Zahmet etmeyin, ben tentürdiyot sürerim.

Doktor cevap vermedi, fakat kapıyı açtıktan sonra onunla beraber içeriye girdi. Evde elektrik yoktu.

Bereket versin Doktor'un cebinde bir kutu kibrit vardı. Kibrit yakarak kızı odasına kadar götürdü, masanın üstündeki lâmbayı yaktıktan sonra Leylâ'nın elini kendi eline aldı.

— Epeyce kanamış, nerede ilaç dolabınız?

Kız, ilaç dolabına doğru giderken biraz evvel geçirmiş olduğu korkunun tesiriyle sallanarak dolaba dayandı. Doktor onu hemen kollarının arasına alarak sedirin üzerine yatırdı. Kendisi ilaç dolabından bir şişe bir de sargı bezi alarak kızın yanına geldi. Yarayı temizledikten sonra gazlı bez koyup sardı. Doktor bunları çok tabii fakat kızın hiç yüzüne bakmadan yapıyordu. Sonra eğildi başını okşadı:

— Sakın yarın gelmemezlik etmeyin. Biz gelir alırız. Bundan sonra bizde yemek yediğiniz akşamlar Suzan'ın misafiri olursunuz.

Leylâ cevap vermedi. Fakat elini okşayan eli iki küçük eliyle yakaladı, dudaklarına götürdü. Sonra birdenbire boşanıp ağlamaya başladı.

— Gidip Safinaz'ı size getireyim mi?

— Hayır, hayır! Şurada biraz oturun, gidin.

Doktor onun baş ucunda biraz oturmuştu. Eliyle bir çocuğu yatıştırmak istiyormuş gibi hep başını okşuyordu. Beş dakika oturduktan sonra kalktı. Bu defa onun da yüzü değişmişti.

— Sizin yanınızda mutlak biri olması lâzım bu akşam.

— Hayır, hayır, artık tamamen sükûnet geldi. Merak etmeyin yarın da gelirim.

Leylâ o gece pek az uyumuştu. Hep daldığı vakit Doktor Kerim'in elini başında hissediyor, onu yakalayıp dudaklarına getiriyordu. O gece Doktor'a karşı, nevi şahsına münhasır[54] bir aşk uyanmıştı. Fakat bunun hiç cinsî bir tarafı yoktu. Sâdece o çelik gibi kudretli kolların vücudunu sardığını hissetmek ve başını onun göğsüne dayamak istiyordu. Kendi kendine güldü. Acaba Suzan'ın yerini mi almak

istiyordu? Bu affedilmez bir günah olurdu. Kadın onu bir dost gibi bağrına bastıktan sonra... Evet, bu his tehlikeli bir dereceye varmadan Doktor Kerimler'den ayrılmak lâzımdı. Yoksa, annesi gibi o da bir ailenin huzurunu bozacaktı. Hem de Suzan'ın ailesini...

Erken saatte Safinaz geldi.

— Ayol geçmiş olsun, dün gece bir kaza geçirmişsin... Kerim gecikince Suzan beni uyandırdı. Çok merak ediyordu. Ne ise bakayım eline! İyileşmiş, galiba.

— Bugün Ada'ya gidecek misin?

— Evet, evet, görüyorsun ya hazırım.

— Gelip seni araba ile alacaklar.

— Sen de gelecek misin, Safinaz?

— Maalesef hayır. Ben başka bir yere sözlüyüm. Dur bakayım, sen sararmışsın. Çok üzüntülü görünüyorsun.

— Bunu bir gün seninle yalnız kalıp konuşmak isterim, şimdi değil.

Çok geçmeden kapıda bir taksi durdu. Leylâ, Safinaz'la beraber indi. Doktor önde, şoförün yanında oturuyordu. Suzan, Ahmet'le arkada oturmuş, elini Leylâ'ya uzatarak yanına çekmişti.

— Kabahat benim, Leylâcığım... O saatte seni bizim evde alıkoymalıydım.

— Uzat elini Leylâ Hanım, bakayım.

Leylâ'nın uzattığı eli biraz uzunca gözden geçirdikten sonra bıraktı.

Safinaz kapıda onlardan ayrılmıştı. Vapurda Doktor Kerim aralarına oturmuş, bir kolu karısının omuzunda öteki de Ahmet'in başını okşamak için Leylâ'nın omuzundan dolanarak oğluna ulaşıyordu. Leylâ bu vaziyetin Suzan'ı şüphelendirdiğini hissediyordu.

Nihayet Heybeli... Bulutsuz bir gün. Öyle sıcak, öyle güzel ki...

Doktor çocuğu aldı, denize gitti. Onlar da otelde oturdular. Doktor döndüğü zaman sessiz oturan kadınları neşelendirmek için hayli gayret sarf etti. Fakat iki kadın da kendi içlerine dalmış gibiydiler. Nihayet çamların altına çıktılar; karı-koca bir tarafa çekildiler, Ahmet de Leylâ'nın yanında uzandı, uyudu. Leylâ'nın içine garip bir hüzün ve yalnızlık çöktü.

Her hâlde uzakça bir yerde yatmışlardı. Geldikleri vakit Leylâ'yı gözleri denizde, arkası bir çama dayalı oturuyor buldular. Doktor ona biraz takıldı:

— Dün akşam seni çok sarstı Hemşire Hanım, hâlâ yorgun görünüyorsun.

Leylâ cevap vermedi. Çaylarını içtikten sonra iskeleye yürüdüler. Vapurda Leylâ bir köşedeki pencerenin önünde boş bir yer buldu, oturdu. Doktor da hemen yanına geldi, biraz sıkışık bir hâlde yanına oturdu, elini eline aldı. Uzun müddet sarılı olan eli sıktı durdu. Birdenbire ikisinin arasında ikisini birleştiren bir elektrik cereyanı hâsıl olmuş gibiydi. Leylâ ruhunun başka bir ruhla birleşmiş olduğunu hissediyordu. Âdeta kendinden geçerek gözlerini kapadı.

Birdenbire o ruh cereyanını veren el, kendini bırakıp öteki köşeye doğru giderken Leylâ gözlerini açtı. Tam karşıki köşede Suzan oturmuş, yüzü sonsuz bir hüzün içinde denize çevrilmişti. Kocası yanına koştu, kolunu beline sardı, başını eğerek ona bir şeyler söyledi. Âdeta onu teselli eder gibiydi.

İstanbul'a yaklaşıncaya kadar kocası, Suzan'ın yanından ayrılmadı, iskeleye geldikleri zaman Suzan kocasıyla beraber Leylâ'nın yanına geldi. Yarı alaylı yarı acı bir ifade ile:

— Bir hastabakıcıyı elindeki bir küçük yaranın bu kadar meraka düşürmesi garip değil mi Leylâ? Hâlbuki ben seni çok metin zannederdim, dedi.

Leylâ cevap vermedi. Çantasını alarak ayağa kalktı, âdeta bir kabahat işlemiş gibi Suzan'ın yüzüne bakmıyordu. Bu defa Doktor onun elini tekrar yakaladı:

— Suzan, bu el bana muayenehanemde ne kadar lâzım! Bunun ne kıymet ifade ettiğini biliyor musun? O el ne mikrop almalı, ne de mikrop vermeli. Yarın bu el mütemadiyen su içinde olacak, ne yapacağız, diye düşünüyorum.

Leylâ bu defa sakin bir sesle:

— Merak etmeyin, yarın bu elime lastik eldiven giyerim.

Arabada, vapurda esen garip hava geçmişti. Küçük Ahmet, Leylâ'nın kucağına çıkmış, başını göğsüne dayayarak uyuyakalmıştı. Leylâ'nın evinin kapısında sükûnetle veda ederek birbirlerinden ayrıldılar. Ertesi gün Leylâ tekrar muayenehanede ilk günlerin "robot"

hastabakıcısı oluvermişti. Doktor da artık vapurdaki adam değildi. Orada aralarında hâsıl olan elektrik cereyanı tamamen kesilmişti. Bundan sonra Leylâ, umumiyetle saat beşte oradan ayrılıp evine dönüyordu. Doktor, “Kal, yemek yiyelim,” dediği zaman, resmî bir sesle, “Teşekkür ederim Suzan’a selam, yukarıya çıkamayacağım. Elimde enteresan bir kitap var, onu okumaya ancak akşamları vakit bulabiliyorum,” diyerek ayrıldı. Fakat vapurdaki tehlike işareti başının içinden gitmiyordu. Bu hâl tam üç ay devam etti. Her pazar onu beraber gezmeye davet ediyorlar, fakat o bir bahane bulup reddediyordu. Sâdece bazan Suzan’ın yanına akşam üstü biraz çıkıp bir fincan çay içiyor, her zamanki gibi tabii konuşuyorlar, Leylâ da Ahmet’le biraz oynadıktan sonra acele ile evine gidiyordu.

Evet, belki o tehlike işareti yalnız onun muhayyilesindeydi. Hayatları bu tempoda devam ederse korkacak bir şey yoktu. Bu aralık Safinaz bir akşam ona gelmiş ve demişti ki:

— Hani sen benimle ciddî bir şey konuşacaktın?

Leylâ güldü:

— Galiba ben pek normal bir insan değilim. Bir an için senin kardeşine âşık olacakmışım gibi bir his geldi bana...

— Onda bir zaaf hissettin mi?

— Bilmem.

— Bana bak, Leylâ. Kerim karısına o kadar bağlıdır ki onsuz yaşayamaz. Sâde sana söyleyeyim ki hariçte bir hayli kadınla münasebette bulunmuştur. Fakat şimdiye kadar hiçbir hastabakıcıya, bilhassa karısının dostlarına kem gözle bakmamıştır. Bundan emin olabilirsin.

— Ben ondan eminim ama bana çok kuvvetli bir zaaf gelirse, belki onu da biraz sürüklerim. Karısından ayrılmayacağını bilirim. Ayrılmasını da istemem. Fakat o kadar sevdiğim Suzan’ın benden şüphe ettiğini de istemem. Bilir misin oraya çok alıştım ama, zaman zaman Haseki’ye gidip oradan ayrılmayı düşünüyorum.

— Saçmalama, Leylâ... Fakat benim sana bir dost tavsiyem var. Sen mizaçta bir kız mutlak evlenmeli.... Bu rahibelik cinnetinden vazgeç!

— Ben babamı sevdiğim gibi birini sevmek ve ona güvenmek isterdim.

— Niye sustun? Doktor Feridun seni çok istiyormuş, onunla görüşsene...

— Allah esirgeye. Ben doktorla evlenemem. (Gülerek) Evlenecek olursam kocamın tamamen benim olmasını isterim. Bir doktor için bu kabil değildir ki... Haydi bu lafı keselim. Seninle dışarıda beraber yemek yiyip bir sinemaya gidelim. Sen de bu gece benim yanımda kalırsın.

İşte bu geceden sonra normal vaziyet devam ederken karşısına Macit çıkmıştı. Leylâ'nın zihnini bu hiç meşgul etmemişti. Hattâ, o kunduracı dükkânının üstündeki evin annesinin âşığının evi olduğunu bilmekle beraber Macit'in o evin oğlu olduğundan da haberdar değildi. Sâdece onu biraz hovarda, fakat terbiyeli bir genç kunduracı zannetmişti. İşte bu sırada onun için hayatî bir ehemmiyeti olan başka bir hâdise çıktı.

Her nedense, üst üste oldukça mühim ameliyatlarda bulunması, mütemadiyen hasta sargısı değiştirmesi, Leylâ'yı bir hayli yıpratmıştı.

Bir gün Safinaz ona uğradı. Doktor'un onu sabahtan istediğini söyledi. Doktor o gün hem sabah hem de öğleden sonra iki mühim ameliyat yapacaktı.

Leylâ o gün muayenehaneye erken gitti. Lâzım gelen hazırlıkları yaptı. Sabahleyin yapılan ameliyattan sonra hastayı ailesi evlerine kaldırdılar. Öğle yemeğini ister istemez yukarıda yiyecekti. Suzan yemekte yoktu. Taksim'de bir akrabasına davetliydi. Her hâlde öğleden sonra gelecekti.

Doktor dalgındı. Yemek yerken aşağıdan getirdiği bir broşürü karıştırıyor, gözden geçiriyordu. Yemek bitince, oldukça resmî bir sesle dedi ki:

— Siz kahvenizi burada için, dinlenin. Ameliyat masasını sabahleyin hazırladınız. Benim aşağıda biraz işim var.

Bunu söyledikten sonra çekildi gitti.

Evet, "siz" diye hitabı Leylâ'ya biraz garip geldi. Demek kendisiyle ameliyathane dışında, Suzan olmadığı zaman yalnız kalmayı istemiyordu.

Leylâ aşağıya indiği zaman, öğleden sonra ameliyat için gelecek hastanın üç gün sonraya kaldığını Doktor söyledi. Fakat Doktor bunu

söylerken caddede bir kaza oldu. Ayağı araba altında kalan bir hastayı ilk yardım için Doktor Kerim'in kapısına getirmişlerdi.

Kazaya uğrayan genç kadının kalçası, dizi çiğnendiği gibi kolları ve yüzü de yaralanmıştı. Anlaşılan yaya kaldırımından öbür tarafa geçerken bir at arabasının altında kalmıştı. Yanında annesiyle bir de dostu vardı.

Orada yapılacak iş, yaraları sarmak, kanı dindirmekten ibaretti. Bacağını mutlak alçıya koymak gerektiğinden, onu daha sonra bir hastanede yapmaları icap ediyordu.

Bu iş epeyce uzun sürdü ve zahmetli oldu. Hastanın kendisi metanet gösteriyor, fakat annesi bekleme odasında mütemadiyen ağlıyor, kızının yanına gelmek istiyordu. Leylâ bir taraftan Doktor'a hizmet etmek, bir taraftan da ihtiyar kadını teskin için içeriye koşmak mecburiyetinde kalıyordu. Nihayet hastayı kucaklarında indirerek bir taksiye koydular ve selâmetlediler.

Leylâ muayenehaneye tekrar çıktığı zaman fena hâlde yorgundu. Ona rağmen hiç belli etmeden Doktor'a yardım ediyordu. Her hâlde yalnız Leylâ değil Doktor da yorgundu. Son hastayı götürdükleri zaman saat dörde geliyordu. Leylâ, tekrar âletleri yıkayıp ameliyathaneye düzen verirken âdeta sendeliyordu. Doktor içeriki odaya gitmişti. Leylâ odadan çıkacağı zaman kapıya elini uzatır uzatmaz, Doktor öbür taraftan gelip kapıyı itince Leylâ'nın kafasına çarptı. Leylâ yere devrildi. Ömründe ilk defa bayılmaya benzer bir hâl geçiriyordu. İki kudretli kol onu yerden kaldırdı. İçerdeki hasta yatağına yatırdı. Doktor önüne diz çöktü. Bir eliyle kızın başını uğuyor, öteki eliyle nabzını arıyordu. Leylâ'nın kolları birdenbire Doktor'un boynuna sarıldı. O da kollarını kızın beline doladı. Leylâ, Doktor'un yüzünü görmüyordu. Fakat şimdi yanak yanağa birbirlerine sarılmışlar, ikisini birleştiren aşk elektriği tekrar onları sarmıştı. Garip olarak, Doktor bu vaziyetten istifade ederek Leylâ'yı öpmedi. Leylâ kendisine bile yabancı gelen bir inleyişle mütemadiyen söyleniyordu: "Ben seni seviyorum, daima seveceğim." Leylâ bunu söylerken ikisinin de gözlerinden yaşlar akıyordu.

Bu aralık dışarıdan bir ayak sesi işitildi. Doktor onu yastığına yatırarak ayağa kalktı. Kapının arkasında Eleni seslendi:

— Hanım sizi çaya bekliyor.

— Sen yerinden kımıldanma Leylâ... Biraz gözlerini kapa, uyumaya çalış. Ben çıkar Suzan'la çay içerim. Seni bu akşam buradan kaldırmayız.

Ses gene tabii, kendisi de gene kudretli bir robottan başka bir şey değil.

Yukarıda Suzan çay sofrasında onları bekliyordu.

— Hani Leylâ nerede?

— Kafası kapıya çarptı. Bir baygınlık geçirdi. Aşağıda yatıyor.

— Ne çıt kırıldım kız bu. Aşağıya ben ineyim.

— Hayır, bırak biraz dinlensin. Biraz sonra çayını Eleni götürür. Bu akşam burada kalması lâzım.

— Sen inip bakmayacak mısın?

— Ben de çok yorgunum. Vaziyeti tehlikeli değil. Eleni banyoyu hazırlasın, yıkanacağım.

— Senin gömleğinin kolları kan içinde, Kerim, ne oldu?

— Sokakta yaralanan bir kadına ilk yardımı yapıp evine gönderdik... Eleni sen çay götür fakat uyuyorsa uyandırma.

Doktor kalktı, banyoya gitti, fakat Suzan, Eleni'nin elinden çay tepsisini alarak aşağıya kendisi götürdü. Hasta odasında kimse yoktu. Anlaşılan Leylâ ayağa kalkabilince savuşmuş gitmişti. Suzan kendi kendine, "Deli kız, dışarıda yağmur sağanak hâlini aldı," diye söylenerek yukarı çıktığı vakit Doktor banyodaydı.

İşte bu, Macit'in onu şemsiye ile evine götürdüğü gündü. Leylâ da eve gelir gelmez soyunmuş, başı iki elinin arasında kafasının acısını unutturacak bir yürek sızısı ile inliyordu. O gece artık Kerim'in muayenehanesine bir daha dönmemeye karar vermişti. Annesi o akşam uğradığı vakit, Doktor'a birkaç gün gelemeyeceğini söylemesi için haber gönderdi. Fakat bir gün değil, tamam altı gün evinden çıkmadı, hep yattı.

Altıncı günün sabahı onu görmeye gelen Doktor Kerim değil, Feridun idi. Doktor Kerim'i, o hâdiseden bir gün sonra İzmit'ten mühim bir ameliyat için istemişlerdi. Suzan'la Ahmet de Ada'ya gitmişlerdi. Birkaç gün muayenehanesinde Feridun kalacaktı.

Feridun iki gün, sabahları uğradı, ilaç verdi. İstirahatini Kerim gelinceye kadar uzatmasını tavsiye etti. İşte Macit'in gece serenatı ve

onu takip eden hâdise o akşam geçmişti. Annesi de o günlerde kızını hiç yalnız bırakmıyordu.

Macit'in bu cüretli tecavüzünün ertesi günü Leylâ yataktan kalktı, evvelâ Haseki Hastahanesi'ne gitti. Doktor Kerim'in muayenehanesine devamdan evvel, esasen hastabakıcı mektebinde tanıyıp takdir etmiş olan Haseki doktorlarından biri onu hastaneye almak için bir teklif yapmıştı. Eğer hâlâ ihtiyaç varsa oraya devam edecek, bir daha Kerim'in muayenehanesine gitmeyecekti. Fakat bunu nasıl Doktor Kerim'e söyleyecek, nasıl izah edecek?

İşte bu vaziyet onun aklını perişan ediyor, ne yapacağını bilmiyordu. O gün Haseki'ye bir hafta sonra başlamak üzere onu kaydettiler. Leylâ da çantasını toplayıp amcası Ahmetler'e gitti. Hadiye Yenge ile konuşmak, ondan sonra bir karara varmak muvafık[55] olacaktı. Çünkü ondan daha muvazeneli[56] ve makul bir insan tanımamıştı.

Ahmet Amcası da Hadiye Yengesi de onun bu misafirliğinden çok memnun göründüler. Amcası, geceleri onu tiyatroya, sinemaya götürüyordu. Leylâ gündüzleri Hadiye Yenge'ye yardım ediyor ve onunla uzun uzun konuşuyordu. Kendi aklınca en uygun şekil, Suzan'a doğrudan doğruya yazıp vaziyeti bildirmekti. Ondan dolayı her gece Suzan'a bir başka mektup yazıyor, fakat hiçbirini beğenmeyerek göndermeye cesaret edemiyordu.

Hadiye Yenge'ye bu mektupları gösterdiği zaman müşfik[57] fakat acıyan bir gülümseme ile ona bakarak dedi ki:

— Ben sana mutlak evlenmeni tavsiye ederim. Mademki Doktor Feridun'u istemiyorsun, şu öteki anlattığın küçük âşığınla evlen!

— Annemin babamı mahveden âşığının oğlu o...

— Çocuğun ne kabahati var. Senin anlattığına göre, enteresan ve klasik bir âşık gibi görünüyor. Doktor Kerim'e gitmeyeceğini böyle acıklı mektuplarla karısına yazacağına, evleneceğini ve bir ay kocanla İzmir'e gideceğini doğrudan doğruya kadına kendin söyle.

— O hâlde Doktor Kerim İzmit'ten dönmeden gidip Suzan'ı görmeli, fakat bir başka güçlük daha var. Macit'in annesi de amcaları da, hattâ benim Ahmet Amcam da bu evlenmeye müsaade etmezler.

Sonra bir rahibe gibi hayat sürmeye karar veren benim gibi bir hastabakıcı, Macit gibi taşkın bir erkekle nasıl yaşar?

Bu, çok karışık ve hâdiseli bir devreydi. Leylâ evine Hadiye Yenge ile beraber döndü. Eve girmeden annesine uğradılar. Bu, annesinin evine babasının ölümünden sonra Leylâ'nın ilk gidişiydi. Kadıncağız son derece sevindi. Onlara çay ikram etti. Çay esnasında Hadiye Yenge ile bu meseleyi uzun uzun konuştular. Kendi âşığının oğlu ile kızının evlenmesi ihtimali onda o kadar büyük bir sevinç yarattı ki bütün varlığıyla Hadiye Yenge'nin tarafını tuttu.

— Siz yarın buradaysanız Macit'i bir çağırtayım, konuşun, Hadiye Hanım. Zavallı genç her gün bana geliyor, "Leylâ, Leylâ,'" diye saçını başını yoluyor. Ben yarın onu alır Leylâ'nın evine götürürüm, siz de onu bir görün.

Ertesi sabah Salime Hanım, Macit'le birlikte kızının evine geldi. Hadiye Hanım ondan çok hoşlandı. Leylâ nasıl olduğunu bilmiyordu ama bir saatin içinde kendisini Macit'e nikâh etmek kararını verdiler. Bu hafta içinde bu iş olacak, Leylâ da Macit'le İzmir'e seyahat edecekti. Ahmet Amca'yı Hadiye Yenge ikna edeceğinden emindi. Macit'e gelince, o da kendi ailesini iknaya çalışacaktı. Fakat ister muvafakat etsinler, ister etmesinler... Macit yedinci kat cennete çıkmış gibi sevincinden sarhoş ve dünyaya meydan okumaya hazırdı. Garip olarak, bir hafta sonra nikâhları Ahmet Bey'in evinde hususî surette kıyıldı. Macit'le Leylâ İzmir'e gittiler. Leylâ, Suzan'a, İzmir vapuruna girmeden iskelede bir gece evvel yazmış olduğu mektubu postaya attı:

Sevgili Suzan,

Hayatımda o kadar ânî bir değişme oldu ki seni görüp anlatamayacak kadar zihnim dağınık. Ben annemin âşığının oğlu Macit'le evlendim. Bu, bir yıldırım nikâhı oldu. Yalnız bana o kadar lûtufkâr davranmış olan Doktor'un muayenehanesinden ayrılırken kendisine de teşekkür etmek isterdim. Çünkü oraya devam edemeyeceğim, hem sıhhatim ve evlilik hayatım artık bir cerrah muayenehanesinde çalışmama elverişli olmayacak. Bir ay için Macit'le beraber İzmir'e gidiyoruz. Döndükten sonra Haseki'ye devam edeceğim. Her hâlde Doktor benden daha iyi bir hastabakıcı bulur. Şimdilik benim yerimi Safinaz belki alabilir. Ahmet'in gözlerinden öperim, senin de

yanaklarından, kardeşim... Doktor'a hürmet ve teşekkürlerimi artık sen bildirirsin.

Kardeşin ve can dostun
Leylâ Macit

49. Adlı.

50. İma edip.

51. Yön.

52. Başlangıcı.

53. İtiş kakış.

54. Kendine özgü.

55. Uygun, yerinde.

56. Dengeli.

57. Şefkatli, sevecen.

4

Leylâ ile Mecnun'un evlilik hayatı

Bu fasla[58] isterseniz komik bir facia, isterseniz facialı bir komedi, diyebilirsiniz.

Macit'in amcaları itirazlarını pek ileri götürmemişlerdi. Fakat annesi, "Ben sağ oldukça bu kız evime ayak atarsa seni evlâtlıktan reddederim," diye yemin etmişti.

Macit annesini teskine çalıştıktan sonra elinde avucunda birikmiş paraları bir çantaya koydu, kendisine şık bir kostüm, Leylâ'ya da bir zümrüt yüzük aldı. Leylâ ile Macit'in evlilik hayatları İzmir vapurunda başladı.

Öğleden sonra hareket edecek olan vapurda Ahmet Bey onlara iki yataklı bir kamara temin etmişti. Hadiye Yenge de Beyoğlu'nda alelacele Leylâ'ya iki hazır elbise ile çamaşır vesaire almıştı. İskelede onları uğurlamaya Salime Hanım'la Ahmet Amca gelmişlerdi. Acele bir veda merasiminden sonra yeni evliler vapura bindiler.

Vapura girdikleri zaman Leylâ hemen umumî salona giderek pencerenin önüne oturdu. Gözleri denize daldı. Çantaları her hâlde Macit kamaraya götürüyordu. Fakat Leylâ'nın zihni bambaşka sual işaretleriyle altüst olmuştu. Vapur biraz sonra hareket etti. Fakat Leylâ, bu hareket esnasındaki ayak seslerini, gürültüleri işitmiyor gibiydi. Vapura tatlı tatlı vuran dalgaların ahengi arasında o hep İstanbul'u düşünüyordu: Acaba Doktor Kerim İzmit'ten geldikten sonra onu aramış mıydı, acaba Suzan Ada'dan dönmüş müydü?

Kamaraya çantalarını yerleştirdikten sonra Macit onun yanına geldi. Gözlerinde sonsuz, fakat, sakin bir saadet ışıltısı vardı:

— Her şeyi yerleştirdim. Geniş, güzel bir kamara. Görmek istemez misin?

Leylâ cevap veremeyecek kadar dalgındı. Fakat Macit'in sükûnu onu memnun etti. Vapura girer girmez Macit'in mütemadiyen taşkınlık göstermesinden endişe ediyordu. Fakat Macit, artık Leylâ karısı olduktan sonra onu yavaş yavaş ve gönlünün rızasıyla kendine çekmeye karar vermişti. Evet, artık Leylâ kendisinindi. Gerçi kızın kalbinde kendisine karşı aşk denilen bir şey olmadığını biliyorsa da evlenme kararı almasındaki saiki[59] hiç sezememişti. Onun gönlünü kazanmak için belki bütün bir hayat boyunca sürecek zamanı vardı.

Yemekte, Kaptan'ın sofrasına oturdular. Macit vapura girdikten sonra bir iki saat içinde birçok ahbap edinmiş, herkesle teklifsiz oluvermişti. Leylâ ise hiç konuşmuyordu. Onun sessizliğini herkes balayına çıkan bir gelinin mahcupluğuna atfediyordu. Aynı zamanda onun güzelliği herkesin ağzında dolaşıyordu.

Kamaralarına Leylâ erken gitti. Yataklar açılmış, geceliği, terliği çıkarılmıştı. Hülâsa,[60] Macit bütün hazırlığı yapmıştı. Evet, Macit, hiç olmazsa Leylâ'nın maddî ve manevî kendi elinde tuttuğu ve her istediğini yaptıracağı bir insandı. Leylâ bundan biraz teselli buluyordu. Yeter ki bu akşam, hattâ hiçbir akşam yatağına girmeye çalışmasın. Bunu Macit'e kesin bir dille anlatmalı!

Leylâ soyunmadan Macit yanına geldi:

— Seni soyayım mı, Leylâ?

— Ben soyunurum.

Macit birdenbire diz çöktü. Leylâ'nın eteklerini yukarıya iterek çoraplarını çıkarmaya başladı. Aynı zamanda kızın hislerini anlamış gibi, yavaşça:

— Ben seni hiç rahatsız edecek değilim, bu akşam ben yatağıma çekilir, sâdece sen istersen bir kulun, bir kölen gibi sana hizmet ederim.

— Bu gece değil, hiçbir gece aynı yatakta yatamayacağımızı sana söyleyeceğim.

— Peki, peki ben de seni hiçbir zaman rahatsız etmem.

Bunu söyledikten sonra çoraplarını çıkardı. Pembe topuklu, küçük beyaz ayakları eğilerek öptü. Sonra biraz başı dönmüş gibi sallanarak

ayağa kalktı.

— Rica ederim. Macit, sen dışarı git, konuş. Ben yalnız soyunup yatacağım.

Macit cevap vermeden, garip bir gülümsemeyle kamaradan çıktı. Şimdi Leylâ'nın kulakları denizde, gözleri kapalı, arkasını dönmüş yatmıştı.

O gece Macit sahiden onun yatağına yaklaşmadan, ayaklarının ucuna basa basa, durmadan kamaraya girip çıktı. Leylâ, sabaha karşı ancak uyuyabilmişti. Macit soyunmamıştı bile. Leylâ gözlerini açtığı zaman onu ayakta buldu. Macit Leylâ'yı endişeye düşüren bir iştiyakla[61] onu seyrediyordu. Kız tamamen uyanınca, Macit garip bir tebessümle sordu:

— Seni giydireyim mi?

Bu defa Leylâ oldukça sert bir sesle cevap verdi:

— Hayır, sen dışarı git, ben giyinirken kimseyi yanımda istemem.

Macit başını eğerek kamaradan çıktı.

İzmir Limanı'na girdikleri vakit, Leylâ hazırdı. Bu defa babasıyla buraya geldikleri günü hatırlayarak içi sızlıyordu.

Doğru İzmir Palas oteline indiler. Ahmet, telgrafla onların odasını tutmuştu. Eğer Leylâ amcasının bunu yaptığını bilseydi, kendisi için ayrı bir oda tuttururdu. Macit hamalla yukarı çıkmadan evvel kulağına fısıldadı:

— Kuzum benim için ayrı bir oda kirala.

Macit alaylı bir sesle cevap verdi:

— Eğer boş oda olsaydı, ben kendim için tutardım. Aşağıda, bana tek boş oda olmadığını söylediler. Otel hıncahınç dolu... Maamâfih, merak etme, seni hiç rahatsız etmem, Leylâ... Babamın hâtırasıyla içinin nasıl yandığını biliyorum.

Leylâ, gayrı ihtiyarî Macit'in arkasını okşadıktan sonra denize bakan geniş bir odaya girdiler. Hem de yanında hamamı olan bir oda.

Öğle yemeğine Leylâ başında yeşil ipek bir mendil sarılı, arkasında yeşil bir elbiseyle indi. Garson, iki kişilik masa kalmadığını söyledikten sonra onları deniz tarafındaki bir pencerenin önünde bir kadınla bir erkeğin oturduğu masaya götürdü. Kadının kocası, karısına İngilizce, "Bak ne güzel bir genç kadın," deyince, Leylâ kadınla göz

göze geldi. Karşılarına oturdukları vakit kadın onu dikkatle süzdükten sonra elini uzattı:

— *Hello* Leylâ! Beni tanımadın mı?

Leylâ kadının İzmir'deki Amerikan mektebinde kendisine edebiyat okutan Mrs. Brown adlı hoca olduğunu hatırladı. Anlaşılan kocası da aynı mektepte hocalık etmek üzere İzmir'e gelmişti. Birbirlerine takdim edildikten sonra konuşmaya başladılar. Kadın bilhassa Macit'le çok meşgul oluyor, onunla konuşuyordu. Onlar lakırdıya daldıkları zaman aynı sıradaki masalardan birinden uzun boylu, albay üniformalı bir adam ayağa kalkarak seslendi.

— Macit Bey, sen burada ne yapıyorsun?

Macit yerinden fırlayarak, gururla karısını göstererek:

— Balayı yapmak için geldik, dedi.

Albay (Miralay) hemen onların yanına gelmişti. Leylâ'nın elini sıktı, sonra ötekilere eğildi:

— Macit Bey, gelin de kahvenizi benim masamda için. (Leylâ'ya hitaben) Bu sizin bey, ben İstanbul'dayken yakın ahbabımdı.

— Yani kunduralarınızı yapardık, değil mi?

— O kadar değil, evinize gelir, akşam sohbetleri yapardık, unuttunuz mu? Bu küçük hanım da galiba o civardaydı. Durun bakayım? Ben bir küçük ameliyat için Doktor Kerim'e gitmiştim. Siz hastabakıcıydınız değil mi?

— Öyleydim, Miralay Bey, fakat şimdi Haseki'de çalışacağım.

O sakin ve dost havayı Doktor Kerim'in adı mavi gökte şimşek çakmış gibi sarstı. Esasen bu gibi kudretli erkek yapısı Leylâ'ya hep Kerim'i hatırlatıyordu. Bilhassa Miralay'ın sofrasına kahve içmek için gittikleri vakit, orada duran neferine[62] elini kaldırarak emir vermesi, Kerim'in ameliyat yaparken "Al, ver!" diye âletlerini istemesinin aynı. Garip olarak Miralay'ın da tepesi saçsız, yüzü tunçtan dökülmüş gibi...

Kafasını zaten rahat bırakmayan bir hayali, Miralay Sadrettin Bey ânî bir şekilde canlandırmıştı. Maamâfih, otelde kaldıkları müddetçe kendilerine çok yardım etti. Güzel bir arabası vardı. Onları gezdiriyor, İzmir civarındaki meşhur yerleri gösteriyordu. Bundan başka da Leylâ'yı babasının mezarına ziyarete hep onun arabası götürüyordu. O günden itibaren artık onun sofrasında yemek yediler. Hoş sohbet ve

neşeli bir adamdı. İstiklâl mücadelesinde mühim işler görmüştü. Bu maceralarını anlatırken Leylâ onu büyük bir alâka ile dinliyordu.

Tanıştıklarının üçüncü günü Miralay dedi ki:

— Leylâ Hanım mademki siz Haseki'ye gideceksiniz, sizden bir ricam var. Bir ay sonra benim hanım da oraya doğum yapmak için gidecek, onunla alâkadar olur musunuz?

— Memnuniyetle. Sizin başka çocuğunuz yok mu?

— Var, ama bizim birinci hanımdan. Siz yaşta bir oğlum var, üniversiteye gidiyor.

— Birinci hanım sağ mı?

Leylâ bunu gayrı ihtiyarî sormuştu. Miralay'ın çehresi karıştı. Cevap vermeden önce, gözleri denize daldı:

— Evet, sağdır. Fakat ayrıldık. Çok muhterem bir kadındır. Lisede hocadır.

Miralay'ın yüzü değişmişti. Leylâ ona daha birçok sual sormak istiyordu. Demek, bir erkek bu kadar ciddî, kusursuz ve hürmet ettiği karısını bırakabiliyordu. Gözünün önüne hemen Suzan geldi. Belki Kerim de onu bırakıp kendisini alabilirdi. Aman Allah'ım, Macit'le evlendiğine ne kadar iyi etmişti. Ancak bu sayede, hiyanet etmekten ve ebedî bir vicdan azabı çekmekten kurtulmuştu. Onu Macit kurtarmıştı. Gerçi yaşadığı müddetçe, Kerim'i ve ruhlarının birbirine karıştığı o manevî vuslatı unutmayacaktı. Fakat, fakat...

Miralay dedi ki:

— Daldınız Leylâ Hanım. Galiba eşimi bırakıp tekrar evlenmem beni gözünüzden düşürdü? Öyle değil mi?

Leylâ şahsî ve hususî bir şey konuşmayacağını ihsas eden[63] bir tavırla gözlerini denize çevirdi ve eliyle, "Limana bir gemi geliyor, bakın!" diyerek bahsi değiştirdi.

Gene birkaç gün sonra Miralay Sadrettin onları Efes harabelerinde gezdirirken, Macit'in bir aralık uzaklaşmasından faydalanarak, birdenbire o bahse yanaştı:

— Her hâlde Macit, benim birinci karıma yaptığımı size yapmayacaktır.

Bunu söyledikten sonra eğildi, kızın yeşil gözlerine baktı. Leylâ gayrı ihtiyarî güldü. Miralay diyordu ki:

— Ben Doktor Kerim'e bir mektup yazdım. Hastabakıcısının İzmir'de balayı geçirmekte olduğunu bildirdim.

Acaba o da bunu söylerken bir şey mi sezmişti? Bu defa Leylâ çok ciddî bir tavırla mukabele etti:

— Ben de çok yakın dostum olan karısı Suzan'a esasen yazmıştım. Gelirken görmedim. Ada'daydı.

İzmir'de on beş gün oturduktan sonra bir akşam Leylâ, Macit'e dedi ki:

— Öbür gün İstanbul'a posta vapuru varmış, sen hemen bir kamara tut, artık gidelim, Macit.

Macit onun yüzünü dikkatle süzdü:

— Bu balayı bize hakikî bir karı-kocalık hayatını hazırladı, değil mi Leylâ?

Leylâ sözünü kesti:

— İnşallah İstanbul'da da bu sakin ve dost hava devam eder, Macit.

— Yani orada da mı senin hakikî kocan olamayacağım?

Kızın sesi bu defa hiddetli ve şiddetliydi:

— Eğer İstanbul'da seninle bir yatakta yatacağımı sanıyorsan yanılıyorsun, Macit.

Macit fena hâlde bozuldu, acı acı güldü:

— Acaba ballı günlerden zehirli günlere mi gideceğiz, Leylâ?

— Orada ikimizin de işi var. Sâde akşamları beraberiz. Hem bazan benim hastahanede nöbetçi olduğum geceler de var.

— Ben de bazan annemin evinde kalırım.

— Tabii.

Evet, istikbaldeki[64] didişmelerin bu belki çok uzaktan gelen bir aks-i sedasıydı.[65]

Vapurları iskeleye geldiği zaman Hadiye Yenge bir araba tutmuş, onları kıyıda bekliyordu. Leylâ iki gün evvel ona seyahatini kısa kesmeye karar verdiğini yazmıştı. Fakat hangi vapurla geleceğini söylememişti. Her hâlde Hadiye Yenge İzmir'den gelecek vapurların hepsine gitmeye karar vermişti. İlk gelen vapurda onlarla karşılaşınca ne kadar isabet ettiğini anladı. Çünkü, bu evlenmede Hadiye

Yenge'nin rolü çok büyük olmuştu. Leylâ'nın İstanbul'da bu garip âşık kocasıyla iyi geçinmesi için elinden geleni de yapmaya karar vermişti.

Macit, Hadiye Yenge'nin elini öptükten sonra çantaları yerleştirip şoförün yanına oturdu. İki kadın arkada İngilizce konuştukları için Macit ne dediklerini anlamıyordu. Maamâfih, Hadiye Yenge'nin Leylâ'yı bir güç meselede iknaya çalıştığını sesinden anlar gibi oldu. Lafı Hadiye Yenge açmıştı:

— Balayı nasıl geçti?

— Beklediğimden çok daha iyi. Beni pek rahatsız etmedi. Her şeye rağmen Macit'in bir iyi tarafı tamamen benim malım olmasıdır. Ne istersem onu yapacaktır.

— Bana bak Leylâ... Kimse kimsenin tamamen malı olamaz. Hattâ, insanın en alışkın kedisinin veya köpeğinin bile sahiplerinin dışında alâkaları vardır. Bu canlı mahlûkların bir kanunudur.

— Bana bak Yenge... Sen bu akşam mutlak bizde kal. Onu annesine gönder. Evi, daha doğrusu onun yatak odasını hazırlarız.

— Ayrı yatak pekâlâ ama ayrı oda olamaz, Leylâ. Mademki senin malın, odadaki hareketini istediğin gibi tanzim edersin.[66]

— Her hâlde yanımdaki odayı ona ayıracağım. O da geceleri pek uyumuyor. Ben de yalnız kalmak isterim. Birbirimizi rahatsız etmeyelim.

Bu mesele üzerine oldukça uzun konuştuktan sonra nihayet evlerine geldiler. Macit o akşamı annesinin yanında geçirmeye itiraz etmedi. Gidip Leylâ'nın anasını çağıracak, o günkü yiyeceklerini tedarik ettikten sonra dükkâna gidecek ve o geceyi annesinin yanında geçirecekti.

Hadiye Yenge dedi ki:

— Niçin Leylâ'yı annene götürmüyorsun? Leylâ'nın ona hürmeti vardır.

Macit parmağını dudağına götürerek, "Bu bahsi kapayalım, Yenge. Bizim aile arapsaçı gibi karışıktır. Merak etmeyin ben hepsini idare ederim," dedi.

Onlar eve girdikten sonra Macit ayrıldı. Bir saat sonra Salime Hanım'la birlikte, elinde bir sürü paketlerle geldi. Evin hakikî erkeği

tavrını almıştı. O akşam için gayet nefis yiyecekler ve yemiş getirmişti. Ayrılmadan Leylâ'nın gözlerinin içine baktı:

— İstersen biraz daha kalıp size burada yardım edeyim?

— Hayır, hayır, yarın gelirsin.

Hadiye Yenge'nin ve Salime Hanım'ın ellerini, Leylâ'nın da yanaklarını öptükten sonra, başı önünde, ayrıldı gitti.

Leylâ bir taraftan evi hazırlarken, bir taraftan da kafası başka bir mevzuya dalmıştı. Acaba Doktor Kerim onun evlenmesini nasıl telâkki etmişti? Gidip Suzan'ı görmek gerekmez miydi? Fakat Doktor Kerim'le karşılaşmaktan fena hâlde korkuyordu.

O akşam üç kadın baş başa yemek yerken, Hemşire Safinaz çıkageldi:

— Ayol Leylâ, senin hayatına verdiğin ânî ve mühim istikameti hepimiz Suzan'dan öğrendik. Doğrusu ya bana bildirmemene şaştım.

— Doktor'a yeni bir asistan hemşire buldunuz mu siz? Ben artık hep Haseki'ye gideceğim.

— Biliyorum ama Doktor artık kadın asistan istemiyor. Tıbbiyenin son sınıfından bir talebe, muayene saatlerinde gelecek. Kerim de senin bu ânî ve gizli kararına çok şaştı ama bir şey söylemedi. Suzan, sen dönünce hediye vermek gerekeceğini düşünerek, "Acaba ne hediye alayım?" diyordu. Kerim güldü: "Bir çocuk takımı. Bu kadar ânî bir kararı başka türlü izah etmek mümkün değil," dedi. O gün o da bir kaza geçirdi. Tıraş olurken az daha kulağının arkasındaki damarı kesecekmiş. Çok telaş ettik ama kanı çabuk durdu. Ha, Suzan ile beraber onlar iki ay dinlenmek için seyahate çıkacaklar. Aynı zamanda da Kerim, Viyana'da hastahanelerde yeni cerrahî usullerini tetkik edecek. Fakat Feridun burada olmadığı için onun dönmesini bekliyor. Suzan çocukla beraber yarın sabah hareket ediyor.

Bu uzun lafı, üç kadın da alâka ile dinlediler. Fakat Leylâ'nın alâkasında bir de facia unsuru vardı. Demek Doktor onun evleneceğini duyunca intihara teşebbüs etmiş. Bu lafın Leylâ'nın yüreğinde ne tesir yaptığını ötekiler anlamadılar. Leylâ bir taraftan bu faraziyenin[67] tesiriyle kendinden geçecek kadar seviniyor, bir taraftan da kendisinin Macit'le karı-kocalık hayatına tahammül edemeyeceğini düşünerek o da bir gün bu şekilde intihar etmeyi tasarlıyordu. Bir tek teselli

noktası, Suzan orada olmadığı için Doktor Kerimler'e gitmek mecburiyetinin kalmamış olmasıydı.

Ertesi sabah, saat dokuzda Macit gene o günün levazımı kucağında, çıkageldi. Neşeliydi. Kendisine ayrı yatak odası verilmesine itiraz etmedi. Gülerek dedi ki:

— Leylâ kapısını kilitlemesin, yeter. Ben arada bir gelir, uyanıksa yanında otururum. (Salime Hanım'a) Birkaç gün burada kal anneciğim. Hadiye Yenge'den de aynı şeyi rica edeceğim.

— Maalesef ben bugün eve döneceğim. Ahmet, mühim bir dava için Ankara'ya gidiyor. Epeyce kalacak. Ben de onunla gideceğim.

Leylâ biraz mütereddit bir sesle dedi ki:

— Biz onun odasını Macit'e verirdik ama annem aşağıda kalabilir, benim sedirde de yatabilir. Esasen yapılacak çok iş kalmadı ya.

— Kızım benden çok hoşlanmaz, Hadiye Hanım. Fakat Macit aramızda artık yeni bir bağ oldu. Ben onu oğlum gibi severim.

Leylâ gayet müstehzi[68]:

— İstersen arada bir sana geceleri de gönderirim. Koynuna alır yatarsın, âşığını hatırlarsın.

Ne garip kızdı bu! Melek gibi görünürken birdenbire bir zebani oluveriyordu. Maamâfih, Macit içinden onu müşterek hayata alıştıracağına emin. Sâdece sabırlı ve sakin olmak gerek. Gözleri pencereye çevrilmiş, düşünüyordu. Leylâ sordu:

— Dün akşam iyi vakit geçirdin mi, Macit?

— Bir sürü yeni kadın ayakkabısı ısmarlamışlar. Evvelâ onları bir düzene koymak için plan hazırladım. Annem dün akşam merhum kilercibaşılara davetliymiş, gidip onları oradan aldım. Fakat beni de yemeğe alıkoydular. Hanımefendi'nin cin gibi bir genç hizmetçisi var. Damadı Ankara'da Hariciye'ye yerleşmiş, Hanımefendi de kızıyla beraber oraya gidecekmiş. Hizmetçinin adı Numune. Hanımefendi onun hakikî bir famdöşambr numunesi olduğunu söyledi, çok methetti. Onlar dönünceye kadar kız annemde kalacak. Aynı zamanda hizmete de girmek istiyormuş. Sen gündüzleri evde yoksun Leylâ, ister misin onu alalım da eve baksın?

— Tanımadığım kızı eve alamam... Bilhassa eski hanımefendilere hizmet etmişler ukalâ olurlar. Şimdilik ben kendi hizmetimi kendim

görürüm. (Gülerek) Hamfendi numunesini ben de bir göreyim de ondan sonra düşünürüm.

Salime Hanım hemen lakırdıya karıştı:

— Macit, kıvırcık saçlı, fındık gibi güzel gözlü bir taze. Sen yokken bidüziye[69] sizin dükkâna gidip geliyordu. O, olacak. Sevimli, tatlı dilli bir kız. Beni gördükçe hep sizin ne vakit döneceğinizi sorar dururdu.

Macit dedi ki:

— Benim dükkâna çok kadın gelir, hem de pek güzelleri.

Leylâ içinden, “Hadiye’nin hakkı var. Kimse kimsenin malı olmuyor, bu küçük herifi bir sürü kızla paylaşmaya mecbur olacağım galiba... Ne ise, beni geceleri rahat bıraksın da ötesi bana lâzım değil. Kerim, Suzan’a ihanet ettikten sonra bundan ne beklenir,” diye düşünürken Macit gibi bir erkeği istediği şekilde kullanacağından emindi. Doktor Kerim’in muayenehanesinden ayrıldıktan sonra içine bir yalnızlık korkusu çökmüştü. Macit’i bir erkek diye pek düşünmüyordu ama onu istediği zaman yanında oturtabilir, istediği kadar hırpalar, içindeki hırçınlığı dışarıya döker, sükûn bulurdu.

58. Bölüme.

59. Sebebi.

60. Kısaca.

61. Hasretle.

62. Askerine.

63. Sezdiren.

64. Gelecekteki.

65. Yankısıydı.

66. Düzenlersin.

67. Varsayımın.

68. Alaycı.

69. Sürekli.

5

Bir Mecnun, iki Leylâ

Macit'in ikinci Leylâ ile karşılaşması tam İzmir'den döndükleri akşam bu suretle vaki olmuştu[70]. O, annesine gittiği zaman uzun müddet kapıyı çalmış, kimse açmamış, hemen telaşla kalfanın yanına giderek annesinin nerede olduğunu sormuştu. Kalfanın gülerek verdiği cevap hayli uzundu:

— Annen Hanım en çok şu merhum Kilercibaşılar'ın evine gider. Yanında esmer güzeli bir hizmetçisi vardı. Ayakkabı ısmalamak istedi. Yalnız kendisi için değil, kızı için de. Fakat ben kadın ayakkabılarını hep kendin yapmak istediğini bildiğim için biraz beklemelerini söyledim. Ama o hizmetçi kız, her zaman uğruyor, senin ne zaman geleceğini soruyordu. Seni tanıyor mu?

— Yok. Ben gidip annemi alayım, sen dükkânı kapa.

Macit Fatih'e indi. Sabiha Hanım'ın konağının kapısını çaldı. Kapıyı Numune açtı. Annesini sorduğu vakit kız, gözlerinin içine bakarak:

— Anneniz yukarıda. Siz galiba Macit Bey'siniz, değil mi?

— Evet.

— Buyrun.

Macit'in önüne düşerek yukarı götürdü. Sevimli ve tostoparlak bir kızdı. Lüle lüle siyah saçları, ışıl ışıl fındık renginde gözleri vardı. Eğer eski zamanda olsaydı onu mutlak sıkıştırırdı. Kızın da iltifat bekleyen bir hâli vardı. Fakat birdenbire hayalinde sırma örgülü, yeşil gözlü karısı canlandı. İçinden acı acı güldü. Evet, karısı. Ama dokunulmaz bir mahlûk! Onlar konuşarak yukarıya çıkarken, annesi Saffet Hanım da Sabiha Hanım'la kızına dert yanıyordu. On beş gün evvel Macit, Salime'nin kızıyla evleneceğini söylemiş, kadını çileden çıkarmıştı. İşte

o günün akşamı içini dökmeye gelmiş, epeyce ağlamış, sızlamış, baygınlık geçirmiş, Numune de onun etrafında fırıl fırıl dönerek omuzunu ovmuş, su vermişti.

Sabiha Hanım şaşırmıştı. Numune ise garip olarak Macit'in evlenmesine pek ehemmiyet vermemişti. Macit yüz tane kadın alsa Numune yine de onu elde edecekti. Evet, gerekirse o yüz kadının hepsinin gırtlağını sıkacak hilkatteydi.[71]

O akşam Saffet Hanım ilk defa, "Benim gelinim," diye onun arkasını okşamıştı. "Sana zahmet oluyor," dediği zaman kız onun gözlerinin içine bakarak:

"Ben sizin gelininiz olacaktım ya," diyerek şakalaşmıştı. Saffet Hanım da, "Evet, evet. Yazık ki oğlan Salime aşiftesinin kızının eline düştü. Onu da babası gibi elimden alacaklar," diye inlemişti.

Fakat aynı zamanda onun da içinden bu kızın Macit'i elde edebilmesi ihtimali geçiyordu. O günden sonra Saffet Hanım oraya sık sık geliyordu. Tekrar kızın arkasını okşuyor, "İnşallah yine oğlum sana kısmet olur," diye mırıldanıyordu.

Bu akşam Macit'in geleceğini hiç düşünmemişti. Oda kapısı açılıp da şık esvabıyla[72] içeri girince şaşırdı. Macit, evvelâ Sabiha Hanım'ın elini öpüp Küçük Hanım'ın önünde eğildikten sonra annesinin boynuna sımsıkı sarıldı. Annesi ağlıyordu:

— Seni biz bu kadar çabuk beklemiyorduk, Macit. Yoksa o melun kız geberdi mi?

— Anneciğim öyle kötü laflar etme. Gelir gelmez beni hemen o sana gönderdi. Bu akşam seninle kalacağım, Hanımefendi müsaade ederse seni almaya geldim.

— Ama ben bu akşam buraya davetliydim.

Sabiha Hanım büyük bir nezaketle lafa karıştı:

— Sizi de davet ediyorum Macit Bey, beraber yemek yeriz, sonra annenizi götürürsünüz.

Macit o akşam onlarda yemek yedi. Sofrada Numune hizmet ediyordu. Onun tabağını değiştirirken gayrı ihtiyarî tombul göğsü Macit'in arkasına (belki de bilerek) sürtünüyordu. Sofrada, kız odadan çıktığı zamanlar, annesi oğluna, "Ben sana bu kızı alacaktım, ama sen o sıska çıyana kapıldın," diyor, Macit de annesinin arkasını okşayarak,

“Merak etme, senin yerin kalbimin en derin noktasında anneciğim,” diyerek annesinin gönlünü almaya çalışıyordu. Bu mevzu üzerinde birtakım şakalar yapmışlardı. Bunların hepsini Numune kapıdan dinlemişti.

O gece ana oğul tatlı tatlı konuşurken, annesi sordu:

— Hastabakıcılığı bırakacak mı?

— Ne münasebet!

— Öyleyse senin hizmetine kim bakacak, yemeklerini kim pişirecek? Bana bak, Sabiha Hanım kızıyla Ankara’ya gidecek. İstersen Numune’yi bir zaman için al... Zaten onlar yokken geceleri bende kalacak.

— Anneciğim o kararı ancak Leylâ verebilir.

Annesi güldü. Kendi kendine vaktiyle erkeklerin nasıl odalık aldıklarını düşünüyordu. Bu odalıklar çok zaman saraylarda kadınefendileri bir tarafa attırıyorlardı. Numune’nin Macit’i baştan çıkarıp Leylâ’dan ayırmak için vesile aradığını seziyordu. Evet, bu suretle Numune’nin ikinci Leylâ olmasını bütün bu muhit hazırlıyordu.

Ertesi sabah Macit, Leylâ’nın ev masrafını gördükten sonra dükkâna gelince Numune’yi orada buldu.

— Hamfendinin pabuçlarını getirdim. Bunun aynısı bir çift iskarpin yapacaksınız.

— Ver bakalım.

Macit kundura yaparken daima oturduğu köşedeki alçak iskemleye çökmüş, Sabiha Hanım’ın iskarpinlerini gözden geçirirken Numune hemen hemen onun yanına, yere oturuvermişti.

— Artık beklemeye hacet yok, ben hazırlarım.

Kızın başını okşayarak onun bir an evvel gitmesini temine çalıştı. Fakat kız oralarda değildi.

— Ben burada biraz oturayım. Size zararım var mı?

— Yoo... Evde hamfendiye lâzım olursun...

Kız birdenbire dizlerine çıkarak kollarını boynuna sardı. İster istemez dudak dudağa geldiler. Leylâ’nın hayat kadehi olan ağzına ancak bir defa temas etmiş olan Macit onu istemedi bile. Fakat biraz sonra ayağa kalkarak dedi ki:

— Sokaktan görebilirler. Haydi Numune Hanım, ya karşıda şu sandalyeye otur, yahut git. Müşterilere, hem de bizim kalfaya beni rezil etme.

Kız, kalktı, yavaş yavaş karşıdaki iskemleye oturarak bir müşteri vaziyeti aldı ve onu seyretmeye başladı.

— Bana da bir iskarpin ısmarlayacaklar, yapar mısınız?

— Hamfendininki bitsin de o vakit düşünürüz.

O gece Macit, Leylâ'nın evine döndüğü zaman, kendi kendine mutlak Leylâ'nın odasında yatmak kararını almıştı. Fakat ilk ağızda gürültülü didişmeleri, kavgaları hemen o akşam başladı. Macit de o gece içinden, Sabiha Hanım Ankara'ya gidince, kızın annesinin yanında kalacağını düşünerek, geçici de olsa bu tombalak kızla münasebet peyda etmeyi[73] kurdu. Bütün bu kararına rağmen Leylâ'yı görünce yine kendinden geçiverdi. Onun odasından gürültü ile kovulduktan sonra kendi odasında dinlenmeye başladı. Leylâ hiddetli hiddetli dolaşıyor, söyleniyordu. Fakat yattıktan sonra odada ses kesildi. O zaman Macit, onun odasına yavaş yavaş girdi. Onu yatakta görünce içi altüst oldu. Fakat gürültü çıkarmaktan korkuyordu. Leylâ'nın yatağının dibine diz çöktü, onu uykuda seyretti. Allah'ım nasıl tatlı bir uyku! Ne güzel kokuyor. Lavanta değil, bu. Şahsına mahsus temiz ve güzide bir gençlik ve güzellik kokusu...

Ertesi sabah erkenden Salime Hanım'dan evvel o kalktı. Mutfakta Leylâ'nın çayını hazırlayarak yatağına getirdi. Leylâ sakin görünüyordu:

— Sen çayını içtin mi, Macit?

— Hayır, fakat ben dükkâna gideceğim. Bir sürü yapılacak ayakkabı var. Orada içerim. Bir zaman için bana geceleri orada çalışmama izin verirsen, akşam yemeğinden sonra oraya giderim. Sen bana evin anahtarını ver, gecikirsem anneni rahatsız etmeyeyim. Şimdilik o burada seni oyalar.

— Olur, olur. Ama fazla geç kalma, anneme uzun müddet tahammül edemem. Yarından sonra yollayacağım.

— Sen istersen gitmem bile.

— Hayır, hayır git.

O sabah dostça ayrıldılar. Fakat ilk altı aylık evlilik hayatları ne zaman cehennem, ne zaman cennet olacağını kestiremiyordu.

Numune hemen her gün dükkâna geliyor, mutlak bir bahane bulup Macit'in boynuna sarılıyordu. O da kızı biraz okşayarak gönlünü alıyor, fakat akşamları hep eve dönüyordu. Aynı zamanda udunu da beraber getiriyordu. Annesi gittikten sonra Leylâ, Haseki'ye daha gitmek vakti gelmediği için yemeklerini pişiriyordu. Maamâfih, Macit mutlaka öğleden evvel biraz eve gelip ayak üstü ona yardım ediyordu. Allah'ım ne temiz kadındı bu. Mutfakta bile yağ kokusu yoktu. Geceleri Leylâ'yı eğlendirmek için ud çalıyor, şarkı söylüyor, fakat Leylâ o âh vâhlarla dolu şarkıları pek anlamıyordu.

— Macit neden bu kadar hüzünlü şeyler söylüyorsun? Artık ömrünün sonuna gelmiş bir devrin sesini çıkarıyorsun.

Macit cevap veremeden, "A benim rûh-ı revânım seven ölsün mü seni," şarkısını tutturdu. Leylâ esnedi. O, "Hâleti nezimde anlarsın sevdiğim üzme beni," diye tekrar başlayınca Leylâ soyunmaya koyuldu.

— Macit ben bu gece yengemin verdiği bir kitabı okuyacağım. Haydi Allah rahatlık versin.

— Karşıdaki sedirde yatabilir miyim? Seni rahatsız etmem.

Macit soyunup geldiği zaman, "Vuslatından gayrı el çektim yeter ey bî-vefa," diye mırıldandıktan sonra uzandı.

O gece oldukça sakin geçti. Leylâ baş ucundaki lambayı yakmış, Milton'un *Kaybolan Cennet*'ini okuyor, arada bir de konuşuyor, Âdem ile Havva'nın cennetten nasıl kovulduklarını anlatıyordu. Macit gülerek dedi ki:

— Demek ki, karı-koca geçimsizliği tâ cennetteki ilk çift tarafından başlandı. Her hâlde yılana uyan Havva Anamızda kabahat. Sakın senin içinde de bir yılan olmasın, Leylâ?

— Kabahat her zaman erkektedir. Bilgi ağacının yemişini niçin yedi?

— Kabahat Havva Anamızın. O teşvik etti. Kılıbıklık da erkeklerde o zamandan başlar.

— Hiç kılıbık olmayan erkekler de vardır...

Bunu söylerken Leylâ'nın muhayyilesinde[74] Doktor Kerim uyanmıştı. Arkasını döndü, lambayı söndürdü:

— Haydi Allah rahatlık versin, ben uyuyacağım.

Oldukça yatışmış gibi görünen bugünlerde, bir sabah Leylâ hastahaneye erken gidecekti. Miralay Sadrettin Bey'in karısı bir gün evvel hastahaneye yatmıştı. Vaziyeti bir sezaryen yapmayı gerektiriyordu. Bu ameliyatı sabahleyin yapacaklardı. Leylâ kapıdan çıkarken Numune ile karşılaştı. Numune, Leylâ'nın eteğine eğilerek selâm verdi. Leylâ, bu dudakları, yanakları boyalı, mantolu, başı ipek mendille sarılı kızı tanıyormuş, gibi yukarıdan aşağı süzdü.

— Ben merhum Kilercibaşı'nın Hanımı'nın evlâtlığıyım.

— Yani, Numune, onun oda hizmetçisi.

— Evet, Hanımefendi. Bizim Hanım Ankara'da, ben de iki gündür Macit Bey'in annesinin evinde kalıyorum.

Leylâ sordu:

— Seni o mu gönderdi?

Numune bu suale doğrudan doğruya cevap vermedi:

— Hamfendiciğim, ben gündüzleri öğleye kadar bir yerde çalışmak istiyorum. Sizin de hayranınızım... Sabahları gelip işinizi görürüm, yemeğinizi hazırlar veririm, öğleden sonra giderim. Hem de çamaşırınızı yıkar, ütünüzü de yaparım.

O kadar yüzüne gülüyordu ki Leylâ birdenbire reddetmedi:

— Gelecek hafta Macit'le size haber yollarım. Şimdilik pek adam almayı düşünmüyorum.

— Ama ben sizi rahat ettiririm, hamfendiciğim.

Leylâ cevap vermeden oradan ayrıldı. Ama kız arkasında yürüyor ve konuşuyordu:

— Ben öğleden sonra validenize de gideceğim.

— Onu tanıyor musun?

— Nasıl tanımam, öyle nazik bir hamfendi ki sokakta konuşuruz. Malûm ya Macit Bey'in evinde bahçe yok, hem sıkıntılı. Validenizin evi o kadar ferah ve bahçesi...

Leylâ artık onu dinlemeden hastahaneye yollandı. Ameliyatta o eter verdi. Kadın biraz mahallevarî fakat güzel. Leylâ'ya dört elle sarıldı. Leylâ'dan hastahanede yattıkça yanında bulunmasını rica

ediyordu. Kocası kendisine yazdığı mektupta bunu tavsiye etmişti. Bir oğlan çocuk doğurmuştu. Fakat çocuğun yaşayacağı biraz şüpheliydi. Leylâ da iki gün sıra ile sabahtan gitmeye başladı. Öğle yemeğini orada yiyor, akşam evine döndüğü zaman Macit'in yemekleri ve sofrayı hazırlamış olduğunu görüyordu. Gerçi annesi de sık geliyordu ama Leylâ'dan pek yüz bulmadığı için fazla kalmıyordu.

Üçüncü günü Sadrettin Bey'in karısında eventrasyon[75] meydana geldi. Hemen hâzık[76] bir cerrah tarafından ameliyat edilmesi gerekiyordu. Sezaryen yapmış olan doktor orada yoktu. Ameliyathanede bu defa hastanın kocasının arzusuyla dışarıdan tanınmış bir cerrahın geleceğini söylediler. Leylâ onun kim olduğunu ancak hastayı ameliyathaneye götürüp masaya yatırdıklarında gördü. Beyaz gömleği ile Doktor Kerim hastaya eğilmişti. Leylâ ile göz göze gelince, o daimî iç tebessümün acıyan tarafının değil zehir gibi acı tarafının galip olduğunu sezdi.

Kerim, Leylâ'ya başıyla selâm verdikten sonra, tıpkı kendi ameliyathanesinde olduğu gibi bu güç ameliyatı yaptı.

Ameliyat bitip hastayı yatağına kaldırdıktan sonra ertesi gün geleceğini söyleyerek oradan ayrılırken dedi ki:

— Safinaz şimdi bizde. Ben bir iki gün sonra gidiyorum. Suzan'a sizden selâm götüreyim mi?

— Tabii, gözlerinden öperim.

— Biz bu seyahate karar vermeden evvel sizi de davet etmeyi kararlaştırmıştık. Fakat tabii şimdi beyiniz size izin vermez.

O kadar tabii konuşuyordu ki, Macit'le evlenmesi onu sarsmamıştı demek. Şimdi artık iki yabancıdan başka bir şey değildiler. Kerim kapıya kadar gittikten sonra döndü, herhangi bir hastabakıcıya verilecek direktifleri verdi, o gece hastanın başından ayrılmamasını söyledi. Sonra kızın kulağına eğilerek, "Hastanın kalbi pek sağlam değil, lüzum görürseniz bana telefon edin, derhal gelirim. Sadrettin Bey pek yakın arkadaşımdır," dedi.

O akşam Macit karısının dönmediğini görünce hastahaneye gitti. Leylâ'yla koridorda epeyce konuştular. O gece Macit annesinin evinde kalacaktı. Leylâ'nın istediği bir şey var mıydı? Ertesi sabah eve gelecek

miydi? Evet, Leylâ ertesi sabah gelecekti. Fakat hastanın vaziyetine göre hareketini tanzim edeceğinden saat tespit edemeyeceğini söyledi.

Leylâ onunla kapıya kadar geldi. Biraz da dışarıda yürüdü. Birdenbire Macit'e tatlı davranmak lüzumunu hissetti. O akşam için ihtiyaten bazı şahsî şeyler, bir de kitap istedi.

— Hemen getiririm, iki gözüm. Kitap yine *Kaybolan Cennet* mi?

— Hayır, rafın üstünde birkaç tane detektif hikâyesi var. Onlardan birini al getir, yahut annenin yanındaki Numune ile yolla...

— O senin başına bu sabah musallat olmuş.

— Nereden biliyorsun?

— Bu sabah dükkânda bana söyledi. İstiyor gibi davranmışsın. Kız başka yerde iş bulmadan senin muvafakatini ona bildireyim mi?

Leylâ'nın kafası o kadar perişandı ki:

— Olur, olur, fakat üç gün sonra gelsin. Ben belki hastanın yanında iki gece kalacağım. Bir döneyim de onu o zaman konuşuruz.

Bundan sonra Leylâ acele acele döndü. Biraz sonra Macit'e ısmarladığı şeyleri Numune getirmiş, hastahanenin kapıcısına teslim etmişti.

O gece hastanın vaziyeti, Leylâ'yı hemen hemen sabaha kadar yatağının başında beklemeye mecbur etmekle beraber, Doktor'a telefon edecek bir hâl de vaki olmamıştı. Esasen hastahanenin nöbetçi doktoru sık sık gelip hastayı teftiş ediyordu.

Ertesi sabah hasta kendine gelmişti. Doktor Kerim erkence geldi. Hastaya ait işini bitirdikten sonra orada yarım saatten fazla kaldı. Konuşmadı, fakat gözleri hastadan ziyade Leylâ'nın üzerinde idi. Ne garip ve yeni bir mânâ vardı bu yüzde. Tunçtan dökülmüş gibi duran bu yüzde hem zehir gibi acı hem de yerde sürünerek yalvaran bir ifade vardı. Leylâ onu giderken koridorda uğurladığı zaman elini tuttu, gözlerinin içine uzun uzun baktı, sonra acele acele yürüdü gitti.

O gün Macit tekrar geldi. Leylâ dalgın ve yorgundu. Ne zaman eve döneceğini kestiremiyordu. Macit ona biraz yemiş ve bir sürü gazete bıraktıktan sonra başı önünde çekilirken, "Akşam üstü tekrar uğrayayım mı Leylâ?" diye sordu.

— Hayır, Macit. Bir hastabakıcının kocasının böyle sık sık gelmesi alay mevzusu olabilir. Sen dükkânda rahat rahat çalış, yine annenin yanında kal.

— Hayır, ben bu akşam senin annene gideceğim. Onunla biraz konuştuktan sonra eve dönerim. Senin odan boş da olsa benim için bir Kâbe gibi…

Ertesi sabah Doktor Kerim, saat sekizde geldi. Hasta için gerekli şeyleri yaptıktan sonra Leylâ'ya baktı:

— Çok yorgunsunuz. Havasız kalmışsınız. Benimle beraber biraz yürüyün.

Bunu eski bir patron edasıyla söylemişti. Hastanın yanına bir hastabakıcı bıraktıktan sonra Leylâ onunla beraber çıktı ve apartmanının yanına kadar beraber yürüdü.

Hastahanenin kapısından çıkar çıkmaz Kerim, âdeta konferans veriyormuş gibi konuşmaya başladı:

— Erkeklerin en basitinde bile, hayatta, kadına karşı iki cepheleri var; benimki üç cepheli: Evvelâ karıma karşı olan cephem. Benim Suzana ne kadar bağlı olduğumu bilemezsin, onsuz yaşamak imkânı bence yoktur. Bir tek gece yanımda olmazsa derhal huzursuzluk hissediyorum. Bu tabii, hayat arkadaşlığı ve güven.

— Bunu biliyorum, Doktor Kerim.

— İkincisi, tabiî ve maddî tarafı. Buna cinsî veya hayvanî taraf da diyebiliriz. Bunu ben hiç tereddüt etmeden dışarıda tatmin ederim.

— Bunu da biliyorum, Doktor Kerim.

— Bilemezsiniz... Üçüncü tarafım, kafamın, ruhumun yani iç varlığımın bağlandığı yer... Bu herkese nasip olamaz. Bunun hemen hemen hiç cinsî tarafı yoktur. Bu voltajı tahminin üstünde bir elektrik cereyanı gibi bana çarpıp kendimden geçirebilir.

— Yani siz üç nevi kadınla maddî veya manevî münasebet istiyorsunuz. (Biraz alaylı) Müslüman olduğunuza göre bunun dört olması lâzım.

Bu defa Leylâ'ya siz diye hitap etmiyordu:

— Alay etme benimle Leylâ! Sensiz de yaşayamıyorum. Kadın olduğun için değil. Ne garip surette seninle bir tek insanmış gibi bizi birleştiren dakikalar geçirdik. Ben ancak seni tanıdıktan sonra aşk denilen hissin yalan olmadığını öğrendim. Sen evlisin, ben de evliyim... Fakat benim seni mutlak görmeye, seninle konuşmaya ihtiyacım var. Suzan da seni çok seviyor, geldiği zaman mutlak seni ziyaret edecektir. Hastabakıcı olarak değilse bile bir dost gibi bize

arada gelmez misin? Söyleyeceğini biliyorum. Emin ol, sen de, ben de sapıtacak hilkatte[77] değiliz.

— Hayır, Doktor. Benim hasta odasında bir defa nasıl sapıttığıma şahit oldunuz. Hayır, Suzana ruhî de olsa, gizli de olsa hiyanet edemem. Siz onun malısınız. Arada bir seviştiğiniz hatunlar, arada bir esip geçen havadır. Fakat ben öyle değilim. Güle güle gidiniz, saadetinizi bozmak istemem. Aynı zamanda ben de...

— Evli olduğunu biliyorum.

— Haydi ayrılalım, Doktor Kerim. Güle güle gidin... Döndüğünüz vakit, geçirdiğiniz bu ânî zaaflardan eser kalmadığını göreceksiniz.

— Kat'î mi?

— Evet.

O zaman Leylâ, gözlerini hayata kapayıncaya kadar hatırladığı bir şeye şahit oldu. Karşısında tunçtan dökülmüş gibi duran adam yutkundu. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Biraz durdu, mendilini çıkarıp gözlerini sildi. Sonra bir şey söylemeden Kerim'in evinin kapısına kadar beraber yürüdüler. Kapı aralıktı. Taşlıkta kapıcı, süslü ve boyalı bir kadınla konuşuyordu. Leylâ başıyla hafif bir selâm verdikten sonra ayrıldı.

Hastahaneye dönerken kendi kendine diyordu ki:

— Ben bu eve bir daha gelemem. Orada geçirdiğim manevî mi, ruhî mi her neyse o garip ânı hiç unutamam. Ben Doktor Kerim'i sevdim. Belki daima seveceğim. Fakat onun ne karısı ne de metresi olabilirim. Evet, ben evli olsam da olmasam da bir rahibe gibi yaşamaya mahkûmum.

Leylâ âdeta koşarak hastahaneye döndü. Oranın nasıl bir sığınak olduğunu bu derece idrak etmemişti. Evet, Leylâ kendisinin anormal olduğunu hissediyordu. Ama niçin ve nasıl anormal? Hayatını insanlara, bilhassa hastalara vakfeden, ömürleri boyunca bekâretlerini muhafaza eden rahibeler acaba anormal miydiler? Kim bilir belki de onlar da hayatta büyük bir sarsıntı geçirmişler, "ben" denilen şeyi içlerinden koparıp atmışlar mıydı? Leylâ'ya bu his sâdece Doktor Kerim'in ameliyathanesinde geçirdiği günün tesiriyle gelmemişti. Hayır, anasının Macit'in babasıyla münasebeti ve adamcağızı nihayet

ölüme sürükleyen ıstırap ve hasreti de bunda bir rol oynamıştı. Şimdi babasını o sivri sakalı, ağlayan gözleriyle karşısındaymış gibi görüyordu. Evet, Leylâ hata etmişti. Evlenmemeliydi. Yahut maddî ve cinsî bir tarafı olmayan bir Macit'le evlenmemeliydi.

Bütün gece Leylâ kendisini bir psikanalize tâbî tutmuş, fakat kesin bir neticeye varamamıştı. Hasta uyanınca, bermutat[78] kendisini unuttu. Onun hizmetine daldı.

Hasta, çocuğu sordu. Çocuk o sabah ölmüştü. Bunu dışarıya çıkıp da öğrenen Leylâ, kadına söylemedi. Sâdece doktorların çocuğu kımıldatmak istemediklerini söyledi.

— Kuzum hemşire hanım, siz benim yanımda çayınızı içiniz, olmaz mı?

Leylâ çayını aldı, onun baş ucuna oturdu. Bütün yorgunluğuna rağmen çenesi açılmıştı. Leylâ'ya uzun uzun hayatını anlatmaya başladı. Bilhassa Sadrettin Bey' le nasıl evlendiğini anlatırken Leylâ bıraksa yataktan fırlayacaktı.

— Ben ilk karısının lisede talebesiydim. Beni çok severdi. Sık sık evine davet ederdi. Sadrettin Bey orada bulunduğu zaman bana tuhaf tuhaf bakardı. Gördünüz ya nasıl arslan gibi yakışıklı bir erkektir. Esasen Sadrettin Bey, Millî Mücadele esnasında hep ordudaydı. Yalnız bir vazifesi olursa İstanbul'a arada bir gelirdi. Bizim ordu İstiklâl Mücadelesi'ni kazanıp da İzmir'e girdikten sonra Sadrettin Bey de karısı ile İzmir'e bir seyahat yaparken beni de beraber götürdüler (sustu). Orada İzmir Palas'ta kaldık. Tabii bana ayrı bir oda tuttular. Ah, işte ne oldu ise orada oldu. Ben ne yapıp yapıp bu adamın karısı olmaya karar vermiştim (güldü). Bir akşam kocası, gece yarısından sonra benim odama geldi. Anlarsın ya! Karısı da galiba şüphelenmiş, geldi, bizi koyun koyuna yakaladı. Neme lâzım, hiç fena muamele etmedi, çekildi, gitti. Bizim hoca ondan sonra kocasından ayrıldı ve...

Leylâ bunu dinlerken kendisiyle Doktor Kerim'i değil, Macit'le Numune'yi düşündü. O kızcağız da galiba Macit'e tutkun. Birdenbire dedi ki:

— Bu mevzu size fazla heyecan verecek. Başka zaman anlatırsınız.

Kadın işitmemiş gibi devam etti:

— Ama bilir misiniz, hâlâ o köhne hatunu unutmuyor. Hâlâ odasında onun resmi var. Yırtacağım ama...

O aralık Leylâ dışarıdan kendisine yabancı gelmeyen iki erkek sesi duydu. Hemen kapı açıldı. Sadrettin Bey, yanında Doktor Kerim'le içeri girdi. Evvelâ Leylâ'ya selâm verdikten ve eğilip karısına sarıldıktan sonra ayakta duran Doktor Kerim'i göstererek:

— Doktor bu akşam gidiyor. Fakat ben seni bir defa daha görmesini istedim. Evinde yakaladım, âdeta sürükledim buraya getirdim. Ben burada bir hafta kalacağım, gitmeden evvel her hâlde Macit Bey'i de göreceğim. Şimdi sizin eski patronun onu tanımadığını işitince şaştım. Niçin Macit'i takdim etmezsiniz, Leylâ Hanım?

— Hatırıma gelmedi. Esasen Doktor da gidiyor. Her ikisinin de mesleği ve meşrebi birbirinden o kadar ayrı ki...

Doktor Kerim bu bahsi kapamak istiyormuş gibi, Leylâ'ya hastanın geceyi nasıl geçirdiğini sorduktan sonra hasta ile meşgul oldu.

— Affedersin Sadrettin, evde biraz işim var. Safinaz çantamı hazırlıyor, götürmek istediğim bazı şeyleri unutabilir.

Bunu söyledikten sonra Leylâ'ya döndü:

— Hemşire, size bizim Viyana'daki adresimizi vereceğim (cebinden bir kâğıt üzerine yazmış olduğu adresi çıkardı, verdi). Şayet oradan bir şey isterseniz hemen Suzan'a yazın... Şimdilik Allahaısmarladık.

Acele ile çıktı, gitti. Beş dakika sonra Macit kapıda göründü. Elindeki çiçek demetini uzatarak kapıdan hastaya, "Geçmiş olsun," dedi ve Leylâ'ya dönerek sordu:

— Bu akşam da burada mısın, Leylâ?

— Hastam çok şükür rahat. Eğer doktorlar izin verirse eve dönmeye çalışacağım. Fakat kat'î olarak bir şey söyleyemem.

Macit kapının önünde Sadrettin Bey'le biraz dolaştıktan sonra karısına döndü:

— Sadrettin Bey buradayken ben seni biraz alıp götüreyim. Sapsarı olmuşsun!

— Hastabakıcıların rengine bakılmaz. Sen işine dön, Macit. Şimdi umumî vizite başlayacak.

Sadrettin Bey gülerek:

— Mini mini hanımlara patik yapsın, diye yolluyorsunuz değil mi?

O aralık Başhekim kapıda görününce Macit ayrıldı.

Sadrettin Bey'e o gece karısının yanında kalmaya izin verdiler. Tabii, Leylâ da akşam evine dönmeye karar verdi. Fakat birdenbire evin anahtarını Macit'e verdiğini hatırlayınca biraz şaşaladı. Gerçi dönerken dükkâna uğrar anahtarı alabilirse de Macit'in Leylâ'nın annesi Salime'ye gitmesi ihtimali de vardı. Bundan dolayı öğle yemeğinden sonra dükkâna gidip anahtarı almaya karar verdi. Sadrettin Bey, üçten sonra dönüp iki saat orada kalacağını söyledikten sonra hastahaneden çıktı. Leylâ o zamana kadar Macit'in dükkânına hiç girmemişti. Hattâ, pencereden içeriye bile bakmamıştı. Bugün camın dışında durdu. Macit'in orada olup olmadığını görmek istiyordu. Fakat daha evvel Sadrettin Bey'in camekândaki, "Mini mini hanımlara patik," diye alay ettiği kadın iskarpinlerini gözden geçirdi. Evet, çok zarif ve çok ince... Kerim metresleriyle nasıl karısının tatmin edemediği hayvanî iştihasını[79] tatmin ediyorsa, zavallı küçük Macit de demek kadın ayaklarıyla gönlünü avutuyordu.

İçeride, köşede Macit ayakta duvara asılı bir ayna önünde durmuş, boyunbağını düzeltiyordu. Önlüğünü de çıkarmış, yeni kostümünü giymişti. Demek gezmeye gidiyordu? Yüzünde hiç de Leylâ'ya kendini acıtmak için takındığı zavallı mânâ yok.

Hakikat hâlde, Macit o gece Numune'yi koynuna almıştı. Artık içinden, evde bu tombul, yumuşak kızla maddî iştihasını tatmine karar vermişti. O gecenin mükâfatı olarak Numune'yi sinemaya götürecekti. Kapı açılıp da Leylâ hızla içeri dalınca baskına uğramış gibi şaşaladı. Bereket versin, Numune orada değildi.

— Ne var, Leylâ! Hasta mısın?

— Anahtarı almaya geldim. Eve beşten sonra döneceğim.

— Peki canım.

Elini cebine soktu, anahtarı bulamadı. Mutlaka Numune almış olacak. Çünkü evin anahtarını isteyip duruyordu. Geceleri geç vakit oraya Leylâ'dan habersiz girip Macit'in odasına çıkmayı kurmuştu. Macit muvafakat etmeyince[80] cebinden almış olacak. Şimdi yukarıdan süslü püslü, allıklı, dudak boyalı inecek ve Leylâ'yı şüpheye

düşürecekti. Macit merdivenlerden bir ayak sesi duyar gibi oldu. Leylâ'ya bir şey söylemeden içeriye daldı, merdivenlerden yukarı koşmaya başladı.

Leylâ yalnız kalınca, dükkânın ötesini berisini teftiş ediyor, anahtarı yukarı bırakmış olduğuna hükmediyordu. O kadar uzun bekledi ki esasen o günlerde bozuk olan asabı bütün bütün onu çileden çıkardı. İşte mahalleye ilk defa haftalarca dedikodu mevzusu olan hâdiseyi o zaman çıkardı. Birdenbire pencerenin önündeki kadın iskarpinlerini yakalayıp öteye beriye fırlatmaya, Macit'in çekici ile pencereleri kırmaya, iskarpinlerin bazılarını sokağa atmaya başladı. Bunu niçin ve nasıl yaptığını kendisi de tahlil edebilecek bir vaziyette değildi. Yanındaki dükkânın buraya açılan kapısında kalfa ayakta ona şaşkın şaşkın bakıyor, arkasında Macit kollarıyla Leylâ'nın ellerini yakalamaya çalışıyor:

— Ne yapıyorsun Leylâ? Yüzlerce lira zarara sokuyorsun beni.

Leylâ cevap vermeden iskarpinleri sokağa fırlatmaya devam etti. Macit birdenbire yere çöküp dizlerine sarılarak, "Leylâ, Leylâ, yemin ediyorum, ömrüm boyunca bir daha kadın ayakkabısı yapmayacağım," derken, bir taraftan da kalfaya, "Bak karım bana ne kadar âşık," der gibi bakıyordu.

Gürültüyü yukarıdan duyan Numune koşarak inmişti:

— Hamfendiciğim, bundan sonra kadın ayakkabısı yapmaz, biz yaptırmayız, üzülmeyin, diyerek onu teskine çalışırken, onun da içi sonsuz bir zafer hissiyle âdeta sarhoştu. Bu güzel kadının gönlünü bu derece eline almış olan Macit'le gece geçirdiği aşk macerasını düşünüyor ve artık Macit'i eline alacağından emin bulunuyordu.

Bu aralık sokaktan geçen, bilhassa gençler ve bazı kadınlar dükkânın önüne toplanmış, bu sahneyi seyrediyorlardı. Evet, gençler her gün gerçekten Numune'yi Macit'in dizinin dibine çökmüş gördükleri için bunu bir kıskançlık eseri, diye telâkki ediyor, öksürüyor, gülüyor, eğleniyorlardı. Şimdi Numune yukardan kolonya getirmiş, Macit, Leylâ'yı bir sandalyeye oturtarak başına sürüyor, ellerini ovalıyor, kalfa da bir bardak su ile ayakta bekliyordu.

Biraz sonra Macit, Leylâ'nın koluna girdi. Kalabalığı yararak karısını evine götürürken Numune de peşlerine düştü. İşte bundan sonra Sevda Sokağı, bu iki genç kadına iki türlü lâkap taktı. Erkekler

onlardan “Sarı Leylâ, Kara Leylâ” diye bahsediyorlar; kadınlar da “Şişko Leylâ, Sıska Leylâ” diyorlardı.

Bundan sonrası bir zeybek havasının bestesiyle sokaklarda bir türkü söylenmeye başladı. Kimin yaptığı belli değildi. Fakat, artık Sevda Sokağı’nda *Kâtibim* gibi herkesin tekrar ettiği popüler bir türkü, gece gündüz söyleniyordu. Hiç şüphesiz Leylâ’nın hayatının acı bir facia ile bitmesinde böyle bir türkü ile sokaklara düşmenin rezaleti az da olsa bir rol oynamıştı. Bunun aksi olarak, gençlerin sokaklarda bir ağızdan avaz avaz, kadınların kafes arkasından söyledikleri popüler bir türkünün mevzusu olmak Numune’nin gençliğinin en büyük zaferi olmuştu.

70. Gerçekleşmişti.

71. Yaradılıştaydı.

72. Giysisiyle.

73. Oluşturmayı.

74. Hayalinde.

75. (Fr.) *Éventration*. Karın boşluğundaki organların dışarı çıkması.

76. Usta, uz (hekim).

77. Yaradılışta.

78. Her zaman olduğu gibi.

79. Arzularını.

80. Onay vermeyince.

6

Dört yıl sonra

Sabiha Hanım'ın Fatih'teki evinin odasında Saffet Hanım oturmuş, mütemadiyen konuşuyordu:

— Ah hamfendiciğim, eğer Dilâver Ağa'yı bakkalda görmesem, döndüğünüzden haberim olmayacaktı. Bu ne uzun gurbet...

— Evet, tam dört sene. Ben biraz Ankara'da kaldıktan sonra kızımın ısrarıyla onunla beraber Cenubî[81] Amerika'ya damadımın yanına gittim. Kızımla bir hafta evvel döndüm. Burası hazırlanıncaya kadar Kanlıca'da kaldık, iki gün önce buraya geldik. Numune ne yapıyor? Sizin yanınızda mı, yoksa bir yere hizmete mi girdi?

— Benim yanımda.

— O niçin gelmedi?

— Ah, zavallının başında kavak yelleri esiyor. Tam dört yıldır, hepimiz cehennem azabı içindeydik. Oooff...

Saffet Hanım alnının terini silerek:

— Ne oldu, sizin gelin ne âlemde?

— O göçtü, gitti. Şimdi sahiden mecnun olan Macit'le uğraşıp duruyoruz. Ona da Numune bakıyor. Allah'ım, o olmasa ben de tımarhanenin yolunu tutacaktım.

— Aman anlat bakalım, Saffet Hanım?

— Nereden başlayayım, bilmem! Siz buradayken Macit o hastabakıcı kızla evlendi. Onu çıldırasıya seviyordu. Fakat kız onu o kadar üzüyordu ki... Bir tek gece oğlanı koynuna almadı. İkide bir de evinden kovardı. Sonra oğlan oraya iki gün gitmese gelir dükkânın camını çerçevesini indirirdi. Oğlanı o kadar kıskanırdı ki kadın ayakkabısı yapmayacağına yemin ettirmişti.

— Numune ne yapıyordu o senelerde?

— Kâh o kıza kâh o kızın annesine hizmet ederdi. Allah razı olsun, bizim oğlanı o biraz avuttu.

— Gelin kıskanmıyor muydu?

— Belki, bilmiyorum. Bizim oğlan da onu kıskandırmak için cebinde kadın resimleri taşırmış. Vakitleri hep kavga dövüşle geçti. Bilseniz onlar için mahalle bir de türkü yaptı. O türküyle bu sokaklar çın çın çınladı. Bizim Numune aldırmazdı ama o hastabakıcının çok kibirine dokunurmuş, her nedense. Bir gün (Allah taksiratını affetsin) Sarı Leylâ boynunun damarlarını keserek intihar etti. Oğlum oracıkta aklını bozuvermiş. Bereket versin Numune, Macit'in anahtarıyla geceleri gider, orada dolaşırdı. Macit bağırmaya başlayınca o aşağıdan koşmuş, hemen sokağa fırlayarak Fatih'teki doktoru getirmiş. Doktor ne yaptıysa kurtaramamış, hastahaneye kaldırmışlar. Kız orada öldükten sonra şüphelenmişler galiba ki, epeyce zaman kaçık olup olmadığı hakkında tahkikat açmışlar, sonunda Leylâ'nın sinir hastası olduğuna karar vermişler.

— Aman Allah'ım!

— Fakat kızı Topkapı Mezarlığı'na gömdükten sonra bizim oğlan bir türlü mezarın başından ayrılmıyordu. Hattâ mezarı açıp çıkarmaya bile kalkmış. Hoca, doktor, hiçbiri oğlanın aklını başına toplatamadılar. Allah razı olsun Numune'den, geceleri sabaha kadar yanından ayrılmıyordu. Doktorlar mutlak evlenmesi lâzım geleceğini söylediler... İki ay didiştikten sonra Numune'yi almaya nihayet razı ettik. Gelecek ay nikâhı kıyılacak.

— Desene ben tam zamanında gelmişim. Onun çeyizleri hep hazır.

— Sizin geleceğinizi duyunca o da bir sevindi ki... Çeyizlerini sizin vereceğinizden emindi. Hep bununla övünüyordu. Sarı karyola, daha bilmem neler neler...

— Vah zavallı Saffet Hanım. Ne kadar çöktürmüş sizi.

— Ah onları bir gerdeğe sokabilsem, ben de rahat rahat gözlerimi kapayacağım.

— Nerde oturacaklar?

— Tabii, bende. Bilirsiniz ya, benim ev iki kattır. Aşağıda kiracı var. Benim kat geniştir, iki odası onların.

— Kızın evi ne oldu?

— Tabii, bizim oğlana kaldı ama o da hemen kiraya verdi. (Gülerek) Kiranın hepsini Numune'ye verir.

— Ben size yarın geleyim de, kızın yatak odası için lâzım olan eşyayı göndereyim. Tabii, siz badana yaptırırsınız.

— Evet, evet.

Artık bundan sonra hep Numune'nin çamaşırı, gelinliği, esvabı konuşuluyordu. Sarı Leylâ'yı unutmuşlardı. Saffet Hanım giderken dedi ki:

— Benim oğlan, tâ başta da söyledim ya, sahiden mecnun. Şimdi de bilir misiniz benim kocamı elimden alan karıyı, sırf Leylâ'nın anası olacak diye, hiç bırakmıyor. Elinden gelse başıma getirecek. Numune de onu bırakmıyor. Bana gizlice diyor ki:

— Macit'e darılma anne. Kadına bir hâl olursa evini bana bırakacak.

Yalnız Sabiha Hanım'ın evinde değil, bütün mahallede hep Sarı Leylâ'dan bahsediliyordu. Gerçi ölünün hâtırasına hürmeten artık sokaklarda türküsünü çığırmıyorlar ama hâlâ kafeslerin arkasından o havayı işitebiliyordunuz. Eğer mahallede herhangi bir yerde bulunursanız herkesin çenesini yoran mevzunun Sevda Sokağı'nda geçen facialı komedya teşkil ettiğini işitirdiniz. İşte bir misali:

Yer, bakkal Hüseyin Efendi'nin evi. Eski usul döşeli, büyük bir odada mahallenin esnaf karıları, kızları, hülâsa, her yaşta ve başta kadınlar toplanmış, sohbet ediyorlar. Laf, "Sevda Sokağı" hâdisesine gelince mutlak gece yarısından sonraya kadar konuşurlar. Haydi lafı bakkal Hüseyin Efendi'nin karısının açtığını farz edelim:

— Ayol, Macit Bey'in yarın Kara Leylâ denilen kızla nikâhı oluyormuş.

— Tövbe, tövbe, kız öleli daha iki ay oldu. Demek Macit'in sokaklarda feryat ve figan edecek kadar merhumeye âşıklığı düzmeymiş.

— Nasıl düzme? Herif az daha aklını bozuyormuş. Doktorlar "Mutlak evlensin," demişler.

— Doktorlar ne demiş bilmem ama bu işi o şişman kızın pişirdiğine eminim. Ne de olsa köyden gelme bir kız, bir beyle evlenmek ister.

— Ooohh... Ne demek köyden gelme! Hamfendi düzmesi. Esvaplarına, yüzünün boyasına dikkat etmediniz mi? Hem de her hafta berberde.

— Acaba berber Mustafa Efendi'nin hanımı bu işe ne der?

— O bizim efendiyi beğenmiyor ki. Geçen gün çıkışmış, "Sen biraz Beyoğlu berberlerine devam et de *permanant*[82] nasıl yapılır öğren" demiş de bizimki de kızmış, epeyce terslemiş.

— Ama anne, ben o kızı beğeniyorum. Bana tatlı tatlı gülüyor... Beni düğününe de davet etti. Genç kız dediğin kimi göğnü isterse onu alır.

— Kız erkeği değil, erkek kızı alır, evlâdım. Bugünkü gençler de hiç konuşmasını beceremiyorlar.

— Biz de sizin konuşmanızı beğenmiyoruz. Sizin vaktiniz geçmiş artık.

Kız bunu söyler söylemez "Sevda Sokağı" türküsüne başladığını duyarsınız, fakat anneler konuşmalarına devam ederler.

Sabah olur göğe güneş dolanır
Sarı Leylâ gül yastığa dayanır
Mecnun görür hemen ağzı sulanır
Kara Leylâ arkasında kıvranır
Yazık olsun küçük Mecnun şanına
Giriyorsun Leylâlar'ın kanına.

Anneleri sözlerine devam ederler:

— Kuzum kardeşim, siz Saffet Hanım'la iyi görüşürsünüz. O ne diyor?

— Sevincinden etekleri zil çalıyor. Nihayet oğlumu o karının elinden aldım, diye övünüp duruyor.

— Numune, Hemşire Leylâ'ya da hizmet edermiş.

— Evet, her gece de Macit Bey'in koynuna girermiş.

— Tövbe, tövbe. Öteki ne yaparmış?

— Ayrı odada yatarlarmış onlar. Haberi bile olmazmış. Bazı söylentilere göre, Hemşire Leylâ bir akşam onları yatakta yakalamış, kederinden damarlarını kesmiş.

— Peki ama dört sene yaşamışlar da neden kız oğlan kız kalmış?

— Belki Numune büyü yapmıştır.

— Ne münasebet. Doğrusu ben Numune'nin tarafını tutacağım. Ben ona birkaç defa bizim kasap efendinin dükkânında rastladım, öyle tatlı konuşuyor, öyle insanın gönlünü alıyor ki.

— Etin iyi tarafını elde etmek için yüze gülmüştür.

Türkülerini bitirmiş olan kızlardan biri söze karıştı:

— Şîrin[83] bile kasdı, cana gülerektir.

— Şîr de ne demek oluyor?

— Görüyorsunuz ya teyze, şîrin mânâsını bile bilmeyen insan nasıl hüküm verir?

Yaşlılar, şimdi baş başa fısıldaşıyor, başlarını sallıyor, yakalarına tükürüyor, genç kızlar da tekrar Sevda Sokağı türküsünü yavaş yavaş bir ağızdan söylüyorlar. Sokaktan geçenler pencerenin önünde durup içeriye kulak veriyorlar.

Bu konuşmadan tam bir sene sonra Osmanbey'de üç katlı bir apartmanın ikinci katında aynı mevzu konuşuluyordu. O apartmanın kapısında "Doktor Kerim'in Muayenehanesi" yazılıydı.

Burasını Doktor Kerim, Viyana'dan döndükten sonra almış, fakat Fatih'tekini elinden çıkarmamıştı. Vakit akşama doğruydu. Burası Kerim'in oturma odası. Ortada bir tepsi üzerinde likör şişeleri, bardaklar duruyor. Doktor'un kendisi bir aşağı bir yukarı dolanıyor, duvardaki kitap raflarına arada bir göz atıyor, sonra da tepsinin başında oturan Doktor Feridun'un yanına geliyor, konuşuyordu.

— Yorgun görünüyorsun, Feridun. Belki karnın da acıkmıştır. İstersen Suzan'a söyleyeyim, yemeği erken verdirsin.

— Hayır, şuraya bir otur. Seyahatten döneli on gün oldu. Hep Sevda Sokağı'ndayım. Öyle garip şeyler duydum ki (yutkunarak), hem de çok acı şeyler!

— Hemşire Leylâ'nın intiharı etrafında, değil mi?

— Evet, hiç birbirini tutmayan şeyler. Ben bilhassa seninle bunu konuşmak istedim. İki sene Amerika'da hep mesleğe ait şeyler beni o kadar işgal etti... Sen de epeyce Viyana'da kalmışsın. Ama bu intihar olduğu zaman sen İstanbul'daymışsın.

— Öyle.

— Tuhaf bir esrar[84] havası dönüyor. Amerika'dayken psikanalizin ne kadar doktorlar âlemine hâkim olduğunu tasavvur edemezsin. Ben de galiba onun tesiri altında kalmış olacağım. Bu hâdise beni çok düşündürdü.

— Beni bir ruh tahliline mi tâbî tutmak istiyorsun, Feridun?

— Senin ruhun olduğuna emin değilim ama yine isterdim. Ben şimdi daha ziyade Leylâ'nın ruhunu tahlil etmek istiyorum. Malûm ya, o da senin yanında epeyce çalıştı. Her hâlde esbabı[85] anlaşılamayan bu evlenmeden sonra onu görmüş olacaksın?

— Hayır, döndükten sonra ne o bize geldi, ne de biz ona gittik. Maamâfih Suzan ona çok bağlıdır. Çok ağladı. Hâlâ lafı geçerken göz yaşlarını zor tutuyor.

— Aman, otur anlat!

— Müsaade edersen ayakta konuşayım, kafam daha iyi işliyor böyle.

Doktor Kerim ayakta, yüzü ve vücudu bir çelik zırh içinde imiş gibi hareketsiz. Yalnız dudakları işliyor:

— Dinle, kısaca anlatayım. O evlendiği zaman Suzan'la biz Viyana'ya gidiyorduk. Benim hareketim biraz gecikti. Onu iki defa Haseki'de gördüm. Sadrettin Bey'in karısına ameliyat yaparken o eter verdi. Kocasını hiç görmemiştim. Biz Viyana'da hemen hemen bir sene kaldık. Döndükten sonra da onu görmedik. Fakat mahallede garip dedikodular dönüyordu.

— Ne gibi?

Kerim'in dudağının bir tarafı tebessüm eder gibi kımıldadı:

— Macit Bey'in annesi, bu evlenmeden memnun değilmiş. Malûm ya Hemşire Leylâ'nın annesi Macit Bey'in babasını elinden almışmış. Her ne ise. Kimi çok seviştiklerini, kimi de hiç sevişmediklerini söylüyormuş. Her hâlde Macit Bey hayli çapkın bir adam. Bir de Kara Leylâ diye bir kızdan bahsedilmeye başlandı... Kız, Saffet Hanım'ın yanında oturan, eski Kilercibaşı'nın hanımının oda hizmetçisiymiş. Bir de türkü çıktı onlar için. Bütün mahalle bir ağızdan sokaklarda söyleyip geziyordu. Hemşire Leylâ'nın bu hâl çok ağırına gittiğini işittik. Ne o Feridun sen not alıyorsun?

— Hemşire Leylâ muammasını halletmek için vesika topluyorum...

— Sonra ne yapacaksın?

— Kızın ruh tahlilini yapacağım. Sen devam et!

— Evlenmelerinin dördüncü yılı ben muayenehanemi Osmanbey'e nakletmeye karar vermiştim.

— Ne için?

— Benim de mi ruh tahlilimi yapmak istiyorsun?

— Nene lâzım, devam et!

— Nihayet bu apartmanı almıştım. Fakat henüz muayenehanemi nakletmemiştim. Bir gün ben ameliyat yaparken kapıya vuruldu. Fakat arkasından bir kadın çığlığı duydum: "Çabuk gelin Doktor, Hemşire Leylâ boynunun damarlarını kesti. Yetişin!" diye bağırıyordu. Ameliyatı, asistana bırakarak dışarı çıktım. Mahallenin "Kara Leylâ" diye alay ettiği kızdı. Ağlıyor, telaştan çırpınıyordu. Onunla sokağa fırladım. Koşarak gittik. Şişman kız nefes nefese koşarken Leylâ'nın hamamda damarlarını kestiğini, Macit Bey'in aklı başından gittiğini, onu hemen koşturduğunu anlatmaya çalışıyordu.

— Demek kız onların yanındaymış. Ne ise devam et!

— Leylâ'yı hamamda arkası üstü yatarken buldum. Gömleği ve boynu kan içindeydi. Elimden geleni yaptım. Fakat son ânını yaşıyordu.

— Seni tanıdı mı?

— Kendinden geçmişti.

— Vah zavallı güzel Leylâ!

— Ölüsü dirisinden daha güzeldi. Bir sanatkâr tarafından balmumundan yapılmış bembeyaz bir heykel.

Biraz önce not alan Feridun ayağa kalkmıştı. Arkadaşının bu faciayı bu kadar soğukkanlı anlatabildiğine şaşıyor gibiydi. Şimdi Kerim daha taş gibi, ona bakmadan sözüne devam etti:

— Hemen hastahaneye naklettik.

— Ben, mahallede senin ağladığını işittim. Doğru mu?

Kerim bu suale cevap vermeden sözüne devam etti:

— Bütün intiharlarda olduğu gibi bu da dikkati çekti, şüphe uyandırdı. Kızın anormal olup olmadığını, intiharın sebeplerini tahkike girişildi.

— Eyyyy.

— Anormal olduğuna karar verildi.

— Sebebi?

— Hastahaneler ve (ben de dahil) onunla beraber çalışan insanlar çok sakin, iradesine sahip olduğunu söylediler. Fakat kocasıyla geçinemezmiş, ayrı odada yatarlarmış, ekseri aşağıdaki iki kiracı hemşireyi uyandıracak kadar bağıra bağıra kavga ederlermiş. Ayrı odada yattıkları için de kocası onun hamamda intiharını kendisi tesadüfen dışarı çıkınca görmüş. (Yine acı acı gülerek) Adamcağız saçını başını yoluyordu.

— O kızı nerede bulmuş da haber göndermiş?

— Zahir, o gece o da oradaymış. Her neyse anormal olduğu kararını yakınlarının değil, mahallenin şahadetiyle öğrendik.

— Nasıl, nasıl?

— Dükkâna gelir, camı çerçeveyi indirirmiş. Galiba adamcağız da onu kıskandırmaya çalışırmış.

— Demek, Leylâ o adama âşıkmış?

Kerim dişlerinin arasından çıkan acı bir sesle:

— Fakat dört senelik müşterek hayattan sonra muayenede bekâretini muhafaza etmiş olduğu anlaşıldı. Bir rahibe gibi...

Arkalarından Suzan'ın sesi geldi:

— Külbastılar soğuyor. Leylâ hikâyesini açmayınız, Doktor Feridun... O bizim ikimizin de sinirine dokunuyor.

— Ben sizden de onun hakkında bilgi isteyeceğim.

— Ne yapacaksınız?

Feridun acı acı gülerek:

— Belki bir roman yazacağım.

— Bırakın kadıncağızı, hiç olmazsa toprak altında rahat yatsın.

— Orada da rahat edememiş ya! Kocası çıldırmış da mezarını açmış. Denildiğine göre, kafasını kesmeye çalışmış. Ama iki ay sonra evlendi. Ne dersiniz?

82. (Fr.) Perma.

83. Aslanın.

84. Sırlar.

85. Sebepleri.

7
Hamfendi müsveddesi

Macit, Numune ile evlendikten beş sene sonra dükkânında oturmuş çalışıyordu. Karşısında oraya sık sık gelen üniversite mezunu ve bir lisede edebiyat dersi veren, aynı zamanda da gazetelerdeki hikâyeleri beğenilen oldukça genç bir adam vardı. Macit ondan çok hoşlanır, ekseri içini ona döker, dükkânda başka kimse olmadığı zamanlar, saatlerce konuşurlardı.

— Benim potinlerimi ne zaman bitireceksin, Macit Bey?

— Gelecek hafta, zannederim, Turhan Bey.

— Kuzum bana senin vaktiyle çok güzel kadın ayakkabıları yaptığını söylediler. Şimdi niçin yapmıyorsun?

— Bizim merhumeye söz verdim ama başka sebebi de var.

— Ona ne kadar âşık olduğun dünyaca malûm. Fakat bu başka sebep ne oluyor?

— Kadın ayakkabısı yapsam, bizim hanım bana ayda bir pabuç yaptırıyor.

— Bunu sevmiyor musun?

— Nasıl sevmem! Sen onu hiç gördün mü? Esmer güzellerinin başında gelir. Fakat ayakları hoşuma gitmiyor.

— Demek ölen karınızın ayakları çok güzeldi.

— Güzel de laf mı? Zaten güzel olmayan neresi vardı ki... Sırma saçlarını çözüp taradığı zaman bu kara topraktan değil, başka bir âlemden gelmiş sanırdınız... Hele o siyah ipek kirpiklerin arasından ışıldıyan yeşil gözler. Evet, Havva Anamız her hâlde ondan güzel değildi.

— Öyleyse neden tekrar evlendin?

Macit'in yüzü karma karışık oldu:

— Ama içi Nemrut gibi. Parmağının ucuna dokundurmazdı. Dört yıl kazancımı onun evine sarf ettim, hattâ borca bile girdim. Ama hiçbir karşılık görmedim. Fakat a kardeş, bir erkeğin bir kadına da ihtiyacı vardır (gülerek), onu da bereket versin o zaman bizim şimdiki hanım temin etmişti. Onun evinden kovulup da buraya geldiğim zaman onun tombul göğsüne başımı dayayınca içim rahat etti. Kuş tüyü mü desem, sıcak su torbası mı desem...

— Hâlâ devam ediyor mu?

— Tabii, tabii. Hem o kadar da değil. Bununla evlendikten sonra borçlarımı ödedim, cebim para gördü.

— Demek çok idareli!

— Ne gezer, müsrifin müsrifi. Fakat o da çalışıyor. Sonra başka kaynaklar temin etmeyi de bildi.

— Ne yapıyor?

— Gündüzleri üçe kadar dışarıda çalışıyor. En büyük konaklar onu elde etmek için açık arttırmaya girerler. O kadar fevkalâde bir oda hizmetçisidir ki öyle tatlı dilli, öyle yüze gülücüdür ki kâfir... Ama hizmetçi deyip geçme, onun hanımı ondan "hamfendi örneği" diye bahseder.

— Oh, oh. Sana da iyi bakıyor ya?

— Evet, evet. Biribirimize bakıyoruz. Ben onun ev hizmetlerine yardım ederim, hattâ mutfağa bile bakarım. Akşamları bizim evde yârân[86] toplanır, kadınlı erkekli. Biraz da çakıştırır, şarkı söyler, saz çalar, konuşuruz. Bizim hanım ortaya öyle nefis şeyler çıkarır, âlemlere öyle bir neşe verir ki... Bir akşam siz de gelsenize.

— Teşekkür ederim. Fakat bir şey soracağım. Kadınlar da çakıştırıyorsa, bu Müslüman kadınları için biraz acayip değil mi?

— Öyle ama onlar bizim gönlümüzü almak için bir kadeh atıştırırlar. Bu toplantılarda benim Şehzadebaşı'nda vaktiyle tanıdığım çok hoş kadınlar vardır. Ne güzel şarkı söylerler, bir işitseniz.

— Hanım onları kıskanmaz mı?

Macit'in daha cevap vermesine kalmadan, dükkânın iç tarafında, eve açılan kapısının arkasından bir kadın sesi cıyak cıyak bağırdı: "Maaacit!"

Macit hemen yerinden fırladı, kapıya doğru seyirtti:

— Ne var, Numune? Sen erken geldin bugün.

— Nasıl erken, saat üç buçuk. Bu karının odunlarını çıkarmamışsın, bulaşıkları yıkamamışsın, hava buz gibi.

— Geliyorum, canım... Şimdi şimdi..

Macit, dükkânda ayağa kalkan arkadaşına yaklaştı:

— Beni affet! Lafa dalmışım da odunu filân unutmuşum –sesini alçaltıp misafirin kulağına eğilerek– bizim hanımın ayaklarının altı dümdüz. Sahtiyan[87] kaplı bir fil ayağı. Yürüdüğü işitilmez. Önünüze çıkıncıya kadar geldiğinin farkında olamazsınız. Şimdi neden kadın ayakkabısı yapmadığımı anlarsın.

Bu defa daha çığırtkan bir ses içeriden haykırdı:

— Maaacit!

— Geliyorum iki gözüm.

Macit rüzgâr gibi geçip gidince misafir kendi kendine diyordu ki:

— Gelecek defa biraz erken gelip bu lafı açmalı. Bunların hayatı çok canlı bir hikâye konusu olabilecek.

O akşam, misafirler gider gitmez, Numune ortalık işini Macit'e bırakarak yukarı çıkıp yatmıştı. Her sabah saat sekizde evden çıkıyor, Şişli'de "Buğday Kralı" diye anılan bir yeni zenginin evine gidiyordu. Hiç mektep medrese görmemiş olan bu Konyalı, ticarette tilki kadar kurnazdı, fakat İstanbul'da kızı yaşında bir genç kadına âşık olmuş, onunla evlenmişti. Bu kadın Numune'yi Sabiha Hanım'ın oda hizmetçiliğini yaptığı zaman tanımış olan Şişli sosyetesi hanımlarından işitmişti. Buğday Kralı da karısını memnun etmek için o zamana göre yüksek sayılan seksen lira aylıkla Numune'yi yanına almıştı.

Geceleri pek az uyuyan, oturup konuşmak isteyen Macit, Numune'yi uykudan kaldırmaya cesaret edemiyordu. Numune'nin en çok düşkün olduğu şeylerden biri uyku, öteki de zevk ve eğlence âlemiydi. Esasen uykudan kalksa dahi onun konuşması Macit'i tatmin edemiyordu.

Leylâ'nın çok nadir de olsa ne güzel konuştuğunu düşünerek içi yanardı. Macit mektep görmemiş fakat kafası işleyen bir insandı. Ondan ümit edilmeyen konulara düşkündü. Siyasî konuları, az çok dükkâna gelen müşterilerle konuşur ve bu, onu tatmin ederdi. Onu takip eden akşam meclisleri sona erince yapayalnız, bir odada dolaşır,

oturur, nihayet sabaha karşı biraz dalardı. Fakat sabaha karşı erken uyanan ve işine gitmek için hazırlanan Numune, “Maaacit!” diye bağırarak onu yataktan kaldırırdı.

Bu akşam sobasını yakıp karşısında sigarasını tüttürürken, bütün hayatı gözünün önünde canlandı ve resm-i geçit yaptı.

86. Dostlar.

87. Deri.

8

Numune'nin gayeleri

Numune'nin birbirine karışan iki gayesinden biri bir beyle evlenmek, sonra da hanımefendi olmaktı. Yıllarca didiştikten sonra birincisine vâsıl olmuş[88], ikincisine de birkaç sene daha uğraştıktan sonra hemen hemen yaklaşmış, ayak atmış denebilirdi. İnsan, Numune'yi tanıyanların üzerinde yaptığı tesiri, hayatının seyrini, başta Macit olmak üzere onu bilenlerden dinlese kolayca tespit edebilir.

Numune, Macit'in karısı olmak emelini kalbinde küçük yaştan beri taşıdıktan sonra ne yazık ki onunla karşı karşıya geldiği zaman Leylâ ile evlenmiş bulmuştu. Fakat er geç onun karısı olacağına da içinden imanı hiçbir zaman sönmemişti.

Evvelâ, dükkâna devam ederek ona sokulmaya başlamıştı. Macit de kısmen karısı ile cinsî münasebeti olmamasından, kısmen de bu kıvırcık saçlı esmer güzel kız hoşuna gittiğinden onu okşamış daha sonraları anasının yanında kaldığı geceler onu koynuna almakla ümidini kuvvetlendirmişti.

Biraz zaman geçip de, her şeye rağmen Macit'in Sarı Leylâ'dan ayrılmadığını görünce, kendisi Leylâ'ya yaklaşmış, onun evine gidip hizmetini görmeye teşebbüs etmişti. Fakat, hemşire Leylâ, şahsî hizmetini kimseye gördürmediği için, onun evine tamamen kapılanmak mümkün olmamış, aynı zamanda Macit'in annesinin yanından tamamen ayrılmak istememişti. Saffet Hanım, Numune'nin maksadına erişebildiren en mühim vasıta olmuştu. Aynı zamanda Sarı Leylâ'ya karşı giriştiği mücadelede Leylâ'nın annesi de ona bir dayanak olmuştu. Salime Hanım'ın evine de arada bir gider, işine yardım eder, gözüne girerdi. Bundan başka da kızı kapalı bir surette de olsa çekiştiren bir kadınla çok kafadarlık etmişti.

Bu hayat iki yıl devam etti. Leylâ hırçınlığını arttırdıkça Macit de ona biraz kafa tutmaya başladı. O aralık Sevda Sokağı türküsü de çıkınca Leylâ, Numune'ye pek yüz vermez oldu. Bu aralık Numune'nin ısrarıyla Macit ona bir anahtar yaptırdı. O da geceleri yavaşça Leylâ'nın evine girer, aşağıda Leylâ'nın uyumasını bekler, sonra Macit'in odasına çıkardı.

Bazan yukarıda uzun uzun kavgalar olur, bazan da Macit'le Leylâ beraber oturup dostça konuşurlardı. İşte, bu akşamlar Numune aşağıda kıvranır, cehennem azabı çekerdi. Mamafih hiçbir zaman Macit'e bir şey söylemez, ona ancak şehzadeye yapılacak ihtimamı gösterirdi. Leylâ, Macit'i kovduğu zamanlarda Macit'in annesinin evindeki kadınlı erkekli meclisinde Numune gerek hizmeti gerek tatlı dili ile herkesin gönlünü alırdı. Macit de o günlerde Leylâ'dan başka her kadına hükmedebileceği kanaatine vardığı için elinden geldiği kadar Leylâ'ya kafa tutar, onu kıskandırmaya çalışırdı. Bu aralık sokaklarda o meşhur türkünün çağrılması ne kadar Numune' nin koltuklarını kabartmışsa, Leylâ'nın izzet-i nefsini[89] de o kadar yaralamış, onu bütün bütün çileden çıkarmıştı.

Nihayet intihar akşamı geldi çattı. O akşam Leylâ tamamen şuurunu kaybetmiş bir hâlde Macit'e çıkıştıktan sonra, "Ben kendimi öldüreceğim," diye bağırmış, Macit de sükûnla, "Sen hep böyle söylersin, haydi bakalım" dedikten sonra odasına çekilmiş, Leylâ da hamama giderek kapıyı kapamıştı.

Tabii, bütün bunları Numune merdivenden duymuştu.

Leylâ bu sinirli akşamlarda ekserî banyo yaptığı için Macit onun hamamda bir saatten fazla kalmasını merak etmemişti. Fakat daha fazla uzayınca Macit hamama koşmuş, Leylâ'yı o fecî surette bulmuştu. Esasen, kendisi aşağıda, kulağı yukarıda mütemadiyen ayakta dolaşan Numune, Macit'in çığlığını duyunca yukarıya çıkmış, sonra hemen doktora koşmuştu.

O facia sahnesinden hemen sonra Macit, Numune' ye dört elle sarılmış ve kız da ona bir ananın fevkinde rikkat ve muhabbetle[90] baktıktan, geceleri sabaha kadar onu oyaladıktan sonra nihayet karısı olmuştu.

Macit artık sükûn ve huzura kavuştuğunu, bu defaki karısını parmağında çevireceğini ümit ediyordu. Fakat hiç de öyle olmamıştı. Evlendikleri günden itibaren Numune'nin tavrı değişmişti. Hattâ evlendikleri akşam (belki Numune'nin gönlünü almak için) "Allah'ım Numune'ye hanımefendilere lâyık bir apartman ver," diye yüksek sesle dua ederken, bir "Amin!" yerine, olduğu yerde uykuya dalmıştı.

İşte, bundan çok geçmeden Numune, Şişli sosyetesi hanımefendilerinin oda hizmetçiliğine gitmeye başladı. Gerçi, gündüzleri saat üçte evine dönüyorsa da bütün sabah hizmetlerini, akşam mutfak işlerinin büyük bir kısmını Macit'in omuzuna yükletmişti. Bu zamanlarda Macit hep kendi kendine "Bulunamaz benim gibi kılıbık. –Kanaatkâr, itaatkâr, hem alık. Vazifemdir, düşünmeden yaparım– Ev süpürme, çamaşır ve bulaşık," diye bir türkü tutturarak Leylâ'yı düşünür, onunla geçen en acı günlerini dahi özlerdi.

Buna mukabil, Numune günden güne daha fazla hanımefendiliğe lâyık bir tavır alıyor, onların kılık ve kıyafetlerini, iç çamaşırlarına kadar taklit ediyordu. Artık Macit'i de ömrü boyunca parmağında oynatacağına o da emin bulunuyordu. Fakat bu yüksek şahsî masraflar, onu bir apartmana kavuşturmaktan uzak tutuyordu.

Bu aralık, Saffet Hanım yatağa düştü. Kocasının bütün yalvarmasına rağmen Numune gündüz hizmetlerini gene bırakmadı. Fakat gecelerini tamamen kaynanasına vakfediyordu. Daha canlı, daha itinalı bir hastabakıcı olamazdı. İhtiyar kadının o kadar gönlünü almıştı ki, hatun dolabında kilitli olan eski zamandan kalma ne kadar elması varsa ve biraz da gizli tuttuğu parasını tamamen Numune'ye verdi. Numune de yüzükler hariç, elmasları ve parayı bankaya koydu ve kocasına söylemedi. Çok geçmeden Saffet Hanım gözlerini hayata yumdu.

Bir zaman sonra Salime Hanım da yatağa düştü. Karı-koca sık sık yoklarlarken, kadıncağız kendini evlerine alıp bakmaları için yalvardı.

— Ben ölürsem, malım mülküm hep senin olacak Numuneciğim.

Buna mukabil Numune gayet soğukkanlılıkla:

— Ama sizin akrabanız var hanımcığım, dedi.

— Ama ben vasiyet ederim.

— Vasiyet para etmez, noter huzurunda mal mülk verilir.

Ertesi gün, bir noter buldular, Salime Hanım da nesi varsa Numune'ye bıraktıktan sonra kendisini Macit'in evine götürdüler. Garip olarak da Saffet Hanım'ın odasına yerleştirdiler. Fakat Numune hâlâ dışarıdaki hizmetinden vazgeçmedi. Ve Macit'in işleri geri kalmaya başladı. Çünkü, "Leylâ'nın annesidir," diye ona canla başla bakıyordu.

Salime Hanım da göçüp gittiği gün, kızının yanına gömüldükten sonra eve dönerken, Macit acı acı gülerek kendi kendine:

"Bizim Numune artık ahiret teşrifatçısı oldu," diyordu. Ve sıra ile Numune'nin ahrete teşyi ettiği[91] Sarı Leylâ, iki ihtiyar kadın gözlerinin önünde canlanıyordu. Mamafih bu cenaze alaylarında Numune'nin feryadı ve ağlaması, bütün mahallenin dikkatini çekti. Artık karı-koca yalnız kalmışlardı. Macit, her şeye rağmen sakin yaşayacaklarını, karısının artık hizmete gitmeyeceğini farz ediyordu. Fakat, süslü konaklar, hanımefendiler ve yüksek sosyete toplantıları, Numune'nin bir numaralı ruh gıdası idi. Kocasına derdi ki:

— Ne zaman bizim bir apartmanımız ve hizmetçimiz olursa, ne zaman yazları Çamlıca, Adalar ve Boğaziçi'nde zevk ve safa ile geçirecek hâle gelirsek, o zaman hizmeti terk ederim.

Evet, daima hizmet ettiği hanımefendilerden yeni bir şey öğreniyor, daima onları anlatmaktan haz duyuyordu. Hattâ, eski hanımefendisi ve onun akrabaları ortadan kaybolmuş olmalarına rağmen, o konakta geçen hayatını anlatırken ağzı sulanıyordu. Fakat Numune'nin şimdi de içi rahat değildi. Bu defa içini yiyen kurt bambaşkaydı. O da Macit'i elinden kaçırmak korkusuydu. Evvelâ dört beş sene geçmesine rağmen Numune'nin çocuğu olmamıştı ve belki de hiç olmayacaktı. Sonra o muhitte Macit'i elinden almaya çalışan kadınlar vardı. Buna karşı Numune, üç nevi hareket tarzı ihtiyar etti[92]: Evvelâ, Macit'e karşı daha sert, daha sıkı davranmak, kazancını kontrol etmek. Buna daima muvaffak olamıyordu. Çünkü, okumak bilmediği için koynundaki küçük defterde yazılı hesapları anlayamıyordu. Bunu da bir arkadaşına pek emniyet edip okutamıyordu.

İkincisi; Macit'in akşam toplantılarını daha zevkli, daha kalabalık bir şekle sokmak. Gerçi, kendisi de bu meclislerden zevk alıyorsa da,

kadınların Macit'e göz diktiğini farz ediyor, Macit de açıkça onlara lüzumundan fazla iltifat ediyordu.

Üçüncüsü; bu kadınlardan birinin Macit'i elinden alması ihtimali… İşte korkunun en dişlisi bu.

Buna karşı ne tedbir almalı? Çünkü, böyle bir şey ihtimal onu çileden çıkarıyor, gözlerinden yaşlar akıtıyordu, "Öldürürüm, öldürürüm," diye kendi kendine bağırıyordu.

Nihayet, Macit'in bu kadınların herhangisinin evine gittiğini öğrenmek için Bakkal Hüseyin Efendi'nin dul annesini ayda yirmi liraya tuttu. Kadın pencereden Macit'i gözleyecek, bir kadınla sokağa çıkıp çıkmadığını öğrenip haber verecekti. Ondan başka da Macit şayet yalnız sokağa çıkarsa kadın peşine düşecek, nereye gittiğini öğrenip Numune'ye haber verecekti.

Macit o devirde akşamları, kocasıyla beraber evlerine gelen Nermin adlı bir genç kadınla sinemaya giderdi. Esasen akşamları Macit'le bu kadının birbirlerine mânâlı baktıklarını Numune görmüş ve vehimlenmişti. Bakkalın annesi, onların gittiği sinemayı tespit ederek Numune'ye haber verdi. Numune bir gün erken gelerek o sinemaya gitti. Film başlamıştı. Numune, gişeden bir bilet alarak içeriye girdi. İkinci sırada oturarak etrafı gözden geçirdi. Sahnenin sol tarafında ikinci locada yan yana oturuyorlardı. Numune karanlıkta yavaş yavaş giderek locanın kapısını itip içeri girdi. Macit ile Nermin el ele vermiş, filmi seyrediyorlardı. Hemen enselerine yapışarak onları dışarı sürüklemek istedi. Onlar da hâdise çıkarmamak için sessizce Numune'yi takip ettiler. Sinema kapısının dışında Numune kadına saldırdı. Macit'in yalvarması, kadının feryadı işi daha ileriye götürmesine mâni oldu. Kadın dedi ki:

— Biz de seni medenî bir kadın, bir hanımefendi sanıyorduk. Demek o nezaket, o yüze gülmeler bir maskeymiş! Beni Macit Bey'in buraya getireceğini kocam biliyor. Sen hanımefendi değil, hamfendi müsveddesisin!

Macit, kendini kaybetmiş gibi ağlayan Numune'nin koluna girip onu eve götürürken, parmaklarının arasında bir düşman boğazı varmış gibi, "O karıyı boğacağım, hakkından geleceğim," diye bağırıyordu.

Macit güldü:

— İkimiz de birbirimizin hakkından geldik, Numune... Haydi eve, artık bir daha dışarıda hizmet yok, anladın mı?

Numune'nin gözyaşları durdu.

— Ben bugün bir nâzır[93] karısıyla konuştum. İki yüz lira aylıkla onun yanına gireceğim... Sâde dörde kadar hizmet...

— Demek bir türlü kendin hamfendi olamıyorsun da daima karşında bir model istiyorsun...

Evet, belki model, belki de para...

Çünkü, Salime Hanım'ın evini yıktırıp o güzel bahçenin içinde iki katlı bir beton apartman yaptırmak için Numune o sabah Şişli'de hizmet ettiği hanımın yeğeni genç bir mimarla anlaşmıştı. Numune artık hanımefendilik payesine ilk adımını o gün atmıştı.

SON

88. Kavuşmuş.

89. Gururunu.

90. Nezaket ve sevgiyle.

91. Uğurladığı.

92. Edindi.

93. Bakan.

BAŞVURULAN KAYNAKLAR

Adıvar, Halide Edib; *Sevda Sokağı Komedyası*, İstanbul, *Cumhuriyet* gazetesi (tefrika), 17 Nisan - 20 Mayıs 1959.

Adıvar, Halide Edib; *Sevda Sokağı Komedyası*, İstanbul, 1971.

Ayverdi, İlhan; *Misalli Türkçe Sözlük,* İstanbul, 2005.

Devellioğlu, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, İstanbul, 1970.

Kanar, Mehmet; *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü,* İstanbul, 2003.

Özön, Mustafa Nihad; *Türkçe Yabancı Kelimeler Sözlüğü,* İstanbul, 1962.

Saraç, Tahsin; *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*, İstanbul, 1994.

TDK, *Türkçe Sözlük*; 2008. (http://www.tdk.gov.tr)

TDK, *İmla Kılavuzu*; Ankara, 2000.